

Grønt skifte

Venstres forslag til statsbudsjett 2017

Forord og atterhald.

Arbeidet med Venstres alternative statsbudsjett er i realiteten ferdigstilt på drøye tre uker. Vi har på denne relativt korte tiden laget et helhetlig alternativt opplegg til regjeringens forslag. Vi har imidlertid begrenset med utredningskapasitet i forhold til den tid og de ressurser regjeringen har. Enkelte av forslagene våre har derfor en kostnadsside som er basert på anslag fra tilgjengelig offentlig informasjon, der hvor vi ikke har fått klare svar fra finansdepartementet eller andre departement.

På flere områder – ikke minst innenfor forsvarssektoren – er det nesten helt umulig å få klar- og kartlagt hva som faktisk ligger inne i budsjettforslaget fra regjeringen av påplussinger og reduksjon i forhold til Langtidsplanen for Forsvaret. Det framgår rett og slett ikke av budsjettdokumentene og det foregår samtidig parallelle forhandlinger om Langtidsplanen på Stortinget. Vi har etter beste evne gjort justeringer i tråd med Venstres forslag til Langtidsplan og slik vi tolker og leser budsjettforslaget fra regjeringen.

Vi er også innforstått med at enkelte av de tiltak vi foreslår må utredes nøyere og sendes på høring. Det er derfor ikke realistisk at de kan igangsettes allerede 1. januar 2017.

På grunn av det sterke tidspresset vi har jobbet under kan feil og mangler forekomme i dette dokumentet. I den grad slike vil bli funnet eller påpekt, vil dette bli rettet opp i det forslaget til budsjett som Venstre vil fremme og – uavhengig av utfall av kommende forhandlinger med regjeringspartiene – stemme primært for ved Stortingets behandling av statsbudsjettet for 2017.

Oslo, 1. november 2016

Grønt skifte.

Hovedtrekk i Venstres forslag til statsbudsjett 2017

I juni i år ratifiserte Norge som et av de første land Parisavtalen. Det betyr at Norge skal redusere egne utslipp av klimagasser med 40 prosent innen 2030 i forhold til nivået i 1990 og bli et lavutslippssamfunn i 2050.

Utfordringen er at de norske utslippene ikke har gått ned i perioden fra 1990 til i dag. Utslippene har økt med 2,5 prosent. Det gjør at vi må starte arbeidet med å nå 2030-målene jo før jo heller. Behovet for et grønt skifte har aldri vært med presserende enn det er akkurat nå.

Det er ikke noe nytt at Venstre mener dette. Det var også et bakteppe for budsjettforhandlingene i fjor. Og grunnen til at det i det hele tatt ble en avtale var at statsministeren personlig garanterte for at budsjettet i 2017 ville medføre en grønn skatte- og avgiftsomlegging av en størrelse som forsterker klimaforliket og som gir betydelige reduksjoner i klimautslippene. Dette er også nedfelt som en del av avtaleteksten om statsbudsjettet for 2016.

Problemet for både regjeringen og for norsk klimapolitikk er at regjeringen og statsministeren ikke har levert de de lovet. Og på viktige områder går regjeringens forslag til statsbudsjett i feil retning:

Det foreslås mer penger til vei, mindre til jernbane, kollektivtransport, sykkel og gange. Hvordan regjeringen har tenkt å nå målene de har sluttet seg til i Nasjonal Transportplan 2014–2023 om at all vekst i persontrafikk i storbyområdene skal tas med kollektiv-, gang- eller sykkeltrafikk er for oss en gåte.

Det foreslås en netto skatte- og avgiftslette til bilister og bruk av fossile biler med nesten 1 mrd. kroner, mens regjeringen samtidig varsler økte avgifter på nullutslippsbiler i årene som kommer. Hvordan regjeringen har tenkt å nå målene de har sluttet seg til om at Norge skal bli et lavutslippssamfunn i 2050 og at utslippene fra transportsektoren nesten skal halveres i løpet av 13 år er en like stor gåte.

For Venstre er et budsjett som medvirker til utslippsreduksjonene allerede i 2017 viktig, men enda viktigere er det at det settes i verk tilstrekkelig tiltak i 2017 som bidrar til at Norge når målene i 2030. Regjeringens forslag til statsbudsjett gjør ikke dette. Skal Venstre inngå en avtale om statsbudsjettet for 2017, må den avtalen bidra til nettopp en slik kursendring. De forslagene som vi fremmer i vårt forslag til statsbudsjett for 2017 vil gjøre det, og de har også i stor grad sammenfall med den utredningen regjeringen mottok av ekspertutvalget for grønn konkurransekraft fredag 28.10.

I klimapolitikken er Norge på sett og vis i en særstilling: Vi har høye klimautslipp, vi vil i stor grad påvirkes av klimaendringene og har samtidig en sterkt oljedominert økonomi. Den eneste muligheten til å møte disse parallelle utfordringene er gjennom et reelt grønt skifte.

Det krever at vi bruker avgiftssystemet aktivt. Det må bli billigere og enklere å velge miljøvennlig, og dyrere å forurense. Norge må ta vår del av ansvaret for å unngå katastrofale klimaendringer.

Det er ingen tvil om at dette blir krevende forhandlinger, også med tanke på regjeringens manglende oppfølging av tidligere budsjettvedtak. Venstres viktigste oppgave i forhandlingene blir å sørge for at vi får et budsjett som gir lavere klimagassutslipp og flere varige, grønne arbeidsplasser.

Konkret foreslår Venstre følgende for å oppnå disse målene:

- ✓ Et grønt skattesifte på om lag 15 mrd. kroner med like store deler skjerpelser og lettelser i grønne avgifter og skatter.
- ✓ En økt satsing på kollektivtransport, sykkel- og gangveier og fornybare løsninger i transportsektoren på over 6 mrd. kroner.
- ✓ Omstilling av norsk næringsliv i mer miljø- og klimavennlig retning med nye tiltak og økte satsinger på 1,5 mrd. kroner.

Det grønne skiftet er hovedprofilen i Venstre forslag til statsbudsjett for 2017. Det er i tillegg en rekke forslag som vil bidra til å løse flere av utfordringene Norge står overfor:

- ✓ En målrettet satsing på å redusere arbeidsledigheten og skape flere nye, varige arbeidsplasser – spesielt i privat sektor. Totalt foreslår Venstre om lag 7 mrd. kroner i ulike tiltak knyttet til teknologioverføring og innovasjon, tiltak for økt gründerskap og tiltak for økt aktivitet. I tillegg kommer forslag om målrettede skattelettelser for norsk næringsliv på rundt 2 mrd. kroner ut over regjeringens forslag som bl.a. innebærer at selskapsskatten reduseres fra 25 til 24 pst.
- ✓ En tydelig omfordeling til de som trenger det mest. Både gjennom et mer sosialt skattesystem, omfordeling av kontantytelser fra det offentlige og en rekke målrettede tiltak over statsbudsjettets utgiftsside. Totalt 3,2 mrd. kroner i målrettede tiltak til de som trenger det mest.
- ✓ Tidlig innsats i barnehage, SFO/AKS, grunnskolen og helseoppfølging av barn/unge med om lag 2 mrd. kroner.
- ✓ Et digitaliserings- og IKT-løft i skolen på om lag 650 mill. kroner.
- ✓ En styrket kommuneøkonomi med 3 mrd. kroner, hvor ca. 1,8 mrd. er økte frie inntekter.
- ✓ Tiltak for forebygging og bedre folkehelse med 2,8 mrd. kroner.
- ✓ En mer bærekraftig bruk av oljepenger, effektivisering av offentlig sektor og flere betydelige og nødvendige endringer av offentlige ytelser som virker kontraproduktivt i forhold til mål om flere i arbeid og at den reelle pensjonsalderen må heves i framtiden – vi må jobbe lenger. Venstre foreslår om lag 7 mrd. kroner mindre i oljepengebruk i 2017 enn det regjeringen legger opp til.

Konkret foreslår Venstre følgende i store størrelser (i mill. kroner):

Inndekning/omprioriteringer:	24 127,3
Økte inntekter:	735,3
Skatteskjerpelser (netto bokført) ¹	954,5
SUM ØKT HANDLINGSROM	25 817,1
Økte utgifter/omprioriteringer	-18 858,6
SUM ØKTE UTGIFTER	-18 858,6

¹ Påløpt dvs. helårsvirkning av skatteopplegget medfører en skattelette på om lag 2,5 mrd. kroner.

MINDRE OLJEPENGEBRUK	6 958,5
-----------------------------	----------------

Totalt foreslår Venstre å omprioritere nær 40 mrd. kroner i forhold til regjeringens forslag til statsbudsjett for 2017, hvorav ca. 14 mrd. kroner er innenfor det samlede skatte- og avgiftsopplegget.

Det henvises videre til tabeller og kommentarer på de kommende sidene som beskriver Venstres budsjettalternativ for 2017 i detaljer. Det henvises spesielt til vedlegget på sidene 73-119 som viser hvilke konkrete poster og kapitler som endres, har korte forklarende kommentarer til de fleste poster og som også henviser til budsjettspørsmål som er bakgrunn for ulike tall og kostnadsberegninger.

1 Grønt skifte. Grønn vekst.

Venstre har etterlyst det grønne skifte i mange, mange år. Høstens budsjettforhandlinger blir siste mulighet for regjeringen og regjeringspartiene til å vise at de tar klimaproblemene og Norges forpliktelser på alvor, og at de faktisk følger opp de avtaler de har inngått; både med Venstre i budsjettet for 2016, Stortingets eget klimaforlik og de internasjonale avtaler Norge har undertegnet og ratifisert.

Norges mål og forpliktelser om å redusere utslippene med 40 prosent innen 2030 innebærer at vi må slippe ut 23 millioner tonn færre CO₂-ekvivalenter i 2030 enn det vi gjør i dag. Den eneste virkningen av årets budsjett som regjeringen kan vise til er en reduksjon på om lag 200.000 tonn som følge av en forsiktig økning av enkelte miljøavgifter. Da er det ikke regnet med en økning av utslipp som forslag av reduksjon i andre skatter og avgifter og forslag om å redusere bompengebetaling vil medføre. Legger vi regjeringens egne tall og tempo til grunn vil vi i beste fall nå klimaforpliktelsene om 115 år.

Konsekvensene av å la være gjøre noe mer i 2017, fordi dette er for å sitere statsministeren «*det folk og bedrifter kan klare i et enkelt budsjettår*» er at Norge vil påvirkes dramatisk av klimaendringene. Temperaturen vil øke, særlig i nord. Havet blir surere og varmere og store deler av Norge vil få økt nedbør. Faren for skred og oversvømmelser øker. Vesentlig infrastruktur som veier og avløp vil få større påkjenninger. Regningen kan bli svært, svært stor. I den sammenheng er 160 kroner² i årlige økte bensinutgifter rimelig marginale.

Klimaendringene er vår tids største utfordring, og vi har allerede begynt å se at konsekvensene kan bli dramatiske om vi ikke lykkes i å redusere verdens klimagassutslipp. Derfor trenger vi et statsbudsjett som setter oss i stand til å redusere Norges utslipp med 40 prosent innen 2030. Samtidig er det nødvendig å skape nye, varige arbeidsplasser. Det er nettopp essensen i Venstres grønne skifte.

I vårt forslag til statsbudsjett for 2017 legger Venstre til rette for et grønt skifte slik at vi kan redusere utslippene betydelig og nå målene i 2030. Konkret foreslår vi.

- ✓ Et grønt skattesifte på ca. 15 mrd. kroner (hvor like deler er skjerpelser og lettelser).
- ✓ Et skifte fra fossil til nullutslipp i bilparken.
- ✓ Et skifte fra bil og vei til kollektivtransport, jernbane og sykkel.
- ✓ Et skifte fra olje til grønn innovasjon og teknologi.

Venstre forslag til statsbudsjett for 2017 innebærer en kombinasjon av «gulrot og pisk», men har et større fokus på positive virkemidler og et reelt skifte enn det vi har foreslått i de siste årene. Dels skyldes det at det vi foreslår skal være forutsigbart og gjenkjennelig og dels at vi i samarbeid med regjeringen så langt har gjennomført et grønt skattesifte i størrelsesorden 7,7 mrd. kroner.

Venstre foreslo også et grønt skattesifte på ca. 15 mrd. kroner i 2016. Den største forskjellen fra 2016 til 2017 er at vi i 2016 foreslo 12,5 mrd. kroner i økte grønne skatter og avgifter og 2,5 mrd. kroner i reduserte skatter og avgifter. Nå foreslår vi et skattesifte med om lag 7,5 mrd. kroner i både lettelser og skjerpelser.

Mange av Venstres forslag når det gjelder skattesifte er enten de samme som vi foreslo i vårt [statsbudsjettalternativ for 2016](#) eller de er i stor grad identiske med de forslag vi har spilt inn til regjeringen og regjeringspartiene i de forhandlinger som er gjennomført, men dessverre ikke

² Konsekvensene av regjeringens forslag til økt veibruksavgift for bensin for en bil som kjører snittlengde med forbruk 0,7 liter per mil.

konkludert, når det gjelder oppfølging av budsjettavtalen fra i fjor og anbefalingene fra Grønn Skattekommisjon.

Fredag 28. oktober i år mottok regjeringen anbefalingene fra sitt eget ekspertutvalg om «**Grønn konkurransekraft**». Regjeringens forslag til statsbudsjett inneholder svært få av anbefalingene fra denne rapporten, mens det i påfallende grad er sammenfall mellom rapporten og Venstres budsjettforslag for 2017. Det gjelder i alt fra skattepolitikken, til vridning av forskningsinnsats, offentlige grønne innkjøp, tilgang på risikovillig kapital og krav om null- og lavutslipp i nye kollektivprosjekter og anbud. Denne høsten vil vise hvorvidt dette utvalget vil bety en reell endring i måten Norge tenker klimapolitikk på, eller om regjeringen først og fremst tenker at dette er et prisverdig initiativ og lar det være med det. For Venstre er det helt uaktuelt ikke å ta inn disse anbefalingene i norsk klimapolitikk.

Alle de 10 prinsippene som ekspertutvalget mener vi skal legge til grunn for grønn konkurransekraft ligger til grunn for Venstres budsjettforslag og dermed for de forhandlingene vi skal ha med regjeringen om statsbudsjettet for 2017.

10 prinsipper for grønn konkurransekraft:

1. Forurensere skal betale
2. Utslipp og andre eksternaliteter skal prises
3. Det vi vil ha mindre av, skal skattes mer. Det vi vil ha mer av, skal skattes mindre
4. Det skal legges til rette for at forbrukere kan foreta informerte beslutninger
5. Offentlige anskaffelser skal være grønne
6. Planlegging og investeringer skal ta utgangspunkt i målet om å bli et lavutslippssamfunn i 2050
7. Livssyklusperspektivet skal legges til grunn for offentlige investeringer og anskaffelser
8. Nye lovforslag skal inkludere en vurdering av CO₂-effekter der det er relevant
9. Grønn konkurransekraft skal bygges på velfungerende markeder
10. Det skal rapporteres på det vi vil oppnå og det vi vil unngå

1.1 Grønt skifte sektor for sektor

Venstres grønne skifte består av en rekke elementer, hvor skatter og avgifter er viktig, men langt fra alt. I tillegg til et rent skatteskifte foreslår Venstre også en rekke tiltak på statsbudsjettet utgiftsside som vil bidra til et reelt skifte sammen med nettopp virkemidler på skatte- og avgiftssiden. Også dette er helt i tråd med anbefalingene fra regjeringens eget ekspertutvalg for grønn konkurransekraft.

Eksempler på slike skifter illustreres under og på neste side:

Fiskeri

Økt CO ₂ -avgift	-160,0
Øke fiskerfradraget til 300.000 kr, sats 41 pst.	150,0
Tilskudd til næringstiltak i fiskeriene	10,0
Marint verdiskapingsprogram	30,0
Tilskudd til fornybart drivstoff i bransjer som har hatt lav CO ₂ -avgift (andel av totalt 250 mill.)	100,0

Økte avskrivningssatser på maskiner, inventar m.m. ³	
SUM FISKERI (minimum i positivt skifte)	130,0

Landbruk

Økt CO ₂ -avgift (anslag på andel av 270 mill.)	-100,0
Øke bunnfradraget i jordbruksfradraget til 70.000 kroner og øvre grense til 183.000	55,0
Videreføre skattefritaket for investeringstilskudd i landbruket	12,0
Bioøkonomistrategi, Innovasjon Norge	50,0
Verdiskapingsprogrammet for tre	25,0
Etablering av nytt såkornfond øremerket til bioøkonomi/fornybar energi à 200 mill.	45,0
Tilskudd til fornybart drivstoff i bransjer som har hatt lav CO ₂ -avgift (andel av totalt 250 mill.)	50,0
Tilskudd til klimakartlegging	10,0
Økte avskrivningssatser på traktorer, maskiner, inventar m.m.	
Andel av økte rammer for miljøteknologiordningen, IN (totalt 220 mill.)	
Redusert moms på frukt og grønt (økt omsetning)	
SUM LANDBRUK (minimum i positivt skifte)	147,0

Anleggsbransjen

Økt CO ₂ -avgift (anslag på andel av 270 mill.)	-170,0
Økte avskrivningssatser på traktorer, maskiner, inventar m.m. (anslag)	70,0
Tilskudd til fornybart drivstoff i bransjer som har hatt lav CO ₂ -avgift (andel av totalt 250 mill.)	100,0
Økt bygge- og anleggsvirksomhet	
Andel av økte rammer for miljøteknologiordningen, IN (totalt 220 mill.)	
SUM ANLEGGSTRANSJEN (minimum)	0,0

Tungtransport

Tungtransporten vil i Venstres opplegg ikke bli kompensert fullt ut. Vegtransport er en av de største kildene til utslipp av CO₂ i Norge, og det er lastebiler og tungtransport som utgjør størst andel av utslippene fra vegtransporten. Dersom det ikke gjøres noe tiltak, anslås utslippene fra tungtransporten å øke fra 2,4 millioner tonn CO₂ i 2014 til 2,9 millioner tonn CO₂ i 2030⁴. Skal

³ Enkelte felt står uten beløp fordi vi ikke med sikkerhet kan slå fast hvilken konkret effekt det har på de ulike sektorer. Det er imidlertid utvetydig at det vil ha en positiv effekt og innebære en skattelettelse eller gi mulighet for økte tilskudd.

⁴ Kilde: TØI-rapport 1429/2016: CO₂-besparelser ved forsert innfasing av lastebiler med fornybare fremdriftsløsninger.

målene om 40 prosent nås må vi redusere utslippene med ca. 1 millioner tonn. Med regjeringens forslag til tiltak i statsbudsjettet for 2017 vil utslippene muligens bli redusert med 100.000 tonn – i beste fall.

Økt veibruksavgift og CO ₂ -avgift, diesel (anslag, andel)	-900,0
Økte avskrivningssatser saldogruppe c til 25 pst. Saldogruppe c gjelder lastebiler, vogntog, varebiler, busser mv. (påløpt effekt)	130,0
Tilskudd til vare- og lastebiler med nullutslipp	200,0
ENOVA øremerket satsing på utbygging av nullutslippsinfrastruktur (andel av totalt 630 mill.)	230,0
SUM TUNGTRANSPORT	-340,0

Kjernefamilien

Familie bosatt i Oslo hvor begge er i arbeid. Far tjener 500.000, er ansatt i offentlig sektor, er fagorganisert og får arbeidsgiverbetalt månedskort. Mor tjener 700.000 jobber i «fritt yrke» er ikke fagorganisert. Ingen røyker. Familien har to barn i barnehage/SFO. Kjører dieselbil 12.000 km årlig. Bor i 120 kvm rekkehus som varmes med strøm. Alle beløp i kroner (negative tall = skattelettelse)

Lavere inntektsskatt (inkl. miljøfradrag)	-2 675,0
Økt dieselavgift ⁵	819,0
Økt el-avgift ⁶	219,0
Redusert fagforeningskontingent	492,0
Skattefritak, månedskort	-1 870,0
Lavere moms på frukt og grønt og kollektivtransport ⁷	-500,0
Økte tobakksavgifter	0
Flatt foreldrefradrag	-323,0
Samlet skattelette, kjernefamilien	-3 838,0

1.2 Et grønt skatteskifte

Venstres overordnede mål i skattepolitikken er et grønt skatteskifte, hvor skattesystemet brukes aktivt til å stimulere arbeid og arbeidsplasser, utvikling, investering og eierskap i norske bedrifter og til å premiere miljøvennlig adferd. Konkret betyr det lavere skatt på arbeid, eierskap og bedrifter, skattestimuli for å gjøre miljøvennlige valg på den ene side og økte miljøavgifter på den andre side. Eller for å bruke ekspertutvalget for grønn konkurransekrafts formuleringer: «*Det vi vil ha mindre av, skal skattes mer. Det vi vil ha mer av, skal skattes mindre.*»

⁵ Baseres på et forbruk på 0,65 liter per mil.

⁶ Baseres på et snittforbruk av tilsvarende bolig.

⁷ Baseres på et forbruk tilsvarende SFOs referansebudsjett og snittforbruk av frukt og grønt. For kjernefamilie med bil og arbeidsgiverbetalt månedskort er det i mindre grad lagt inn lettelse pga. nullsats i moms på kollektivtransport enn for enslig forsørger uten bil.

Det er ingen tvil om at skatter og avgifter er et viktig politisk virkemiddel for å styre adferd. Også i klimapolitikken. Det slår regjeringen selv fast. En rekke steder i ulike dokumenter knyttet til statsbudsjettet for 2017 slår nettopp regjeringen fast at det viktigste virkemiddelet i klimapolitikken er avgifter.

Etter forslag fra Venstre ble det i 2014 satt ned en ny [Grønn skattekommisjon](#). Kommisjonen la fram sine anbefalinger i desember 2015 og regjeringen har gjentatte ganger vist til dette arbeidet som påskudd for ikke å gjøre noe mer aktivt for å vri skattepolitikken i grønnere retning. Det er med stor undring Venstre kan konstatere at regjeringen ikke ønsker å følge opp anbefalingene fra Grønn skattekommisjon med en egen sak til Stortinget, men avspiser hele utredningens anbefalinger med 2 siders uforpliktende kommentarer i statsbudsjettdokumentene for 2017⁸.

For Venstre handler et grønt skattesifte både om å gi skatte- og avgiftslettelser for å belønne miljøvennlig valg og det handler om skatte- og avgiftsskjerpelser for å sette en pris på utslipp og følge prinsippet som «alle» er enige om, nemlig at forurenseren skal betale.

Venstre foreslår derfor følgende endringer i skattesystemet i 2017:

GRØNT SKATTESKIFTE	Bokført (mill. kr)	Påløpt (mill. kr)
Innføre et nytt miljøfradrag etter canadisk modell på 5.000 kr for alle personlige skatteyttere (arbeidstakere og pensjonister)	-3375,0	-4225,0
Endre reisefradraget slik at bunnbeløpet opprettholdes på 22.000 kroner ved bruk av bil, men reduseres til 15.000 ved bruk av kollektivtransport	-100,0	-120,0
Skattefradrag, energieffektiviseringstiltak i egen bolig, inntil 50 000 kr per bolig	-260,0	-350,0
Skattefritak for arbeidsgiverfinansiert månedskort (kollektivtransport)	-2000,0	-2500,0
Økte avskrivningssatser saldogruppe c til 25 pst. Saldogruppe c gjelder lastebiler, vogntog, varebiler, busser mv.	-30,0	-130,0
Øke avskrivningssatsen for maskiner med 5 pst under forutsetning av investeringen har påvist miljøeffekt og medfører økt energieffektivisering	-50,0	-100,0
Gå mot regjeringens forslag om å øke grunnrenteskatten med 1,3 prosentenheter for vannkraftproduksjon	0,0	-125,0
Ekstra jordbruksfradrag på 20.000,- for bønder som driver eller legger om til økologisk produksjon	-1,5	-1,5
SkatteFUNN: Ekstra kriterium for fradrag for FoU knyttet til klima, miljø og energieffektivisering på hhv 2 mill. kroner for bedriftsintern støtte og 4 mill. kroner for bedriftsekstern støtte	0,0	-3,0
Innføre nullsats på moms for reiser med kollektivtransport (unntatt flyreiser)	-750,0	-800,0
Fjerne årsavgiften for el-biler (og dermed også gå mot regjeringens forslag om opptrapping de neste årene)	-55,0	-55,0
Innføre fritak for omregistreringsavgift for el-biler	-40,0	-55,0
Innføre en flat omregistreringsavgift på alle personbiler på 1. 500 kroner	-700,0	-700,0
Innføre fritak for el-avgift for elektrisitet brukt som drivstoff i ferger, skip, lastebiler, busser og landstrøm (for båter)	-1,0	-1,0
Innføre fritak for el-avgift for ladestasjoner til el-biler	-40,0	-55,0

⁸ Side 242-243, Prop. 1 LS (2016-2017) Skatter, avgifter og toll 2017

SUM REDUSERTE GRØNNE SKATTER OG AVGIFTER	-7402,5	-9220,5
---	----------------	----------------

Gå mot regjeringens forslag om å øke satsene i reisefradraget	60,0	75,0
Øke CO ₂ -komponenten med 25 pst for biler med utslipp over 200 g/km.	150,0	150,0
Senke nedre knekkpunkt i CO ₂ -komponenten i engangsavgiften fra 85 til 70 g/km	1200,0	1330,0
Heve CO ₂ -komponenten i engangsavgiften for avgiftsgruppe C (campingbiler m.m.) til samme nivå som gjelder for personbiler	90,0	100,0
Øke satsen i engangsavgiften for NO _x -utslipp med 25 pst.	80,0	90,0
Illegge samme NO _x -komponent i engangsavgiften for hhv varebiler (gruppe b) og campingbiler (gruppe c) som for personbiler	49,0	55,0
Øke vektfradraget i engangsavgiften med 25 pst for biogasskjøretøy	0,0	0,0
Endre vektfradraget i engangsavgiften for ladbare hybridbiler	0,0	0,0
Redusere vektfradraget for ikke ladbare hybridbiler til 5 pst	55,0	60,0
Gå mot regjeringens forslag om å redusere årsavgiften	1220,0	1220,0
Økt veibruksavgift på bensin med 35 øre per liter	270,0	300,0
Økt veibruksavgift på autodiesel med 65 øre per liter	1800,0	1950,0
Oppheve avgiftsfritak for diesel til båtmotorer	34,0	37,0
Trappe opp omsetningskravet for biodrivstoff til 20 pst i 2020	0,0	0,0
Utvide omsetningskravet for biodrivstoff til å gjelde all omsetning av drivstoff i Norge	0,0	0,0
Innføre en gjennomgående CO ₂ -avgift på 500 kr. per tonn.	1142,0	1228,0
Økt avgift på klimagassene HFK/PFK tilsvarende CO ₂ -avgift på 500 kr. per tonn	57,5	65,0
Endre grunnavgiften på drikkevareemballasje til en avgift på materialbruk som graderes etter innholdet av nytt ikke-fornybart råstoff	0,0	0,0
Ny miljøavgift på plast	200,0	240,0
Ny miljøavgift på deponi av gruveavfall	400,0	400,0
Påslag på nettariffen med 1 øre/kWh.	630,0	630,0
Gjennomgå hele skatteleggingen av petroleumssektoren og tilpasse denne til Paris-avtalen	0,0	0,0
SUM REDUSERTE GRØNNE SKATTER OG AVGIFTER	7437,5	7930,0

SUM GRØNT SKATTESKIFTE	35,0	-1290,5
-------------------------------	-------------	----------------

I tillegg kommer en rekke forslag om lettelser i beskatning av næringsliv, arbeidsplasser og inntekt som inngår i et helhetlig grønt skattesifte (se tabeller m.m. under kap. 3.4).

Venstre foreslår også en rekke tiltak på statsbudsjettet utgiftsside som vil bidra til et reelt skifte sammen med virkemidler på skatte- og avgiftssiden. Også dette er helt i tråd med anbefalingene fra regjeringens eget ekspertutvalg for grønn konkurransekraft.

1.3 Fra fossil til nullutslipp i transportsektoren

Vegtransport er en av de største kildene til utslipp av CO₂ i Norge. Derfor må vi bruke alle tenkelige virkemidler for å stimulere til et skifte fra fossil til nullutslipp i transportsektoren og ikke som samferdselsministeren som ikke vil gjøre noe nå, fordi han «tror»⁹ at teknologiutviklingen vil løse alle problemer.

Den norske elbil-suksessen er nettopp eksempelet på at «tro» ikke er nok, men at det å ta i bruk både skatte- og avgiftssystemet og andre virkemiddel aktivt for å snu adferd er helt nødvendig.

I Venstre forslag til budsjett skjer et skifte fra fossil til nullutslipp gjennom økt skattelegging av fossile alternativ og redusert skattlegging av lav- og nullutslipp. Det skjer gjennom en storstilt satsing på kollektivtransport og jernbane både gjennom skatte- og avgiftssystemet og på statsbudsjettets utgiftsside. Det skjer gjennom målrettede støtteordninger for å legge om fra fossil til nullutslipp og det skjer gjennom en storstilt satsing på utbygging av nødvendig infrastruktur slik at alle deler av landet kan være med og ta del i omstillingen.

Venstre foreslår derfor å gjøre lav- og nullutslippsbiler billigere og mer tilgjengelige, mens de mest forurensende bensin- og dieseldrevne bilene blir dyrere. Konkret foreslår vi å fjerne omregistreringsavgiften på el-biler slik at det bli billigere å kjøpe brukte el-biler, vi foreslår å fjerne årsavgiften på el-biler (og ikke øke slik regjeringen foreslår) slik at det blir billigere å eie el-biler, vi foreslår å fjerne el-avgift på ladestasjoner slik at det blir billigere å bruke el-biler og vi foreslår å bruke over 600 mill. kroner på utbygging av ladestasjoner m.m. slik at det blir enklere å bruke el-biler spesielt i steder av landet der det lite utbygd infrastruktur som ladestasjoner. På den annen side blir forurensende biler dyrere ved at engangsavgiften ved kjøp øker dersom bilen slipper ut mye CO₂. På den måten veier vi også opp for skjevhetene i regjeringens opplegg der enkelte «miljøverstinger» får en avgiftslettelse i hundretusen-kronersklassen. I sum er det et reelt grønt skattesifte som virker.

1.4 Fra bil og vei til kollektivtransport, jernbane og sykkel

Venstre vil at Norge skal utvikle verdens mest miljøvennlige transportsektor. Framtidig trafikkvekst i og rundt de store byene må tas av jernbane, kollektiv, sykkel og gange. Godstransport må overføres fra vei til sjø og bane. Fossilt drivstoff må erstattes av elektrisitet og andre rene energiformer. Tettsteder og byer må bygges rundt kollektivknutepunktene slik at behovet for å eie og kjøre bil kan reduseres, og slik at flere kan benytte seg av fleksible, klimavennlige transportløsninger. Derfor foreslår Venstre et betydelig skifte fra bil og vei til kollektivtransport, jernbane og sykkel. Vi tror i motsetning til byrådet i Oslo at pris betyr noe for forbrukernes valg mellom kollektiv eller privatbil. Mellom det miljøvennlige og det miljøfiendtlige. Derfor foreslår Venstre å innføre nullsats på billetter på tog, buss, bane og båt. Det medfører at prisen kan senkes med ca. 10 prosent. I tillegg foreslår Venstre at prisreduksjonen på månedskort på NSB med 20 prosent som ble innført i enkelte områder fra 14. oktober i år, utvides til å gjelde alle områder i 2017 og vi foreslår skattefritak dersom arbeidsgiver tilbyr å finansiere månedskort for å reise kollektivt til og fra jobb.

Konkret foreslår Venstre:

⁹ Stortingets spørretime, onsdag 26. oktober. «Jeg tror at om ti år vil vi se en bilpark som har langt mindre utslipp enn i dag...»

TILTAK	Mill. kr.
Tilskudd til gang- og sykkelveier	387,5
Belønningsordning for bedre kollektivtransport	600,0
Planleggingsmidler, kollektivprosjekter i Stavanger og Akershus	15,0
Skattefritak for arbeidsgiverfinansiert månedskort (kollektivtransport)	2000,0
Innføre nullsats på moms for reiser med kollektivtransport (unntatt flyreiser)	750,0
Tilskudd til vare- og lastebiler med nullutslipp	200,0
Tilskudd til fornybart drivstoff i bransjer som har hatt lav CO ₂ -avgift	250,0
Redusert pris på månedskort og årskort på NSB med 20 pst. på strekninger som i dag ikke er omfattet av ordningen	105,0
Økt studentrabatt på månedskort, NSB	4,0
Jernbane, drift og vedlikehold	400,0
Planlegging, jernbane bl.a. for tilrettelegging for hydrogentog på Rauma- og Nordlandsbanen	435,0
Investeringer, jernbane	300,0
Innføre full rabatt/kompensasjon for godstransport for ny kjørevegsavgift også i rushtid	0,0
Utredning av satellittbasert veipricing	10,0
Forskning på miljøvennlig transport, Amorf, Energiex og Transport2025	50,0
Sette krav om nullutslippsteknologi ved alle nye fergeanbud/kjøp av riksvegfergetjenester fra 1.1.2017	0,0
Biogass	50,0
Enova øremerket utbygging av infrastruktur for nullutslippsbiler	630,0
SUM ØKT SATSING PÅ FORNYBART, KOLLEKTIVT, SYKKEL OG GANGE	6186,5

Riksveiiinvesteringer	-1000,0
Veiselskapet	-1075,0
Fylkesveier	-200,0
Bompenger	-505,0
SUM REDUSERT SATSING PÅ VEI OG PRIVATBILISME	-2780,0

1.5 Fra olje til grønn innovasjon og teknologi

Norsk industri er basert på bærekraftig fornybar energi, og norske metallurgiske og prosessindustrielle forskningsmiljøer er verdensledende. Venstre vil legge til rette for å videreutvikle disse verdensledende kunnskapsmiljøer for bærekraftig industriproduksjon. En offensiv klimapolitikk både kan og bør gjøre norsk næringsliv mer konkurransedyktig. I tett samspill med industrien vil Venstre forsterke innsatsen for å redusere og fjerne utslippene.

Skal vi lykkes med dette er det viktig å styrke de ordningene som bidrar til teknologiutvikling, som f.eks. miljøteknologiordningen under Innovasjon Norge, sikre tilgang på kapital til store innovative prosjekter innen fornybar energi og bioøkonomi og satse tungt på forskning innenfor miljø, klima og miljøvennlig energi. For å stimulere til det grønne skiftet foreslår Venstre bl.a. at det opprettes to nye såkornfond á 200 mill. kroner som øremerkes hhv. miljøteknologi og bioøkonomi. Vi foreslår at

det opprettes et nytt teknologioverføringsprogram fra olje- og gass til nye næringer og at Norge i løpet av 2018 får på plass fullskala demonstrasjonsanlegg for havvind basert på norsk teknologi og norsk leverandørindustri.

Petroleumssektoren står for nesten en tredjedel av norske CO₂-utslipp. Klimaendringene må også påvirke petroleumpolitikken. Både nasjonale klimamål og det internasjonale målet om å redusere temperaturstigningen til 1,5 grader, tilsier at betydelige deler av norsk olje og gass bør bli liggende. I takt med at fossilandelen og klimagassutslippene går ned, vil markedet for olje og gass skrumpe inn. Samtidig vil markedet for de fornybare energibærerne og de moderne nullutslippsløsningene vokse. Venstre vil posisjonere Norge til å være med på denne energiomstillingen.

Klimapolitiske hensyn må inngå som en del av beslutningsgrunnlaget når og om nye petroleumsprosjekter planlegges. Sårbare områder i nord bør etter Venstres syn ikke være et område for petroleumsaktivitet og med dagens oljepris er det heller ikke lønnsomt. Alle bevilgninger til leting/kartlegging/aktivitet i disse områdene bør fjernes. Venstre foreslår også noen endringer i den svært gunstige petroleumsbeskatningen som innebærer en økt likebehandling skattemessig mellom øvrig næringsliv og olje- og gassnæringen. Vi merker oss at også på dette punktet er regjeringens ekspertutvalg for grønn konkurransekraft på linje med Venstre og støtter Venstres forslag om at det er behov for en full gjennomgang av skatteregimet for petroleumssektoren for å tilpasse dette til de forpliktelser Norge har forpliktet oss til.

Konkret foreslår Venstre:

TILTAK	Mill. kr.
Miljøvennlige innkjøp DiFi	15,0
Bioøkonomistrategi	50,0
Etablering av to nye såkornfond øremerket til hhv. miljøteknologi og bioøkonomi/fornybar energi à 200 mill.	89,6
Eget såkornfond for IKT-næringer på 250 mill.	56,0
Risikoavlastning for innovative grønne anskaffelser	75,0
Innovasjon Norge, miljøteknologiordningen	220,0
Økt tilskudd til pre-såkornfond	50,0
Verdiskapingsprogrammet for tre	25,0
Klimakartlegging i landbruket	10,0
Teknologioverføringsprogram fra olje- og gass til nye næringer	60,0
Tilskudd til MET-senteret (havvind)	3,0
Etablere fullskala demonstrasjonsprosjekt for havvind	0,0
Støtteordning til null- og lavutslippsferger i fylkessambandene utvides til å inkludere midler til gjennomføring	45,0
Biosmia – Senter for markedsdrevet bioinnovasjon, Hamar	3,0
Centre for Climate and Energy Transformation (UIB)	6,0
Tilskudd til vare- og lastebiler med nullutslipp	200,0
Tilskudd til fornybart drivstoff i bransjer som har hatt lav CO ₂ -avgift	250,0
Tilskudd til klimatiltak og klimatilpasning i kommunene. Klimasats	100,0
Forskning miljø, transport og nye næringer	250,0
Utfasing av fossil oppvarming i alle statlige bygg	0,0

SUM ØKT SATSING PÅ TEKNOLOGIOVERFØRING OG INNOVASJON	1507,6
Kartlegging, petroleumsaktivitet	-57,0
Diverse oppdrags- og samarbeidsvirksomhet, Oljedirektoratet	-62,5
Avvikling av Petoros engasjement i leteboring rundt Island	-8,6
Petroleumsforskning	-390,0
SUM REDUSERT SATSING PÅ OLJEAKTIVITET	-518,1

Ut over dette kommer en rekke mer generelle styrkninger av forsknings- og innovasjonsinnsats, økt tilgang på kapital, stille krav i offentlige anbud m.m. også det anbefalt av regjeringens ekspertutvalg for grønn konkurransekraft.

2 En offensiv miljøpolitikk er mer enn klima.

Reduserte klimautslipp er det absolutt viktigste i miljø- og klimapolitikken, fordi det påvirker alt fra økonomi til økologi, men det er langt fra det eneste som er viktig. En offensiv miljøpolitikk handler også om å ta vare på natur og livsmiljø. Naturen er grunnlaget for all maten vi spiser og våre naturressurser har gitt grunnlag for den eventyrlige velstandsvekst Norge har opplevd de siste 100 årene. Men bruken av naturressursene må være bærekraftig. De siste 40 årene har menneskers inngripen i naturen halvert verdens bestander av dyr, planter og insekter. Måten vi bruker naturen på i dag tar vekk grunnlaget for mattrygghet, vekst, velstand og naturopplevelser for kommende generasjoner. Venstre vil stoppe og reversere naturødeleggelsene.

2.1 Naturvern og biologisk mangfold

Naturmangfold er den store variasjonen av arter og naturtyper som danner brikkene i det som utgjør livsviktige økosystemer. Det er dramatisk at mangfoldet av arter utryddes i et tempo som er mye raskere enn det som er naturlig. Venstre vil stanse utryddingen av arter og ta hensyn til miljøet i all planlegging og utbygging. For å sikre det biologiske mangfoldet, er det nødvendig å redusere inngrepene i naturen gjennom god forvaltning og økt vern, og ved å stanse utbredelsen av fremmede arter på land og til havs.

Regjeringen har etter Venstres syn vært usedvanlig svake når det gjelder naturvern og biologisk mangfold. Mange vedtak (med støtte fra bl.a. Senterpartiet) går i direkte feil retning. Det gjelder f.eks. tillatelse til dumping av gruveavfall i Førdefjorden, sjødeponi i Repparfjorden i Finnmark, opphevelse av forbudet mot blyhagl, kutt i skogvern, økt snøscooterkjøring i sårbar natur og endring av definisjon av iskanten/tillatelse til oljeleting i svært sårbare områder. Det er et stort behov for å øke innsatsen når det gjelder naturvern, biologisk mangfold og opprydning etter gamle miljøsynder. Venstre vil derfor øke bevilgningene med 1 mrd. kroner til disse formål.

Venstre vil prioritere:

TILTAK	Mill. kr.
Atomavfall, Kjeller	30,0
Miljøovervåking	75,0
Artsdatabanken (Artsprosjektet)	10,0
Miljødirektoratet	40,0
Handlingsplaner og faggrunnlag prioriterte arter og utvalgte naturtyper	15,0
Bekjempelse av fremmede arter	10,0
Bedre forvaltning av norsk vann-natur, inkl. kystsoneplanlegging	20,0
Kalking, villaks og vanndirektivet	180,0
Tiltak i verneområder, bl.a. skjøtsel	40,0
Nye nasjonalparker	10,0
Nytt skogvern	200,0
Restaurering av myr	12,0
Opprydningstiltak	50,0
Tiltak mot marin forurensning	30,0
Utvide ordningen med pant for bilvrak til også å gjelde mopeder, motorsykler, båter og campingvogner	56,5

Friluftstiltak	85,0
Beredskapstiltak ved Prekestolen og Kjerag	2,0
Opprydning/oppgradering Fosdalen gruver	2,5
Flere utvalgte kulturlandskap	15,0
Tiltak prioriterte arter og utvalgte naturtyper	25,0
Brunbiesenter	0,3
Laksesenter	3,0
Mareano	10,0
KystMareano	10,0
Økt forskning på isavhengige pattedyr i norsk Arktis	10,0
Styrking av mattilsynet og fiskeridirektoratet (lakselus)	20,0
Miljøopprydding i Forsvaret	20,0
Miljømerking	2,5
Økokrim, miljøkriminalitet.	10,0
Omstillingsstøtte, pelsdyrnæringen (styrt avvikling)	15,0
Sjeldne husdyrraser	2,0
SUM NATURVERN OG BIOLOGISK MANGFOLD	1010,8

2.2 Kulturminnevern

Venstre vil ha en offensiv satsing på kulturvern og museer, som tar vare på mangfoldet, utfordrer samtiden og sikrer viktige kulturminner for fremtidige generasjoner. Venstre vil utvikle ordninger som motiverer til bevaring av kulturminner og ivaretaking av nye funn.

Venstre foreslår derfor økte bevilgninger til:

TILTAK	Mill. kr.
Murbyen Oslo	2,0
Tilskudd til fredede kulturminner i privat eie	20,0
Tilskudd til tekniske og industrielle kulturminner	10,0
Middelaldervern og brannsikring	10,0
Fartøyvern	20,0
Tilskudd til fartøyvernssenter	3,0
Tilskudd til vedlikehold av steinkirker	10,0
Tilskudd til verdiskapingsarbeid på kulturminneområdet	7,0
Kulturminnefondet	30,0
Riksantikvarens internasjonale arbeid	6,4
Tilskudd til museumsdrift, Fortidsminneforeningen	5,0
Økt tilskudd til øvrige museer og museumsdrift	11,1
SUM KULTURMINNEVERN	134,5

2.3 Internasjonale miljøtiltak

Som et land som har tjent seg rikt på å eksportere fossil energi, må Norge gå foran med egne utslippskutt og klimastøtte til fattige land. Norge skal være en pådriver i arbeidet for å sette en riktig internasjonal pris på CO₂ og utvikle internasjonale karbonmarkeder. Internasjonale satsinger og finansieringsløsninger som for eksempel Norges arbeid for redusert avskoging i utviklingsland, skal komme i tillegg til, ikke istedenfor, egne utslippskutt. For Venstre er det viktig at Norge er en positiv bidragsyter i alle internasjonale sammenheng og at Norge har minst like ambisiøse mål for samlede klimautslipp som f.eks. EU. Venstre er derfor svært glade for at Norge har sluttet seg til EUs klimamål om en reduksjon i utslippene på 40 prosent innen 2030, men etterlyser en snarlig og konkret plan for hvordan vi skal komme dit.

Av internasjonale miljøtiltak vil Venstre bl.a. prioritere:

TILTAK	Mill. kr.
Deltakelse i EUs miljøprogram Life ¹⁰	0,0
Omprioritere/øremerke 100 mill. til Mangrove-skog	0,0
Bærekraftsmidler	5,0
Naturkriminalitet	50,0
Biomangfold/hav	50,0
Klima og miljø og fornybar energi	150,0
SUM INTERNASJONALE MILJØTILTAK	255,0

2.4 Grønne innkjøp og grønn boligbygging

Et grønt skifte er avhengig av en rekke virkemidler og at alle – store og små tiltak – trekker i samme retning. Det er et stort uforløst potensiale i å stimulere til det grønne skifte gjennom offentlig innkjøpspolitikk og det er et stort potensiale i å få ned både klimautslipp og energieffektivisering gjennom smartere og grønnere boligbygging. Venstre er skuffet over at regjeringen ikke har fulgt opp samarbeidsavtalen om en reell skattefradragsordning for energieffektiviseringstiltak i husholdningene, men fortsatt velger en «kvasiløsning» via ENOVA. Et slikt skattefradrag som Venstre foreslår i vårt budsjettforslag ville både satt fart på energieffektiviseringen og ville virke som et målrettet og fornuftig tiltak i en tid med høyere ledighet.

For å stimulere grønne innkjøp og grønn boligbygging foreslår Venstre:

TILTAK	Mill. kr.
Miljøvennlige innkjøp, DiFi	15,0
Risikoavlastning for innovative grønne anskaffelser	75,0
Senter for bærekraftig byutvikling NAL	2,0
Bolig og bomiljøtiltak	22,1
Markedsendringer i boligmarkedet (støtte til håndverkere som selger energieffektiviseringstiltak)	15,0
SUM GRØNNE INNKJØP OG GRØNN BOLIGBYGGING	129,1

¹⁰ Koster anslagsvis 110 mill. kroner i 2018. Kan generere det mangedobbelte i støtte til miljøtiltak i Norge. Se: <http://ec.europa.eu/environment/life/index.htm>

3 Grønn vekst og omstilling.

Norge står overfor to utfordringer: 1) En relativt sett høy arbeidsledighet i deler av landet som i det alt vesentlige skyldes en lav oljepris kombinert med et høyt kostnadsnivå i oljerelaterte næringer og 2) samtidig store miljø- og samfunnsutfordringer som krever en grønn og bærekraftig omstilling.

Statsbudsjettet for 2017 må derfor både bli et budsjett for langsiktig omstilling, og et budsjett som samtidig får ned ledigheten. Vi har i mange år snakket om at vi må få de kloke hodene i oljebransjen over i andre bransjer. Nå er mange av dem sagt opp og leter etter ny jobb. Hovedutfordringen er å skape nye arbeidsplasser slik at verdifull kompetanse beholdes i det norske arbeidsmarkedet og at kompetansen brukes til det grønne skiftet alle snakker om, men som for få har en reell vilje til faktisk å gjennomføre.

Norge har over år tillatt oss et kostnadsnivå som ligger langt over land det er naturlig å sammenligne oss med. Skal vi fortsatt kunne konkurrere om oppdrag i en global økonomi må vi bli enda mer produktive. Nøkkelen for å få til dette er kompetanse og teknologi. En kompetent arbeidsstyrke har vært og vil være Norges konkurransefortrinn. Derfor er det ekstra viktig at vi bevarer og videreutvikler den kompetansen vi allerede har, i en tid med høyere ledighet og behov for omstilling og at vi satser stort på teknologiutvikling.

Omstilling er utfordrende og det er ekstra krevende for dem som i kortere eller lengre perioder blir uten arbeid som følge av urolige tider. Vår oppgave er å gjøre den perioden så kort som mulig og stimulere de mulighetene omstilling gir. For å sikre vår konkurransekraft må vi derfor utvikle et nytt næringsliv. Vi trenger et næringsliv som er mer kunnskapsbasert, eksportrettet, produktivt og miljøvennlig.

Det er ingen fasit på hvordan fremtiden vil se ut. Ikke engang Snåsamannen vet hvilke næringer som vil bli vinnerne eller driverne i det grønne skiftet. Men det er ingen tvil om at vinnerne er de som klarer å gjøre mer med mindre. Mer miljøriktige og bærekraftige løsninger, mindre fossil ressursbruk. Vi vet at digitalisering åpner helt nye muligheter for både tankegang, forretningsideer og produksjon og at det vi dag kaller delingsøkonomi – som i realiteten bare er resultat av digitaliseringen – vil komme med en kraft og i et omfang som de færreste av oss aner.

Norge bør derfor sette oss noen overordnede ambisjoner og lage en plan for å møte en ny tid og en grønnere framtid.

Etter Venstres mening bør det dreie seg om følgende overskrifter:

- ✓ Norge skal være ledende globalt på infrastruktur for lavutslippskjøretøy og -fartøy.
- ✓ Norge skal være verdens ledende sjømatnasjon.
- ✓ Norge skal være en helse-teknologisk spiss.
- ✓ Norge skal være bli en storeksportør av ny fornybar energi, bl.a. fra havvind.
- ✓ Norge skal i langt større grad bidra til framvekst av kreative næringer og næringsveier.
- ✓ Norge skal legge til rette for delings- og plattformøkonomiens framvekst.

Samtidig må det iverksettes en rekke tiltak som virker på kort sikt og som gjennom en styrt omstilling kan bidra til økt sysselsetting, nye arbeidsplasser og nye bedrifter.

Regjeringen la fram en **tiltaks pakke** på om lag 4 mrd. kroner i sitt forslag til statsbudsjett for 2017. Venstre støtter de fleste av tiltakene i den pakken, men mener at den må forsterkes og utvides. Venstre foreslår derfor en samlet omstillingspakke på om lag 9 mrd. kroner ut over regjeringens forslag, hvorav ca. 2 mrd. kroner er målrettede skattelettelser for å få økte investeringer i næringslivet, økt tilgang på risikovillig kapital og gjøre det lettere å starte nye bedrifter. Dette

kommer i tillegg til regjeringens forslag om å redusere selskapsskatten fra 25 til 24 pst., og forslaget om å gjeninnføre aksjerabatt i formuesskatten som Venstre støtter og som er en konkret oppfølging av Stortinget skatteforlik.

3.1 Vedlikehold, infrastruktur og nybygg

En viktig del av Venstres tiltaks- og omstillingspakke er vedlikehold og infrastruktur. Venstre vil spesielt prioritere tiltak som bidrar til en grønn omstilling og et grønt skifte gjennom forsering av utbygging av kollektivtransport i og rundt de største byene, utbygging og vedlikehold av jernbane, utbygging av infrastruktur for nullutslippskjøretøy og en storstilt utbygging av gang- og sykkelveier. Samlet foreslår Venstre en økt satsing på om lag 2,4 mrd. kroner til en slik nødvendig satsing. I tillegg er det både miljømessig og samfunnsmessig klokt å inkludere skipsfarten i det grønne skiftet. Venstre foreslår derfor både at det stilles miljøkrav til nye fergeanbud og at vi prøver ut nye teknologier som hydrogen i fergetrafikken. Venstre støtter ikke regjeringens forslag om tvangssonering i Nederland for å få ned soningskøen. Vi mener det er mye mer fornuftig å bygge opp fengselskapasitet i Norge og foreslår bl.a. å utvide kapasiteten i Vik Fengsel. Venstre mener også at det er fornuftig å bruke mer penger på rassikring av fylkesveger og til bredbåndsutbygging i distriktene.

Venstre foreslår følgende vedlikeholds- og infrastrukturtiltak i 2017:

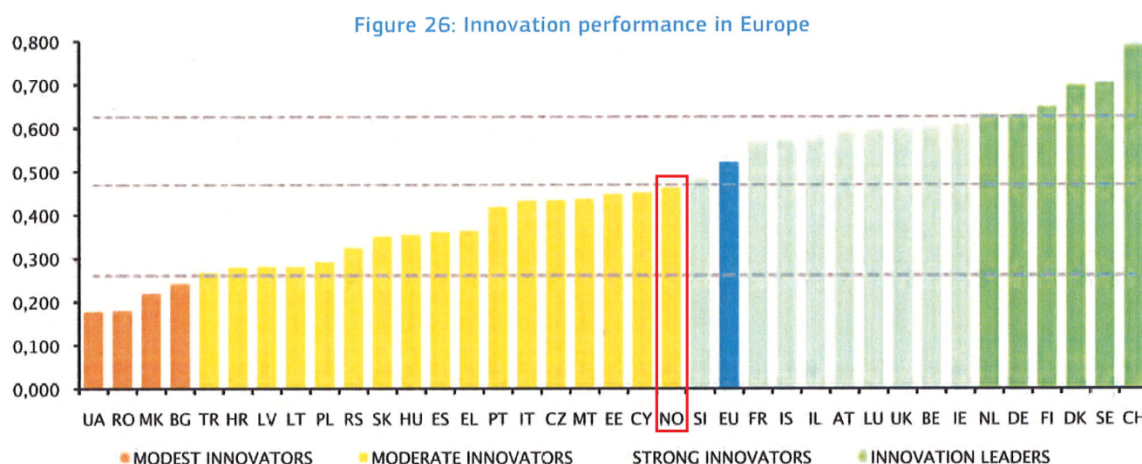
TILTAK	Mill. kr.
Nybygg og ombygging av Arkeologisk museum ved Universitetet i Stavanger	15,0
Sykkelvelodrom, Asker	4,3
Nytt bygg, Kristiansund Opera- og Kulturhus	25,0
Nytt bygg, Samien Sitje	20,0
Nye lokaler for Carte Blanche og BIT Teatergarasjen i Sentralbadet i Bergen	3,0
Tou scene, kultur- og byutvikling.	2,0
Norsk Vassdrags- og Industristadmuseum, Odda	3,6
Ruija kvenmuseet, ny utstilling og nødvendig bygningsmessige tilpasninger	3,5
Svalbard: Tiltak arktisk infrastruktur	5,0
Prosjekteringer, nytt tinghus Drammen	5,8
Utbygging, Vik Fengsel	25,0
440 flere utleieboliger	106,0
Miljøoppdrydding, Forsvaret	20,0
Økt bevilgning til Enova til utbygging av infrastruktur for nullutslippsbiler (ladestasjoner, hydrogen m.m.)	630,0
Beredskapstiltak ved Prekestolen og Kjerag	2,0
Opprydning/oppgradering Fosdalen gruver	2,5
Tilskudd til vedlikehold av steinkirker	10,0
Nasjonalt kompetansesenter for vann- og avløpsinfrastruktur ved NMBU	5,0
Prosjektering Luftambulansebase Innlandet	10,0
Rentekompensasjonsordning, skole- og svømmeanlegg	25,0
Jappe Ippes Folkehøgskole, Aure	1,0

800 nye studentboliger	45,6
Rentekompensasjonsordning, kirkebygg	0,3
Tilskudd til gang- og sykkelveier	387,5
Skredsikring fylkesveier	100,0
Utbygging av bedre kollektivtransport	625,0
Jernbane, drift, vedlikehold og investeringer	700,0
Utbedring av Florø Havn	82,0
Tilskudd til bredbåndsutbygging	56,3
SUM ØKT AKTIVITET (VEDLIKEHOLD, INFRASTRUKTUR OG NYBYGG)	2920,4

3.2 Teknologioverføring og innovasjon

En riktig og viktig strategi i omstilling er å satse mer på det som virker, som bidrar til omstilling og gir nye miljøvennlige arbeidsplasser. Både SIVAs inkubasjonsprogram, miljøteknologiordningen under Innovasjon Norge og forsknings- og utviklingskontrakter er eksempler på gode målrettede ordninger som Venstre vil styrke. Samtidig er det nødvendig med nye og målrettede tiltak. Derfor foreslår Venstre både nye målrettede såkornfond, et eget teknologioverføringsprogram fra olje- og gass til nye næringer, satsing på innovasjon i helse og omsorg og en gjennomgående satsing på IKT både i offentlig forvaltning og i skolesektoren.

Internasjonale undersøkelser viser at Norge er i bakleksa når det gjelder innovasjon og nyetableringer. EU-kommisjonens rapport [Innovation Union Scoreboard 2016](#) rangerer Norge som nr. 16 av 34 land når det gjelder innovasjonsevne. Norge omtales som en moderat innovatør, i motsetning til våre naboland Sverige, Danmark og Finland som ligger på hhv 2., 3. og 4. plass på den samme oversikten og som alle karakteriseres som innovasjonsledende.

Selv om det kan stilles spørsmålstegn ved om denne målingen viser innovasjonsevnen i Norge fullt ut, er det ingen tvil om at vi både kan og må gjøre mer for å stimulere til innovasjon i norsk næringsliv og norske bedrifter, spesielt i en tid med behov for omstilling og ny næringsvirksomhet i deler av landet. [Bedre er alltid mulig.](#)

Venstre mener også at vi må ta en grundig debatt på om de offentlige selskaper og virkemidler som Investinor, Argentum og Innovasjon Norge er innrettet på en måte som stimulerer det grønne skiftet og som bidrar aktivt til den innovasjons- og omstillingstakten Norge trenger. Venstre ser et tydelig skifte innenfor Innovasjon Norge som vi støtter helhjetet opp om, men etterlyser en debatt om bl.a. Argentum. Venstre mener at de forslagene regjeringen foreslår når det gjelder å legge om Investinors investeringsmandat er gode, men vi mener at de bør komme i tillegg til dagens mandat og ikke som en erstatning. Venstre vil derfor også foreslå at det settes ned et offentlig utvalg for å gjennomgå ordningen og tilgangen for risiko- og venturekapital både offentlig og privat regi for å foreslå nødvendige forbedringer og tiltak.

For Venstre er økt satsing på forskning og høyere utdanning et viktig mål i seg selv og har vært en hovedprioritet i våre alternative statsbudsjett i lang tid. I en tid med omstilling og behov for nye bedrifter og nye næringer er det åpenbart fornuftig å satse enda mer. Spesielt viktig er det å legge til rette for at mer av den samlede forskningen faktisk blir «butikk» og bidrar til å skape nye og grønne arbeidsplasser. Forskning på miljø- og klimarelaterte løsninger (bl.a. ENERGIX, Amorf og Transport2025) og næringsrettet forskning (Maroff, BiA, FORNY2020) er spesielt viktig og prioritert i Venstres budsjettforslag for 2017.

Venstre foreslår derfor følgende tiltak for økt innovasjon og teknologioverføring:

TILTAK	Mill. kr.
Miljøvennlige innkjøp DiFi	15,0
Medfinansieringsordningen for lønnsomme IKT-prosjekter	50,0
Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	300,0
Videreføring av Interreg-programmene	100,0
SIVAs inkubasjonsprogram	50,0
Tilskudd til Mechatronics Innovation Lab	20,0
Tilskudd til ulønnet arbeidsinnsats, SkatteFUNN	40,0
Bioøkonomistrategi	50,0
Etablering av to nye såkornfond øremerket til hhv. miljøteknologi og bioøkonomi/fornybar energi à 200 mill. kroner	89,6
Eget såkornfond for IKT-næringer på 250 mill. kroner	56,0
Risikoavlastning for innovative grønne anskaffelser	75,0
Basisbevilgninger Innovasjon Norge	10,0
Utvide programmet for klyngeutvikling (Norwegian Innovation Cluster)	20,0
Forskings- og utviklingskontrakter	50,0
Innovasjon Norge, marint verdiskapingsprogram	30,0
Innovasjon Norge, reiseliv	13,0
Innovasjon Norge, miljøteknologiordningen	220,0
Økt tilskudd til pre-såkornfond	50,0
Verdiskapingsprogrammet for tre	25,0
Teknologioverføringsprogram fra olje- og gass til nye næringer.	60,0
Tilskudd til MET-senteret (havvind)	3,0

Støtteordning til null- lavutslippsferger i fylkessambandene utvides til å inkludere midler til gjennomføring	45,0
Folkehelseteknologi	5,0
Innovasjon i omsorg, økt bruk av velferdsteknologi og styrking av hverdagsrehabilitering	40,0
Regionalt senter for helseinnovasjon og samhandling, Kristiansund	1,0
mHelse-pilot i bedriftshelsetjenesten	8,0
Innovasjonstilskudd, aviser	2,0
Tilskudd til IKT-tiltak i grunnopplæringen	100,0
2.000 nye studieplasser (hvorav 1000 til IKT og 100 til lærerutdanning)	99,0
BiA	18,0
Forny 2020	2,0
Næringsrettet forskning	50,0
50 nye næringsPhD	10,0
Biosmia – Senter for markedsdrevet bioinnovasjon, Hamar	3,0
Tilskudd til vare- og lastebiler med nullutslipp	200,0
Tilskudd til fornybart drivstoff i bransjer som har hatt lav CO ₂ -avgift	250,0
Tilskudd til bredbåndsutbygging	56,3
Etablere en felles nordisk teknologibørs etter modell fra NASDAQ	0,0
Dele og endre Argentums investeringsportefølje slik at selskapet splittes og halvparten av selskapets kapital investeres i selskapers tidligfase der hvor kapitaltørken er størst	0,0
Styrke SkatteFUNN-ordningen (påløpt beløp)	358,0
Redusert alkoholavgift for småskalabryggerier	11,0
SUM TEKNOLOGIOVERFØRING OG INNOVASJON	2584,9

3.3 Flere gründere og selvstendig næringsdrivende

Små og mellomstore bedrifter utgjør ryggraden i norsk næringsliv. Over 99 prosent av bedriftene i Norge har 100 ansatte eller færre. Over 90 prosent av bedriftene i privat sektor har under 10 ansatte. Når nye bedrifter etableres og eksisterende bedrifter utvikler seg, skapes og opprettholdes arbeidsplasser. Små og mellomstore bedrifter er derfor viktige bidragsytere til verdiskapingen i Norge og til å opprettholde arbeidsplasser og bosetting i hele landet. Det er derfor av avgjørende betydning å sørge for gode rammebetingelser for de minste bedriftene og at en økende ledighet møtes med en strategi for entreprenørskap, gründervirksomhet, innovasjon og ikke minst det å legge til rette for at langt flere starter eller investerer i ny virksomhet og nye foretak.

Vi må først og fremst rette den offentlige innsatsen inn mot de bedriftene som har framtiden foran seg og de arbeidsplassene som ennå ikke er skapt. Venstre vil gjøre det enklere å starte og drive egen bedrift. Vi vil ha gode vilkår for alle bedrifter, og vi er spesielt opptatt av de minste bedriftene, gründere og selvstendig næringsdrivende.

Det startes svært mange nye bedrifter eller foretak i Norge hvert år. Utfordringen er at nesten like mange legges ned.

Venstre har i samarbeidet med den sittende regjering fått gjennomslag for flere forbedringer for selvstendig næringsdrivende, bl.a. når det gjelder sosiale rettigheter og tilgang på kapital (pre-så Kornfondordning) og vi fikk også i juni 2014 med et enstemmig Storting på at det skal foretas en

gjennomgang av rammevilkårene for enkeltpersonforetak, bl.a. skattemessige betingelser, sosiale rettigheter, forenklingstiltak, tilgang på kapital og det offentlige virkemiddelapparatets innretning og innsats. Vi er imidlertid ikke akkurat imponert over regjeringens evne til å følge opp dette. Det er ingen spor etter skattemessige forbedringer eller bedring i sosiale rettigheter i regjeringens forslag til statsbudsjett. Og forslag om å bedre tilgang på kapital i oppstartsfasen gjennom skattestimuli til langsiktige investorer som regjeringen skulle komme med i statsbudsjettet for 2017, er foreløpig lagt i skuffen.

Problemet med kapitaltilførsel ble også understreket i Menon-rapporten [Kapitalbeskatning og investeringer i norsk næringsliv](#) som ble overrakt regjeringen i august i fjor. I rapporten står det bl.a. (s. 8) «*Innovative tidligfasebedrifter tilføres for lite kapital i Norge. Dette indikerer at skatteendringer som særlig stimulerer til økte investeringer i innovative oppstartbedrifter skaper høyere verdiskapingsvekst.*» og (s. 58) «*Når avkastningen på investeringer i oppstarts- og tidligfaseselskaper er relativt høy, vil en skatteendring som særlig stimulerer til økte investeringer i disse bedriftsfasene slå ut i høyere bidrag til verdiskaping enn skatteendringer som virker nøytralt på næringslivet.*»

En av hovedutfordringene i vurderingene om man skal starte for seg selv eller ikke, er til dels stor forskjellsbehandling i skatt og sosiale rettigheter. Som det framgår av tabellen under betaler en selvstendig næringsdrivende rundt 30.000 kroner mer i skatt enn en vanlig lønnsinntaker (gitt ellers samme fradrag). Hovedgrunnen til dette er at vanlige lønnstakere har rett på et minstefradrag på over 94.000 kroner og at trygdeavgiften er høyere for selvstendig næringsdrivende – selv om de har dårligere rettigheter når det gjelder bl.a. sykelønn.

Tabell 1: Skattetabell næringsdrivende vs. lønnstakere 2017:

	Inntekt	Minste- fradrag	Person- fradrag	Skattbar inntekt	Ordinær skatt	Trinn- skatt	Trygde- avgift	Netto lønn	Skatte- forskjell
Lønnsinntekt	300 000	94 750	53 150	152 100	36 504	2 286	24 600	236 610	
Næringsinntekt		0	53 150	246 850	59 244	0	34 200	206 556	-30 054
Lønnsinntekt	400 000	94 750	53 150	252 100	60 504	4 696	32 800	302 000	
Næringsinntekt		0	53 150	346 850	83 244	0	45 600	271 156	-30 844
Lønnsinntekt	500 000	94 750	53 150	352 100	84 504	7 106	41 000	367 390	
Næringsinntekt		0	53 150	446 850	107 244	0	57 000	335 756	-31 634
Lønnsinntekt	600 000	94 750	53 150	452 100	108 504	11 279	49 200	431 017	
Næringsinntekt		0	53 150	546 850	131 244	0	68 400	400 356	-30 661

Venstre mener at det å legge til rette for flere gründere og selvstendig næringsdrivende bør være en egen selvstendig strategi for å møte en økt ledighet og behov for omstilling.

Venstre foreslår derfor:

TILTAK	Mill. kr.
Minstefradrag for selvstendig næringsdrivende tilsvarende minstefradraget for lønnsinntakere	610,0
Heve maksimalt sparebeløp i OTP for enkeltpersonforetak til 6 pst.	150,0
Endre regler for forskuddsskatt-innbetaling for selvstendig næringsdrivende	0,0
Innføre en tidsbegrenset rabatt i formuesskatten for gründere ved børsintroduksjon av det respektive selskap	0,0

Redusert alkoholavgift for småskalabryggerier	11,0
SIVAs inkubasjonsprogram	50,0
Utvide ordningen med tilskudd til bedriftshelsetjeneste til å gjelde alle bedrifter	300,0
La selvstendig næringsdrivende beholde opptjente rettigheter til dagpenger i inntil tre år, ved overgang fra lønnet arbeid til egen virksomhet	0,0
Styrking av sykelønnsordning for selvstendig næringsdrivende	171,0
Tilskudd til ulønnet arbeidsinnsats, SkatteFUNN	40,0
Økt tilskudd til pre-så Kornfond	50,0
SUM TILTAK FOR GRÜNDERE OG SELVSTENDIG NÆRINGSDRIVENDE	1382,0

3.4 Skattelette for arbeid, næringsliv og arbeidsplasser

Venstre støtter regjeringens forslag om å redusere satsen i skattesystemet fra 25 til 24 prosent. Vi foreslår imidlertid enkelte endringer, forenklinger og forbedringer i regjeringens forslag til ny trinnskattemodell og vi foreslår andre og mer målrettede skattelettelse for å stimulere til arbeid, næringsvirksomhet og arbeidsplasser. Disse forslagene inngår i et helhetlig grønt skattesifte.

For nærmere omtale av hele Venstres skatte- og avgiftsopplegg for 2017 viser vi til tabeller og utfyllende tekst på side 102-110.

Venstre foreslår følgende konkrete skattelettelse:

TILTAK	Mill. kr.
Heve frikortgrensen med 5000 kr til 60.000 kr.	70,0
Øke beløpgrensen for skattefriinntekt (småjobber) til 3.000 kr.	60,0
Øke skattepliktig fordel av kjøp av aksjer i egen bedrift til 5.000 kr.	20,0
Økte avskrivningssatser for næringslivet (effekt i 2018 = 2,5 mrd. kr.)	670,0
Økte avskrivningssatser saldogruppe d til 25 pst. Saldogruppe d gjelder inventar, maskiner, personbiler mv.	590,0
KapitalFUNN-ordning basert på svensk Investeraravdrag-ordning (langsiktig effekt ca. 500 mill. kr.).	0,0
Endre regjeringens forslag til finansskatt fra økt arbeidsgiveravgift på 5 pst til en modell med terminskatt på overskudd (etter modell for oljeskatt)	0,0
Gå mot regjeringens forslag om å øke grunnrenteskatten med 1,3 prosentenheter for vannkraftproduksjon (125 mill. kr. i lettelse i 2018)	0,0
Øke bunnfradraget i jordbruksfradraget til 70.000 kroner og øvre grense til 183.000	55,0
Ekstra jordbruksfradrag på 20.000,- for bønder som driver eller legger om til økologisk produksjon	1,5
Gå mot regjeringens forslag om å fjerne skattefritaket for investeringstilskudd	12,0
Øke fiskerfradraget til 300.000 kr, sats 41 pst.	150,0
Øke sjømannsfradraget til 100.000 kr og satsen til 35 pst.	62,0
Styrke SkatteFUNN-ordningen (358 mill. kr. påløpt, dvs. i 2018)	0,0

Ingen arbeidsgiveravgift for de første tre årene for foretak med færre enn 5 ansatte	200,0
Fjerne arbeidsgiveravgiften for nye lærlinger fra 1.7.2017	90,0
SUM SKATTELETTE ARBEID, NÆRINGSLIV OG ARBEIDSPLASSE	1980,5

4 Tidlig innsats.

Trygg og god oppvekst for alle barn

For Venstre er det å sikre en trygg og god oppvekst for alle barn en av de viktigste oppgavene vi som fellesskap må løse. Barn må både utfordres og få tillit for å utvikle seg, og for å tilegne seg den kunnskapen voksenlivet vil kreve av dem. Samtidig må vi sørge for at barnehage, skole, helsetjenester og fritidstilbud legger til rette for en trygg og god oppvekst for alle barn.

Det kan være utfordrende for barn som vokser opp i dag å møte alle de forventningene som stilles til dem. Venstre vil ha løsninger som er tilpasset tiden vi lever i, med fleksibilitet og rom for familiene til å styre egen hverdag.

Tidlig innsats krever en helhetlig satsing på permanente tiltak i barns første leveår. Støttefunksjoner til barnefamilier er grunnleggende viktig. For mye av tjenestetilbudet til barn og unge oppleves som fragmentert og lite oversiktlig. Mange barnefamilier må forholde seg til alt for mange ulike tjenester og fagfolk. Det er derfor et mål å koordinere og samle tjenestene rettet mot barn og barnefamilier langt bedre enn i dag.

I en situasjon der det kom et økende antall flyktninger og asylsøkere, spesielt mange enslige mindreårige og barnefamilier i 2016, stiller det krav om økt og tidlig innsats overfor disse. Det må gjøres både gjennom å styrke den barnefaglige kompetansen hos UDI, men også målrettede ordninger mot barn og unge i mottak slik at de enklest mulig kan bli integrert i det norske samfunnet.

Gjennom et sett av tiltak innenfor barnehage og SFO, familievern, barnevern og helsetiltak rettet mot barn og unge, målrettet innsats i de første skoleårene og bekjempelse av barnefattigdom vil Venstre foreslå økte bevilgninger på om lag 2 mrd. kroner i 2017. Det er en viktig investering i framtiden.

4.1 Tidlig innsats: Barnehage og SFO/AKS

Venstre vil legge til rette for at alle barn får mulighet til å gå i barnehage. Derfor mener Venstre at ordningen med gratis kjernetid må utvides for å sikre at alle barn skal kunne ha muligheten til å gå i barnehage. Barnehagen må inkluderes i det helhetlige utdanningsløpet, samtidig som man hever kvaliteten og samordner tjenester rettet mot barn. Tidlig innsats krever en helhetlig satsing på barn med hovedvekt på de første leveår.

Deltagelse i barnehage og SFO/AKS er lavest hos de barna som kunne hatt størst utbytte av tilbudet. Samtidig forutsetter en stor del av leksene som gis når barna starter i skolen faglig oppfølging fra foreldre. Dette fører til at mange barns muligheter til å greie seg i skolen og samfunnet, blir påvirket av foreldrenes forutsetninger. Venstre ønsker å tilby mer målrettet leksehjelp til elever som trenger det mest, utvide ordningen med gratis kjernetid i barnehagen og innføre en modell med differensiert oppholdsbetaling i SFO/AKS hvor det også gis et utvidet aktivitetstilbud inkludert økt fysisk aktivitet.

For Venstre er det viktig at vi setter innsatsen inn der hvor det virker best og målretter pengebruken tilsvarende. Universelle ordninger hvor alt smøres likt ut til alle, er ikke veien å gå i det lange løp.

Venstre foreslår derfor følgende tiltak i barnehage og SFO/AKS:

TILTAK	Mill. kr.
3300 flere barnehageplasser	312,0

Innføre en modell med makspris og differensiert oppholdsbetaling for SFO etter modell fra barnehagene	70,0
Heve beløpsgrensen for rett til gratis kjernetid i barnehage for 3, 4 og 5-åringer til 500.500 kroner	24,1
Gratis barnehage for alle barn på mottak	70,0
Forsøk med gratis barnehage og SFO for lavinntektsfamilier i Drammen og Skedsmo	40,0
Kompetansetiltak i barnehagene	47,0
Svømmeopplæring i barnehager	10,0
SUM BARNEHAGE/SFO/AKS	573,1

4.2 Tidlig innsats: Barnevern og helsetjenester

Det er bred politisk enighet om at det er behov for et bedre barnevern. Det er et offentlig ansvar å påse at barn ikke lider eller blir utsatt for omsorgssvikt. Venstre er bekymret over at barnevernet ikke i tilstrekkelig grad klarer å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid, og mener det systematiske arbeidet for å heve kvaliteten i barnevernet må fortsettes og styrkes. Særlig er det etter Venstres syn viktig å styrke det kommunale barnevernet. Barnevernet skal oppleves som en hjelpende hånd og ikke som en trussel.

Helsestasjonene er den offentlige tjenesten som kommer tettest og tidligst i kontakt med barn og deres foreldre og som kan oppdage eventuelle støttebehov tidlig. Venstre mener derfor det er viktig å styrke helsestasjonene og skolehelsetjenesten.

Venstre vil derfor styrke barnevernet og helsetjenestene for barn og unge på følgende måte:

TILTAK	Mill. kr.
Opptopping for familievern	20,0
Informasjonstiltak i barnehager om vold og overgrep.	10,0
Styrking av det kommunale barnevernet	144,0
Psykisk helse i skolen	40,0
Extra Ung: Tilskuddsmidler for å følge opp Ungdomshelsestrategien	10,0
DigiLab og eHelseplan for ungdom	5,0
Elevkurs for elever med hørselshemming	1,0
400 nye stillinger i skolehelsetjenesten og på helsestasjoner	280,0
Videreutdanning av skolehelsepersonell	50,0
SUM FAMILIEVERN, BARNEVERN, OG HELSETILTAK	560,0

4.3 Tidlig innsats: Skole

Skolene trenger kompetanse i å forebygge og avdekke lærevansker, og ressurser til raskt å kunne sette inn ekstra støtte og veiledning ved behov. Norge bruker mesteparten av de spesialpedagogiske ressursene sent i skoleløpet i stedet for å fange opp utfordringene tidlig. Venstre vil endre den spesialpedagogiske oppfølgingen, slik at tiltak iverksettes tidlig og følges opp på en god måte.

Venstres skolepolitikk legger til grunn at ingen elever er like. En godt tilpasset opplæring vil gjøre elevene mer motiverte og bidra til bedre trivsel og resultat. Å sikre tilpasset opplæring for alle elever krever kartlegging av elevers styrker og utfordringer. Mestringsfølelse for elevene er viktig, og god oppfølging er et steg i riktig retning. Kartlegging og rapportering er imidlertid ikke et mål i seg selv, og må innrettes slik at lærerens tid i størst mulig grad brukes med elevene.

Venstre støtter at hovedinnsatsen i grunnskolen settes inn mot de grunnleggende ferdigheter i lesing, skriving og matematikk, men Venstre vil også peke på at i framtiden vil kunnskap om og erfaring med IKT være nesten like relevant. Venstre prioriterer derfor spesielt et eget IKT-løft i skolen i vårt forslag til statsbudsjett for 2017.

Vi viser for øvrig til grundigere omtale av hele Venstres skole-, utdannings- og forskningspolitikk på side 35-39.

Venstre vil bl.a. prioritere følgende for å sikre en god oppfølging av alle elever:

TILTAK	Mill. kr.
Flere lærere/økt lærertetthet	200,0
En ekstra uketime 1.-7. trinn i grunnskolen øremerket IT/IKT/programmering	84,7
Tilskudd til IKT-tiltak i grunnopplæringen	100,0
Forsøk med programmering som fag	50,0
Videreutdanning av lærere og skoleledere	200,0
Videreutdanningsløft, ikke-kvalifiserte	200,0
Utvide forsøket med økt fysisk aktivitet og kroppsøving i grunnskolen	10,0
SUM TILTAK I GRUNNSKOLEN	844,7

5 Færre fattige barn.

Norge er et av verdens rikeste land, og de fleste av oss har hatt en svært god inntektsutvikling de siste årene. Noen har likevel så lav inntekt og levestandard at de har begrensede muligheter til å delta fullt ut i samfunnet.

I dag er det over 80.000 barn og unge som lever i fattigdom i Norge. For noen handler det ikke å ha mulighet til delta på ulike fritidsaktiviteter, dra på ferie, eller gå på kino og kafé. Mens for andre handler det om muligheten til å kunne ha ordentlige boforhold, kjøpe sunn mat, klær, leker eller ha mulighet til å gå i barnehage eller delta på SFO/aktivitetsskolen.

Fattigdom i Norge handler ikke bare om å ha en lavere levestandard, men også om å bli stående på utsiden av samfunnet og fratatt mulighet til å delta på fellesskapets ulike arenaer.

Mens pensjonister var en del av de største gruppene innenfor lavinntektsgruppen tidligere, er det i dag ungdom, unge voksne, enslige forsørgere og særlig barnefamilier med innvandrerbakgrunn som utgjør en stadig større andel av de som har minst å rutte med. I 2012 hadde halvparten av barna i lavinntektsfamilier i Norge innvandrerbakgrunn.

Den viktigste årsaken til lavinntekt er manglende yrkesdeltakelse. Arbeidsmarkedet er og blir den viktigste arenaen for fordeling av inntekter og forebygging mot fattigdom. Selv om det er et overordnet mål at flest mulig skal kunne forsørge seg gjennom egen arbeidsinnsats, vil det alltid finnes personer som av ulike grunner ikke kan stå i ordinært arbeid. Da må vi sørge for å ha gode ordninger for personer som ikke kan forsørge seg selv.

Årsakene til fattigdom er sammensatte. Lav inntekt har gjerne sammenheng med manglende tilknytning til arbeidslivet, men kan også skyldes en krevende omsorgssituasjon med mange barn, eller at familier lever på en inntekt. Samtidig vet vi at den som utsettes for vold eller seksuelle overgrep, eller rammes av psykiske lidelser eller rusproblemer, også har stor risiko for å bli fattig. Arbeid er en viktig vei ut av langvarig fattigdom. Utdanning og god helse er imidlertid en forutsetning for arbeid, på linje med en stabil boligsituasjon og opplevelsen av å være inkludert i samfunnet.

Venstre ønsker å løfte flere av dagens fattige ut av fattigdom og samtidig forebygge fremtidig fattigdom. Vi er derfor nødt til å iverksette tiltak på flere områder. For to år siden la Venstre fram en tiltakspakke på [75 ulike tiltak](#) for å løfte barn ut av fattigdom. De fleste av tiltakene følges opp i Venstres forslag til statsbudsjett for 2017. Samlet foreslår Venstre en satsing på tiltak for å bekjempe fattigdom på 3,4 mrd. kroner. I tillegg kommer forslag om endringer i trinnskattesatsmodellen som vil hjelpe lavinntektsfamilier og enslige forsørgere og stimulere til økt arbeidsdeltakelse og innsats.

5.1 Flere i arbeid

Det aller viktigste virkemidlet for å hindre fattigdom er å sørge for at folk kommer i arbeid eller beholder arbeid. Arbeid gir den enkelte økonomisk selvstendighet og er samtidig den viktigste arenaen for sosial inkludering. Personer mellom 25 og 65 år som bor i en husholdning uten personer med varig yrkestilknytning, har fem ganger høyere sannsynlighet for å ha vedvarende lavinntekt enn alle andre i samme aldersgruppe. Venstre vil særlig rette innsatsen mot de som sliter med å komme inn i det ordinære arbeidslivet eller som har vært utenfor arbeidslivet i lengre perioder bl.a. på grunn av sykdom eller psykiske problemer eller ufrivillig langtids ledighet. Venstre foreslår bl.a. å sette inn ekstra målrettet innsats i NAV for å følge opp de som har vært ledige i snart 2 år i fylker som sliter med økende ledighet pga. nedgang i oljepris.

Venstre foreslår derfor følgende:

TILTAK	Mill. kr.
200 ekstra traineeplasser for funksjonshemmede i statsforvaltningen	10,0
WayBack	1,0
Dobling av antall i forsøkene med lønnstilskudd til arbeidsgivere som ansetter personer med rett til arbeidsavklaringspenger	77,0
Sosiale tjenester og tiltak for vanskeligstilte grupper på arbeidsmarkedet	20,0
Forsøk, utviklingstiltak: Bla tilretteleggingstilskudd for rekruttering av arbeidssøkere med nedsatt arbeidsevne	25,0
Tilskudd til tiltak som forebygger ungdomsledighet	10,0
Styrke ordningen med lønnstilskuddsordning	88,5
Utvide ordningen med tidsbestemt lønnstilskudd for å få flere kvinner med innvandrerbakgrunn ut i arbeidslivet	50,0
Tilskudd til JobbX	10,0
Tilskudd til Idelab, Haugesund	3,0
Øke antall plasser under ordningen tilrettelagte arbeidsplasser fra 9.400 til 10.000	92,6
Oppfølging av langtidsledige på Sør- og Vestlandet	50,0
SUM TILTAK FOR VANSKELIGSTILTE I ARBEIDSLIVET	437,1

5.2 Reell omfordeling

Skal vi lykkes med å bekjempe fattigdom er vi nødt til å vise vilje til reell omfordeling, målrettet satsing og til å prioritere de som trenger fellesskapets hjelp aller mest på bekostning av å smøre tynt utover og gi det samme til alle. Venstre har i flere år hvert de eneste som har tatt til orde for omfordeling av ytelser som barnetrygd og å differensiere oppholdsbetaling i barnehage og SFO. Vi har også foreslått – slik [Fordelingsutvalget](#) nedsatt av den forrige regjering gjorde – å innføre gratis kjernetid i barnehager for lavinntektsfamilier. Dette fikk Venstre heldigvis gjennomslag for i statsbudsjettet for 2015 (4- og 5-åringer) og i 2016 (3 åringer) Nærmere 25.000 lavinntektsfamilier har med Venstres iherdige innsats fått betydelig lavere barnehagekostnader i år. Venstre foreslår nå å heve inntektsgrensen til 500.500 kroner slik at den blir lik inntektsgrensen for rett til differensiert oppholdsbetaling og innføre en tilsvarende modell for differensiert oppholdsbetaling for SFO som den som er innført i barnehager. Regjeringen har utredet en modell for dette, men følger ikke opp med de nødvendige bevilgninger for å gjennomføre det som vi sammen har lovet å gjøre i samarbeidsavtalen¹¹.

Venstre vil derfor innføre:

TILTAK	Mill. kr.
Makspris og differensiert oppholdsbetaling for SFO etter modell fra barnehagene	70,0
Forsøk med gratis barnehage og SFO i Drammen og Skedsmo ¹²	40,0

¹¹ Samarbeidsavtalens punkt 4d) «Det utarbeides en tiltakspakke rettet mot barn i fattige familier og differensieringen av oppholdsbetaling i barnehager og SFO økes».

¹² Forsøk med gratis fulltids barnehage og SFO for alle med husstandsinntekt under 500.500. Økonomisk anslag basert på at det gjelder for ca. 20 prosent av alle barn i de to kommunene og at SFO-dekningen øker med 10 pst samlet.

Heve beløpsgrensen for rett til gratis kjernetid i barnehage for 3, 4 og 5-åringer til 500.500 kroner	24,1
Gratis barnehage for alle barn på mottak	70,0
Nasjonal minstenorm for sosialhjelp og heving av dagens veiledende sats med 10 pst.	570,0
Provenynøytral omlegging/omfordeling av barnetrygden (se tabell 2 under)	0,0
Heve grensene for maksimal utbetaling av uføretrygd inkl. barnetillegg til 99 pst av tidligere lønn (får først effekt i 2019)	0,0
Innføre tak i egenandeler knyttet til tannregulering for personer under 20 år på 5.000 kroner per år	45,0
Økt minstefradrag lønnsinntekt til 95.000 kroner og økt proSENTSATS til 50 pst.	564,0
Øke fradraget for enslige forsørgere tilsvarende personfradraget i skattekl. 1	30,0
Bedre sosial profil i trinnskattesystemet (innebærer f.eks. 622 kroner i netto skattelette for en årsinntekt på 300.000 kroner).	
Redusert moms på frukt og grønt (reduisert med 5 prosentpoeng = 250 kroner årlig i innsparing dersom du kjøper frukt og grønt for 400 kroner i måneden).	
SUM FORELDREBETALING, SOSIALHJELP, TRYGDEORDNINGER OG SKATT	1413,1

Tabell 2: Venstres forslag til modell for omfordeling av barnetrygd:

Inntektsgrense *	Antall barn	Regjeringens modell (snitt per måned)	Venstres modell (snitt per måned)	Differanse per måned (snitt)
Under 315.000	379.098	1.080,-	1.620,-	+540 kr
315.000-482.000	388.462	1.054,-	1.054,-	Ingen endring
Over 482.000	384.456	1.065,-	535,-	-530 kr.

* Inntektsgrensen er basert på mottakerens årslønn og ikke husholdningens.

5.3 Rus, psykiatri og særlige behov

En god helse er kanskje det viktigste tiltaket for å forebygge fattigdom, ved at man kommer i arbeid og blir i stand til å forsørge seg selv. Utfordringene på det psykiske helseområdet er særlig store, og andelen unge som står utenfor arbeidsmarkedet på grunn av psykiske helseplager øker. En sterk satsing på et godt psykisk helsetilbud, hvor barn og unge får tilbud om behandling tidlig i sykdomsforløpet er viktig for å forhindre at unge med psykiske helseproblemer faller ut av utdanning og arbeidsliv. Dette forutsetter god samhandling mellom helsesektoren, kunnskapssektoren og arbeids- og velferdsetaten.

Barn har rett til god omsorg. Når foreldre og deres nettverk ikke makter omsorgsoppgaven på tilstrekkelig vis, må samfunnet trå til. Barnevernet er viktig for barns rettssikkerhet og for å sikre at alle får like muligheter. Derfor er også et godt familie- og barnevern svært viktig for tidlig innsats for å forebygge og bekjempe fattigdom. Barnevernet har store utfordringer både når det gjelder ressurser og samhandling. Venstre vil ha mindre statlig byråkrati og et langt sterkere kommunalt barnevern med nok ressurser og tilstrekkelig kompetanse.

Venstre foreslår derfor:

TILTAK	Mill. kr.
Informasjonstiltak i barnehager om vold og overgrep	10,0
Politidistriktene, arbeid mot vold og seksuelle overgrep	15,0
Tilskudd til Statens barnehus (inkl. opprettelse av satellitt i Førde)	20,0
Psykisk helse i skolen	40,0
Tilskudd til frivillige organisasjoner som driver forebyggende psykisk helsearbeid i kommunene	25,0
Fontenehus: Styrking av økonomien i eksisterende og etablering av nye.	20,0
Forsøk med heroinassistert behandling	5,0
Tilskudd til Rådet for psykisk helse	10,0
Videreføre fritak for egenandeler til dekning av utgifter til fysioterapi m.m..	315,0
200 nye helsesøstre/stillinger i skolehelsetjenesten	140,0
200 nye stillinger på helsestasjonene	140,0
Videreutdanning av skolehelsepersonell	50,0
Opptapping for familievernet	20,0
Styrking av det kommunale barnevernet	144,0
SUM RUS, PSYKIATRI OG SÆRLIGE BEHOV	954,0

5.4 Flyktninger, asylsøkere og integrering

Folk flytter mer enn før, også over landegrensene. Vi lever i en global tidsalder og retten til å søke en ny og bedre framtid bør ikke begrenses av hvor man er født. Det er en menneskerett å kunne søke og få asyl for den som trenger beskyttelse. Venstre vil effektivisere identitetsavklaringer hos asylsøkere og sette en tidsfrist på saksbehandlingstiden, men uansett hvor effektiv saksbehandlingen blir, kommer en del mennesker til å tilbringe tid i mottak. Venstre vil at mottakene drives ut fra prinsippet om «integrering fra første dag» med mulighet for å jobbe, lære språk og å bli en del av lokalsamfunnet. Dette gjelder ikke minst nå når asyltilstrømningen til Norge har vært stor på grunn av forholdene i Syria og landene rundt.

Økende fattigdom i Norge har sammenheng med en økende andel asylsøkere og en integreringspolitikk som ikke har vært like vellykket på alle områder. Regjeringen kommer stadig med nye forslag som innebærer nedskjæringer i tilbud til asylsøkere og flyktninger. Mange av disse er direkte smålige og bærer preg av ren symbolpolitikk. Eksempler på dette er f.eks. å sette tak på for mye enkeltfamilier i mottak kan motta per måned. Innsparingen over statsbudsjettet er minimal, men konsekvensen for familiene det gjelder er stor.

I tillegg foreslår regjeringen å legge om ordningen knyttet til bosetting av enslige mindreårige asylsøkere som gjør det mindre forutsigbart for kommunene. Det er ingen god integreringspolitikk.

Venstre mener Norge må gjøre mer for å avlaste situasjonen når det gjelder den økende flyktingestrømmen vi ser i områdene rundt Middelhavet spesielt. Venstre foreslår derfor 100 mill. kr. mer i nødhjelp og økt humanitær innsats i nærområdene og at Norge tar mot 1.000 flere kvoteflyktninger de neste to årene.

Venstre foreslår derfor å:

TILTAK	Mill. kr.
Øke antall timer norskopplæring for asylsøkere i mottak fra 175 til 200	11,6

Utvidet helseundersøkelse ved asylankomster	20,0
Ikke støtte regjeringens forslag om å sette et tak på 10.000 kroner per måned i ytelser til familier i mottak	5,9
Aktivitetstilskudd for barn i mottak	10,0
Helsetilbud for papirløse flyktninger/asylsøkere	2,0
Videreføre tilskudd til informasjons og veiledning for au-pairer	3,0
1000 flere kvoteflyktninger (300 flere i 2017 og 700 flere i 2018) (netto kostnad)	49,3
Gå mot regjeringens forslag om å endre refusjonsordningen for bosetting av mindreårige asylsøkere	0,0
Melahuset	2,0
Økt støtte til Minotenk (1,25 mill. kr.) og Samora (1 mill. kr.)	2,25
Stiftelsen Fargespill	2,0
Økt humanitær innsats i Middelhavet og i Syria og nærområder	100,0
SUM FLYKTNINGER, ASYLSØKERE OG INTEGRERING	208,05

5.5 Øvrige fattigdomstiltak

Venstre foreslår også en økning i en del målrettede tiltak for å bekjempe fattigdom, bl.a. å styrke tilskuddsordningen mot barnefattigdom, støtteordning for svømmeopplæring i barnehage, flere utleieboliger og flere rettshjelpstiltak.

Av tiltakene Venstre foreslår er:

TILTAK	Mill. kr.
Styrking av tilskuddsordningen mot barnefattigdom	47,4
Kompetansetiltak i barnehagene	47,0
Svømmeopplæring i barnehager	10,0
Utvide forsøket med økt fysisk aktivitet og kroppsøving i grunnskolen	10,0
Kriminalomsorgen. Tilskudd til frivillige organisasjoner som støtter opp om kriminalomsorgens mål, med vekt på tilbakeføring til samfunnet	2,0
Reversere regjeringens forslag om å halvere salærsatsen for reisefravær (rettshjelp)	68,0
Reversere regjeringens forslag om å heve taket for egenandel ved fri sakførsel i behovsprøvde saker	22,0
Reversere kutt i rettshjelpsordning for lengeværende barn	2,1
Gatejuristnettverket	1,5
440 flere utleieboliger	106,0
Områdesatsing i Groruddalen	17,0
SUM ØVRIGE FATTIDOMSTILTAK	333,0

6 Skole, utdanning og forskning.

Kunnskap er den beste veien til like muligheter for alle. Derfor må det å formidle kunnskap og det å motivere til læring være førsteprioritet i den norske skolen. Nøkkelen er flinke, motiverte og faglig oppdaterte lærere, og en tydelig prioritering av både penger og menneskelige ressurser. I dag har lærerne mange oppgaver som ikke handler om å gi undervisning eller å hjelpe elevene. Venstre vil kutte skolebyråkratiet og få andre yrkesgrupper, blant annet flere helsesøstre, inn i skolen for å avlaste lærerne fra disse oppgavene.

Læreryrket er et av de viktigste yrkene vi har. Derfor må vi rekruttere de flinkeste og mest motiverte blant oss til å bli lærere. Vi vil skape mer spennende karriereveier i klasserommet, med mer rom for utvikling og mer ansvar, mer mulighet for faglig oppdatering, og et høyere lønnsnivå å strekke seg mot.

En god skole motiverer elevene. Det må bli enklere å tilpasse nivået i ulike fag til hver elev, for å skape mestringsfølelse. Skolen må også legge til rette for at elevene kan utvikle egne talent og interesser.

Venstres mål er å utvikle Norge til et kunnskapssamfunn. Kunnskap og kompetanse vil være avgjørende for den framtidige verdiskapingen i Norge. Ny kunnskap fører til nye bedrifter som igjen er med på å sikre velferden også for kommende generasjoner.

Forskning og utdanning er viktige forutsetninger for framtidens arbeidsplasser og velferd. En av de viktigste oppgavene vi har som samfunn er å sørge for at norsk ungdom kan gå ut i arbeidslivet med solide kunnskaper og ferdigheter, men også med en nysgjerrighet og en kreativitet som kan bidra til nyskaping både i privat og offentlig sektor.

Forskning, internasjonale undersøkelser og nasjonale kartlegginger viser oss både styrkene og svakhetene i norsk skole. Vi er gode på demokratiforståelse, men ikke gode nok på grunnleggende ferdigheter og realfag i norsk skole. For å lykkes med å oppnå bedre resultater hos elevene innenfor disse områdene, vil Venstre sørge for at lærerne har den fagkompetansen de trenger.

Venstre er tilfreds med at regjeringen har satt realiseringen av kunnskapssamfunnet som en av sine hovedprioriteringer i sin regjeringsplattform og at vektleggingen av å satse på kunnskap er forpliktende formulert ut i samarbeidsavtalen mellom regjeringspartiene og Venstre og Kristelig Folkeparti. På noen områder er dette fulgt opp av regjeringen i forslaget til statsbudsjett, men Venstre mener at det er behov for en ytterligere satsing enn den regjeringen legger opp til.

6.1 IKT-løft i skolen

Venstre vil spesielt satse på et gjennomgående IKT-løft for hele skole- og utdanningssektoren. Derfor foreslår Venstre å innføre en ekstra uketime i grunnskolen øremerket IT/IKT/programmering og utvide forsøksordningen med programmering fra å være valgfag til å bli et fag for hele klassetrinn.

I Norge gis tilbudet til 5 prosent av norske grunnskoleelever gjennom forsøksordningen med valgfag som ble vedtatt i Statsbudsjettet for 2016. Grunnleggende kompetanse i koding må inn i skolen og brukes som metode i alle relevante fag. Dette er viktig for å gi dagens unge grunnleggende forståelse for hvordan samfunnet fungerer.

Det er stor forskjell mellom ulike kommuner hvor stor grad IKT er en integrert del av undervisning. Enkelte steder har alle elever egne nettbrett og undervisningen foregår i stor grad ved hjelp av smartboard og annen elektronisk teknologi, mens andre steder er det utelukkende «tradisjonell» undervisning. Venstre foreslår derfor å etablere en tilskuddsordning på 200 mill. kroner for økt bruk av IKT-hjelpemidler i grunnopplæringen.

Venstre foreslår:

TILTAK	Mill. kr.
Tilskudd til IKT-tiltak i grunnopplæringen	100,0
Forsøk med programmering som fag (ikke valgfag)	50,0
En ekstra uketime 1.-7. trinn i grunnskolen øremerket IT/IKT/programmering (fullårseffekt)	200,0
Videreutdanning av lærere og skoleledere med spesiell vekt på IKT	200,0
Styrke teknologi- og IT-utdanningen	3,5
1000 nye studieplasser innen IT/IKT (fullårseffekt)	100,0
Tilskudd til læremidler på samisk (spesielt IKT)	5,0
SUM DIGITALISERINGS- OG IKT-LØFT I SKOLEN	658,5

6.2 Lærere og grunnskole

En offentlig skole av høyest mulig kvalitet er Venstres førsteprioritet på veien mot kunnskapssamfunnet. Hovedoppgaven i norsk skole er å forbedre kvaliteten i kunnskapsformidlingen. En skole for kunnskap og like muligheter krever faglig sterke lærere. Derfor vil Venstre gi alle lærere tid og ressurser til faglig påfyll gjennom systematisk etter- og videreutdanning. Vi vil ha en god skole for elevene. Derfor må vi satse på læreren.

Venstre ønsker en skole for kunnskap og like muligheter. En liberal skolepolitikk legger til grunn at ingen elever er like, samtidig som vi har ambisjoner for hver eneste elev. Vi vil gi skolene stor frihet til å legge til rette undervisningen slik at alle elever får den samme muligheten til å utnytte sine evner uavhengig av bosted og sosial og kulturell bakgrunn.

Venstre vil derfor prioritere:

TILTAK	Mill. kr.
Flere lærere/økt lærertetthet	200,0
Videreutdanningsløft, ikke-kvalifiserte lærere	200,0
Utvide forsøket med økt fysisk aktivitet og kroppsøving i grunnskolen.	10,0
Rentekompensasjonsordning, skole- og svømmeanlegg	25,0
Tilskudd til leirskoleopplæring	2,0
First Scandinavia, Bodø	2,4
Kompletterende undervisning	12,0
Elevkurs for elever med hørselshemming	1,0
Senter for Entreprenørskap i grunnskolen. Etablering av nasjonal satsing.	5,0
Innføre en modell med makspris og differensiert oppholdsbetaling for SFO etter modell fra barnehagene	70,0
200 nye helsesøstre/stillinger i skolehelsetjenesten	140,0
SUM TILTAK I GRUNNSKOLEN	667,4

6.3 Videregående opplæring

Venstre vil gjøre yrkesopplæringen mer attraktiv. Det er nødvendig med en rekke tiltak: Forsterket rådgivning i ungdomsskolen, tilrettelegging for at flere ungdommer kan få et realistisk møte med arbeidslivet, stimulere arbeidslivet til å ta inn flere lærlinger og lære kandidater, samt sørge for at en yrkesfaglig utdanning gir studiekompetanse til flere studier. Utdanning og arbeid er samfunnets viktigste tiltak for å forebygge fattigdom og utvikling av nye sosiale skillelinjer i befolkningen. Venstre vil derfor ha et bredt tilbud til voksne mennesker som trenger grunnutdanning, omskolering og/eller relevant arbeidstrening. Livslang læring må bli en realitet. Venstre vil spesielt framheve behovet for flere lærlingplasser. Venstre vil derfor både økte tilskuddet til lærlingplasser og frita arbeidsgivere for arbeidsgiveravgift for nye lærlinger fra høsten 2017.

Venstre vil derfor prioritere:

TILTAK	Mill. kr.
Økt lærlingtilskudd, 5.000 kroner per kontrakt	100,0
Fjerne arbeidsgiveravgiften for nye lærlinger fra 1.7.2017	90,0
Nye landslinjer i skiskyting (Stryn vgs.) og friidrett (Steinkjer vgs.)	1,7
Tilskudd til energi- og klimasatsing, Mære landbruksskole	1,0
Støtte til skoler som driver opplæring i små og verneverdige fag for voksne uten ungdomsrett	5,0
Redusere egenandelen for UWC-studenter	3,2
SUM TILTAK FOR VIDERGÅENDE OPPLÆRING	200,9

6.4 Studenter

Venstre vil legge til rette for en bedre hverdag for studentene. Det må være mulig å være student på heltid. Det er dessuten samfunnsøkonomisk lønnsomt at flest mulig av de som ønsker det får plass på høyskoler og universitet, og gjennomfører studieløpet på tilnærmet normert tid. Venstre mener videre at det er bra om norske studenter velger å studere i andre land og vil legge til rette for at det blir mulig for flere. Det er også viktig at det er gode velferdsordninger og at bygges nok studentboliger i de største universitets- og høyskolebyene.

Venstre er svært fornøyd med at vi endelig fikk på plass 11 måneders studiestøtte i forbindelse med statsbudsjettet for 2016 og at første utvidelse kommer i 2017. Vi mener imidlertid at ordningen også må gjelde for studenter på folkehøyskoler og foreslår derfor at det gjøres gjeldende fra 2017.

Venstre har lenge ivret for å få på plass en femårig lærerutdanning. Når denne nå er på plass, mener Venstre at en nødvendig kompensasjon for de som har fått utvidet utdanningsløpet med ett år, er å ettergi siste års studielån gitt at utdanningsløpet fullføres på normert tid. Det vil være med på å motivere de beste til å ta lærerutdannelse.

Venstre vil prioritere:

TILTAK	Mill. kr.
800 nye studentboliger	45,6
Inkludere folkehøyskole-studenter i ordningen med 11 mnd. studiestøtte	5,5
Videreføre samme stipendandel for internasjonale studenter	53,2
Tiltak for å bedre psykisk helse for studenter	15,0
Økt studentrabatt på månedskort, NSB	4,0

Ettergi siste års studielån for lærerstudenter som fullfører 5-årig utdanningsløp på normert tid	0,0
SUM TILTAK FOR STUDENTER	123,3

6.5 Forskning og høyere utdanning

Venstre kan ikke understreke nok betydningen av det å prioritere forskning og høyere utdanning. Dette innebærer blant annet at norske forskningsmiljøer må settes i stand til å møte internasjonal konkurranse og holde et høyt internasjonalt nivå. Forskning og høyere utdanning er sektorovergripende og av stor samfunnsmessig betydning, og må prioriteres deretter. For Venstre er det å satse på forskning og høyere utdanning det samme som å investere i framtida – på vei inn i kunnskaps- og lavutslippssamfunnet.

Venstre støtter hovedtrekkene i regjeringens nye finansieringssystem for universiteter og høyskoler, men mener at det må være en forutsetning for ordningen at ingen i utgangspunktet kommer dårligere ut enn under dagens ordning. Det vil være spesielt problematisk for de nye universitetene og de høyskoler som nå har eller er i ferd med å slå seg sammen. Venstre foreslår derfor å kompensere de aktuelle universitet og høyskoler med til sammen 89 mill. kroner i 2017 og en tilsvarende kompensasjon i 2018 som følge av at ordningen fases inn over 2 år. Vi viser i så måte til tabell 3 under for utslag for ulike utdanningsinstitusjoner.

Venstre foreslår en satsing på forskning og høyere utdanning som ligger om lag 1 mrd. kroner over forslaget til regjeringen. Det er nødvendig for å ruste Norge for framtiden.

Venstre prioriterer:

TILTAK	Mill. kr.
2.000 nye studieplasser (hvorav 1000 til IKT og 100 til lærerutdanning)	99,0
Utrede flere medisinstudenter til SUS	3,0
Centre for Climate and Energy Transformation (UIB)	6,0
Senter for Krisepsykologi flyttes til UiB.	10,0
Utjevningsordninger for institusjoner som kommer dårlig ut som følge av regjeringens forslag til nytt finansieringssystem (se tabell 3 neste side)	89,0
Høgskolesenteret i Kristiansund	2,0
Fagskoleutdanningen	10,0
Sum høyere utdanning:	219,0

Økt forskningsinnsats div. departement	143,1
Sentre for fremragende forskning	25,0
Utstyrsetterslep, forskning	50,0
BiA	18,0
Forny 2020	2,0
Næringsrettet forskning	50,0
50 nye næringsPhD	10,0
200 nye stipendiatstillinger	80,0
100 nye post.doc.stillinger	40,0
Styrke SkatteFUNN-ordningen (påløpt beløp)	358,0

Sum forskning:	776,1
SUM FORSKNING OG HØYERE UTDANNING	995,1

Tabell 3: Utjevningsordning for universitet og høyskoler som kommer dårlig ut i forslag til ny finansieringsordning. Tabellen viser økt tilskudd per institusjon.

Institusjon	Kroner
Nord Universitet (Stokmarknes, Bodø, Mo i Rana, Sandnessjøen, Nesna, Namsos, Steinkjer, Levanger og Stjørdal)	8 136 000
Universitetet i Agder (Kristiansand, Grimstad)	10 484 000
Universitetet i Bergen	237 000
Universitetet i Stavanger	9 431 000
Høgskolen i Molde	2 716 000
Norges Musikkhøgskole (Oslo)	239 000
Høgskolen i Innlandet (Lillehammer, Hamar, Elverum, Åmot og Stor-Elvdal)	3 830 000
Høgskolen i Oslo og Akershus	13 730 000
Høgskolen i Sørøst-Norge (Bø, Porsgrunn, Notodden, Rauland, Drammen, Hønefoss, Kongsberg og Horten)	5 275 000
Høgskolen på Vestlandet (Bergen, Førde, Haugesund, Sogndal og Stord)	9 402 000
Høgskolen i Volda	3 127 000
Høgskolen i Østfold (Halden, Fredrikstad)	3 656 000
Samisk høgskole (Kautokeino)	406 000
Det teologiske menighetsfakultet (Oslo)	4 402 000
VID vitenskapelige høgskole (Stavanger, Sandnes, Bergen og Oslo)	2 538 000
Ansgar teologiske høgskole (Kristiansand)	449 000
Barratt Due Musikkinstitut (Oslo)	175 000
Dronning Mauds minne (Trondheim)	15 000
Fjellhaug Internasjonale Høgskole (Oslo)	166 000
Høgskolen for landbruk og bygdeutvikling (Klepp)	25 000
Høyskolen Diakonova (Oslo)	823 000
Høyskolen for ledelse og diakoni (Bærum)	89 000
Høyskolen Kristiania (Oslo, Bergen, Trondheim)	5 587 000
Lovisenberg diakonale høgskole (Oslo)	2 485 000
Rudolf Steinerhøgskolen (Oslo)	382 000
Westerdals (Oslo)	1 208 000
Sum	89 013 000

7 Enkelte andre satsinger.

Venstre har en rekke øvrige satsinger og påplussinger i vårt forslag til statsbudsjett for 2017. Under følger enkelte tematiske oversikter.

7.1 Kommuner- og fylkeskommuner

Venstres forslag til statsbudsjett for 2017 medfører en betydelig økning i kommunenes og fylkeskommunenes økonomiske handlingsrom. Venstre foreslår økte bevilgninger på til sammen rundt 3 mrd. kroner for å ruste kommunene og fylkeskommunene til bl.a. å yte bedre sosiale tjenester og et bedre barnehage tilbud til sine innbyggere.

Summen av tiltakene under medfører at kommunene blir tilført ca. 1,8 mrd. kroner mer i såkalte «frie inntekter», dvs. overføringer gjennom innbyggertilskuddet. Vi viser til vedlegg 1 på side 60-72 som viser hva dette betyr i merinntekter for de ulike kommuner.

Venstre har vært en ivrig pådriver for kommunereformen og fant sammen med regjeringen fram til et fornuftig nytt inntektssystem som premierer små kommuner som slår seg sammen. Mange steder har små kommuner fattet positivt vedtak om kommunesammenslåing, mens nabokommunen dessverre har sagt nei. Disse «ja-kommunene» straffes økonomisk i det nye inntektssystemet fordi naboen sier nei. Venstre foreslår derfor å opprette en egen kompensasjonsordning for disse kommunene på 50 mill. kroner i 2017. Eksempler på kommuner som vil nyte godt av en slik ordning er bl.a. Eidsberg, Eid, Vågsøy, Ulvik, Granvin, Grong, Lenvik, Fjaler, Nærøy, Vikna, Sør-Fron, og Ørskog.

Konkret foreslår Venstre at økte bevilgninger til kommunesektoren brukes som følger:

TILTAK	Mill. kr.
3300 flere barnehageplasser	312,0
Flere lærere/økt lærertetthet	200,0
Innføre en modell med makspris og differensiert oppholdsbetaling for SFO etter modell fra barnehagene	70,0
Heve beløpsgrensen for rett til gratis kjernetid i barnehage for 3, 4 og 5-åringer til 500.500 kroner	24,1
200 nye helsesøstre/stillinger i skolehelsetjenesten	140,0
200 nye stillinger på helsestasjonene	140,0
Videreutdanning av skolehelsepersonell	50,0
Nasjonal minstenorm for sosialhjelp og heving av dagens veiledende sats med 10 pst.	570,0
En ekstra uketime 1.-7. trinn i grunnskolen øremerket IT/IKT/programmering	84,7
Reversere regjeringens forslag om endringer i egenandelstak 2/oppheving av fritak for egenandeler (diagnoselista)	175,0
Økt lærlingtilskudd, 5.000 kroner per kontrakt.	100,0
Styrking av tapskompensasjonsordningen for fylkeskommunene som taper mest på nytt inntektssystem	60,0
Rassikring, fylkesveger	100,0
Kompensasjonsordning for «ja-kommuner»	50,0

Styrking av det kommunale barnevernet	144,0
Tilskudd til IKT-tiltak i grunnopplæringen (tilskuddspost til kommunene)	100,0
Tilskudd til kommunale gang- og sykkelveger	250,0
Innføre en ordning hvor staten garanterer for kommunale lån. (innsparing for kommunene er 600 mill. kr. i lavere rente, men staten får beholde 200 mill. kr. som «kompensasjon»)	400,0
SUM TILTAK FOR KOMMUNSEKTOREN	2969,8

7.2 Folkehelse og forebygging

I Venstres forslag til statsbudsjett foreslås det en betydelig innsats for bedre folkehelse og forebygging både gjennom målrettede bevilgninger over statsbudsjettets utgiftsside og gjennom skatte- og avgiftssystemet. Dette under erkjennelsen av at muskel- og skjelettlidelser og psykiske lidelser beslaglegger flest sengeplasser og er en hovedårsak til et stort sykefravær og uførhet. Samlet «koster» disse lidelsene oss 70 mrd. kroner årlig. Bedre folkehelse og bedre forebygging kan på sikt redusere disse kostnadene betydelig og frigjøre midler som kan brukes til andre gode formål både innenfor helse og andre områder.

Venstre foreslår bl.a. å:

TILTAK	Mill. kr.
Utvide forsøket med økt fysisk aktivitet og kroppsøving	10,0
Svømmeopplæring i barnehagene	10,0
Tilskudd til egenorganisert idrett	50,0
400 flere stillinger i skolehelsetjenesten og på helsestasjoner	280,0
Videreutdanning for skolehelsepersonell	50,0
SUM FYSISK AKTIVITET, SKOLEHELSE M.M.	400,0

Utbygging av gang- og sykkelveier	385,0
Friluftstiltak	75,0
Folkehelsetiltak	15,0
SUM GANGE, SYKKEL OG FRILUFT	475,0

Psykisk helse i skolen	40,0
Sex og samfunn	7,0
Tiltak for å bedre psykisk helse for studenter	15,0
Extra Ung. Tilskuddsmidler for å følge opp Ungdomshelsestrategien	10,0
DigiLab og eHelseplan for ungdom	5,0
SUM UNGDOMSHELSETILTAK	77,0

Utvide ordningen med tilskudd til bedriftshelsetjeneste til alle bedrifter	300,0
mHelse-pilot i bedriftshelsetjenesten	8,0

Grønn omsorg	5,0
Opptappingsplan habilitering og rehabilitering	25,0
Innovasjon i omsorg, økt bruk av velferdsteknologi og styrking av hverdagsrehabilitering	40,0
Tilskudd til frivillige organisasjoner som driver forebyggende psykisk helsearbeid i kommunene	25,0
Fontenehus: Styrking av økonomien i eksisterende og etablering av nye.	20,0
Tilskudd til Rådet for psykisk helse	10,0
Videreføring av egenandelsfritak for fysioterapi m.m.	315,0
SUM PSYKISK HELSE, FOREBYGGING OG REHABILITERING	748,0

Redusert moms på frukt og grønt og økologiske matvarer (fra 15 til 10 pst)	1110,0
--	--------

SUM FOLKEHELSE OG FOREBYGGING	2810,0
--------------------------------------	---------------

I tillegg kommer forslag om å avvikle taxfree-ordningen for handel med tobakksvarer og økte tobakksavgifter med 10 prosent som avgjort vil bidra til bedre folkehelse.

7.3 Distriktpolitikk

Venstres utgangspunkt er at desentralisering av makt og myndighet er en aktiv distriktpolitisk handling. Venstres politikk for kommunestruktur, næringsutvikling, landbruk, samferdsel og kommunikasjon, kunnskap og helse, er alt innrettet med sikte på å styrke og myndiggjøre lokale samfunn og distriktssentre, og gjøre det mulig å bo og leve over hele landet.

Venstre vil særlig stimulere tiltak som gjør at det vil være like naturlig å starte en ny bedrift i distriktene som i Oslo. Derfor foreslår Venstre bl.a. å styrke SIVAs inkubatorprogram, styrke tilskuddene til bredbåndsutbygging i distriktene og øke satsingen på rassikring langs fylkesvegene.

Derfor foreslår Venstre:

TILTAK	Mill. kr.
Nytt bygg, Samien Sitje	20,0
Økt støtte til hhv. Nynorsk pressekontor (0,5 mill. kr.), Nynorsk avissenter (0,5 mill. kr.), Nynorsk kultursenter, Vinje (1,2 mill. kr.) og landssamanslutninga av nynorsk kommunar (0,3 mill. kr.)	2,5
Norsk Vassdrags- og Industristadmuseum, Odda	3,6
Ruija kvenmuseet, ny utstilling og nødvendig bygningsmessige tilpasninger	3,5
Utbygging, Vik Fengsel	25,0
Dyrepoliti, to nye enheter. Lokaliseres i Finnmark og Hedmark	8,0
Reversere regjeringens forslag om å halvere salærsatsen for reisefravær	68,0
Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	300,0
Videreføring av Interreg-programmene	100,0
Utflytting av statlige arbeidsplasser	30,0

SIVA	50,0
Bioøkonomistrategi	50,0
Innovasjon Norge, reiseliv	13,0
Innovasjon Norge, marint verdiskapingsprogram	30,0
Tilskudd til næringstiltak i fiskeriene	10,0
Støtte til hestesenter	1,5
Sjeldne husdyrraser	2,0
Utviklingsfondet for skogbruket	3,6
Verdiskapingsprogrammet for tre	25,0
Omstillingsstøtte, pelsdyr	15,0
Opprydning/oppgradering Fosdalen gruver	2,5
Tilskudd til læremidler på samisk	5,0
Jappe Ippes Folkehøgskole, Aure	1,0
Skredsikring fylkesveier	100,0
Tilskudd til bredbåndsutbygging i distriktene	56,3
Styrking av tapskompensasjons-ordningen for fylkeskommunene som taper mest på nytt inntektssystem	60,0
Kompensasjonsordning for små «ja-kommuner»	50,0
SUM STYRKET DISTRIKTSPOLITIKK	1035,5

I tillegg kommer målrettede skattelettelser til typiske distriktsnæringer som fiskeri, landbruk, sjøfart og vannkraft på til sammen 400 mill. kroner.

7.4 Forsvaret

Venstre vil bruke like mye penger på Forsvaret de neste 20 årene som det regjeringen legger opp til i forslaget til Langtidsplan for Forsvaret, men vi vil prioritere å styrke Hæren og Heimevernet de nærmeste årene. Ved å endre sammensetningen av investeringene regjeringen foreslår kan vi gjennomføre en styrking av landmakten uten å vente på utredningene regjeringen foreslår.

Den sikkerhetspolitiske situasjonen tilsier at Norge har behov for å ruste opp Hæren og Heimevernet langt raskere enn regjeringen legger opp til. Vi har behov for store investeringer i materiell til bruk både i luften, på sjøen og på land, men med regjeringens forslag vil vi ikke få den kapasitetsøkningen vi har behov for før langt utpå 2020-tallet. Med Venstres forslag vil forsvaret umiddelbart kunne gå i gang med moderniseringsprosessen vi skal gjennom, i stedet for å skyve spørsmålet om landmakt langt frem i tid.

Venstre vil arbeide for en styrking av Hæren, spesielt i Nord-Norge. Dette vil omfatte planlagte investeringer, helikopterkapasitet og en reetablering av den tilstedeværelse som tidligere var i Finnmark, samt luftvern og artilleri. Vi vil arbeide for etablering av et mer slagkraftig Heimevern, og en større hærreserve som kan bidra til dybde og utholdenhet i forsvaret av våre egne landarealer. I tillegg mener vi det er nødvendig å styrke det mobile nærforsvaret av kysten, og vi går derfor inn for å beholde Kystjegerkommandoen og Sjøheimevernet.

Venstre har lagt følgende hovedprioriteringer til grunn for sitt arbeid i budsjettet for 2017 og for Forsvarets Langtidsplan:

- 1) Hæren styrkes ved følgende tiltak:**
 - a. Brigaden i Nord Norge opprettholdes med
 - i. Vedtatte investeringer knyttet til Leopard panservogner, artilleri og kampluftvern som gjennomføres nå, uten å igangsette en ny landmaktutredning.
 - ii. Ekstra mobilt luftvern som tilføres Brigaden for å kunne disponeres ved flyplasser
 - iii. En Jegerbataljon som etableres på Garnisonen i Porsanger (GP) som en 4. bataljon i Brigaden
 - b. Grensevakten (GSV) utvides med et Jegerkompani
 - c. HMKG videreføres
 - d. Det etableres en Hærreserve (Brig. S) hvor Telemark Bataljon på Rena bidrar med personell.
- 2) Heimevernet utvikles videre og styrkes**
 - a. HV utvides til 45.000 mann inkl. 5.000 i en innsatsstyrke
 - b. Økt bevæpning og utstyr tilføres HV, særlig i Nord Norge
 - c. Antall HV-distrikt og de fleste HV-områder opprettholdes
- 3) Kystforsvaret opprettholdes**
 - a. Kystjegerkommandoen videreføres og videreutvikles
 - b. Kystkorvettene videreføres inntil videre og inngår i Kystforsvaret
 - c. Sjøheimevernet videreføres
- 4) Maritim Luftovervåkning videreføres**
 - a. P3 Orion beholdes og driftes fra Andøya
 - b. Evenes beholdes som QRA base for F35
- 5) Helikopterdriften fortsetter i hovedsak som i dag**
 - a. Hovedbase for helikoptre videreføres på Bardufoss
 - b. 339 skvadronen (Bell 412) videreføres på Bardufoss, flyttes ikke til Rygge
 - c. 334 skvadronen (NH 90, Marinen) videreføres på Bardufoss, flyttes ikke til Haakonsværn
 - d. 337 skvadronen (NH 90, Kystvakta) forblir på Bardufoss
 - e. 330 skvadronen (AW101 redningshelikoptre) ledes fra Sola, fordeles på 6 ulike baser
- 6) Kampfly F35 kjøpes inn, over tid**
 - a. Bestillingen av de første 28 flyene fastholdes
 - b. Bestillingen av de neste 18 flyene utsettes i 5 år
 - c. Tidspunktet for bestillingen av de siste 6 flyene vurderes senere.
 - d. Ørlandet bygges ut som base for F35.
 - e. Utbyggingen på Evenes utsettes inntil videre
- 7) Forsvarets skoler gis en ny samlet vurdering**
 - a. Luftforsvaret skoler på Kjevik flyttes ikke til Værnes
- 8) Marinens fartøyer seiler mer enn i dag, men mindre enn R's opplegg**
 - a. 5 fregatter videreføres og seiler mer enn i dag
 - b. Nye ubåter kjøpes i samarbeid med andre nasjoner og helst slik at «ekstra» ubåter kan lånes fra allierte i en krisesituasjon.
- 9) Kutt i stab og støttefunksjoner**
 - a. Generalinspektøren for Luftforsvaret forblir på Rygge
 - b. Forsvarsbygg reduseres kraftig, gitt færre flytteprosesser og investeringsprosjekter enn i FMR og Regjeringens opplegg
 - c. Nedbemanning i stab og støttefunksjoner gjennomføres i tråd med reglene i Arbeidsmiljøloven, men ikke ved bruk av omfattende sluttpakker

10) En rekke leire legges ned eller modernesers ikke, herunder

- a. Kjeller flyplass legges ned
- b. Åsegarden overføres til Harstad kommune og drives videre i et offentlig privat samarbeid
- c. Alliert trening oppmuntres ved leirene i Nord Norge

Venstre foreslår derfor å omprioritere om lag 1 mrd. kroner innenfor Forsvarsdepartementets budsjett i 2017 som følger:

TILTAK	Mill. kr.
Forsvarsbygg, drift	-74,0
Forsvarsbygg, nybygg og anlegg	-200,0
Felles ledelse og kommandoapparat	-76,9
Forsvarsstaben	-50,0
Luftforsvaret	-144,4
Forsvarets logistikkorganisasjon	-31,7
Forsvarsmateriell, drift	-28,0
Nye kampfly med baseløsning	-500,0
Endre regjeringens fullmakt av bestilling av 6+6 nye kampfly til 3+3 med leveranse i hhv 2021 og 2022	0,0
SUM REDUKSJONER	-1105,0

Miljøopprydding	20,0
Hæren	250,0
Sjøforsvaret	50,0
Heimevernet	250,0
Nytt materiell til Brigade Nord, HV, og til vernepliktig bataljon ved Garnisonen i Porsanger	400,0
Kystvakten	50,0
Videreføre fem forsvarskorps	6,5
SUM PÅPLUSNINGER	1026,5

7.5 Kultur

Venstre arbeider for et mangfoldig og fritt kulturliv som stimulerer nysgjerrighet, kreativitet og mangfold. En offensiv kulturpolitikk henger sammen med vern av ytringsfriheten og i et liberalt samfunn er derfor en stor kultursektor et mål i seg selv. Et mangfoldig og bredt kulturtilbud skaper dessuten større valgfrihet for den enkelte og er med på å bidra til bedre livskvalitet i hverdagen.

For å sikre et fritt kulturliv er det viktig med maktspredning. Sentralstyringen av norsk kulturliv må erstattes med mer desentralisert makt og en bedre fordeling av kulturmidlene. Den offentlige støtten til kultur og idrett må sikre både de gode talentene og den store bredden. Samtidig må det være et mangfold av finansieringskilder som gjør kulturaktørene mer uavhengige av politiske føringer.

Idrett bidrar til å gjøre samfunnet vårt bedre og mer inkluderende gjennom lek, sosial aktivitet, dugnad, konkurranse og folkehelse. Venstre har et mål om at alle innbyggere skal ha et bredt spekter av lokalt forankrede aktivitetstilbud, både i regi av den frivillige, medlemsbaserte idretten og gjennom muligheten for egenorganisert aktivitet. Venstre vil bedre vilkårene for å drive egenorganisert idrett ved å gjøre det enklere å arrangere stevner og mesterskap, og ved at egenorganisert idrett får tilgang til offentlig finansierte anlegg. Vi foreslår derfor å bevilge 50 mill. kroner til en ny støtteordning for egenorganisert idrett.

Venstre vil derfor prioritere:

TILTAK	Mill. kr.
Merverdikompensasjon, frivillige org.	80,0
Ny tilskuddspost til spesielle frivillighetsformål. Like deler til egenorganisert idrett, Frifond-ordningen og friluftsliv (50 mill. kr. hver.)	150,0
Sykkelveirom, Asker	4,3
Norsk kulturfond	15,0
Kunstnerstipend	10,0
Kunstnerassistentordning	4,0
Arbeidsstipendordning for kuratorer	1,4
Nytt bygg, Kristiansund Opera- og Kulturhus	25,0
Nytt bygg, Samien Sitje	20,0
Nye lokaler for Carte Blanche og BIT Teatergarasjen i Sentralbadet i Bergen	3,0
Riksteateret	2,8
Den norske Opera & Ballett	5,0
Tou scene, kultur- og byutvikling.	2,0
Skuespiller- og danseralliansen	2,0
Legge til rette for rettighetshavere som ønsker å utvikle kommersielle produkter knyttet til sine åndsverk	0,0
Videreføre tilskuddene til Norsk publikumsutvikling (NPU) med 2 mill. kroner og Norsk kulturforum (NOKU) 0,85 mill. kroner.	2,9
Melarhuset	2,0
Gå mot regjeringens forslag om at Språkrådet fra 2017 skal forvalte og fastsette fordeling av tilskudd som i dag bevilges av departementet	0,0
Økt støtte til hhv. Nynorsk pressekontor (0,5 mill. kr.), Nynorsk avissenter (0,5 mill. kr.), Nynorsk kultursenter, Vinje (1,2 mill. kr.) og landssamanslutninga av nynorskkommunar (0,3 mill. kr.)	2,5
Digitalisering og oppdatering av Norsk Ordbok	1,3
Norsk forfattersentrum	3,0
Bibliotek	20,0
Norsk Vassdrags- og Industristadmuseum, Odda	3,6
Utviklingstilskudd for sammenslåing av Lillehammer Kunstmuseum/Kunstbanken og Stiftelsen Lillehammer Museum (Maihaugen, Bjerkebæk, Aulestad, Norges Olympiske Museum m.fl.)	1,0

Kistefos Museum Jevnaker	2,0
Ruija kvenmuseet, ny utstilling og nødvendig bygningsmessige tilpasninger	3,5
Vigra kringkaster	1,0
Utviklingsmidler til private arkiv	5,0
Større grad av likeverdig tildeling til regionale filmfond	0,0
Reversere kutt i pressestøtten	10,0
Innovasjonstilskudd, lokalaviser	2,0
SUM KULTURTILTAK	384,3

I tillegg kommer flere målrettede skatteletteforslag som vil gjøre hverdagen enklere for frivillige organisasjoner og kulturlivet.

Det henvises for øvrig til tabellene i vedlegg 2 side 73-101 for utfyllende informasjon om de ulike tiltak og satsinger.

8 Skatte- og avgiftsopplegget 2017.

Venstres overordnede mål i skattepolitikken er et grønt skattesifte, hvor skattesystemet brukes aktivt til å stimulere arbeid og arbeidsplasser, utvikling, investering og eierskap i norske bedrifter og til å premiere miljøvennlig adferd. Konkret betyr det lavere skatt på arbeid, eierskap og bedrifter, skattestimuli for å gjøre miljøvennlige valg og økte miljøavgifter. Skatter og avgifter er et viktig politisk virkemiddel for å styre adferd som etter Venstres syn i all for liten grad har blitt brukt de siste årene.

Venstre hovedprioriteringer i skatteopplegget for 2017 er et grønt skattesifte og at skattesystemet aktivt brukes til å stimulere arbeid og arbeidsplasser, utvikling, investering og eierskap i norske bedrifter. Vi viser i så måte til tabeller for detaljene i skatteopplegget knyttet til grønt skattesifte og lettelser i næringsbeskatningen. Vi viser også til oppsummerende tabeller til slutt i dette kapittel og vedlegg bakerst som viser og omtaler alle Venstres forslag til endringer i skatte- og avgiftsopplegget for 2017.

Samlet foreslår Venstre et skatte- og avgiftsopplegg som innebærer en netto skatteskjerpelse på om lag 950 mill. kroner bokført og en skattelettelse på 2,5 mrd. kroner påløpt i forhold til regjeringens forslag til statsbudsjett for 2017. Forskjellen mellom bokført og påløpt kommer som følge av at en rekke av Venstres forslag til lettelser for næringslivet først får full effekt i 2018 som følge av at skatteinnbetalingen fra næringslivet skjer etterskuddsvis.

8.1 Skatt på lønn og pensjon

Skatter og avgifter bringer inntekter til stat og kommune for å løse offentlige oppgaver og finansiere gode velferdstilbud. Dette skal skje samtidig som man i minst mulig grad bremser verdiskaping. I tillegg er skatt et politisk virkemiddel for å påvirke atferd og utjevne inntekt. Skatte- og avgiftssystemet skal belønne arbeid. Venstre vil gi mest skattelette til dem som har de laveste inntektene. Den enkleste måten å gjøre dette på er å ha et fradrag i bunn av inntekten som kommer alle til gode, men som har størst effekt for dem med lave og moderate inntekter og endringer i regjeringens forslag til trinnskattmodell som stimulerer det samme. Skattepolitikken må stimulere arbeidslinjen.

Regjeringen la i fjor fram en ny trinnskattmodell i tråd med anbefalingene fra Scheel-utvalget. Regjeringen har gjort tilpasninger i denne i forslaget til budsjett for 2017 for å redusere kostnadene som følger av at den generelle skattesatsen reduseres fra 25 til 24 prosent. Det er en modell Venstre støtter prinsippene bak, og som også ligger til grunn for Stortingets skatteforlik. Vi mener imidlertid at modellen kan gjøres bedre, enklere og gi høyere lettelser for de med moderate og lave inntekter.

Venstre foreslår derfor følgende endringer i forhold til regjeringens opprinnelige modell for trinnskatt, minstefradrag, personfradrag og trygdeavgift:

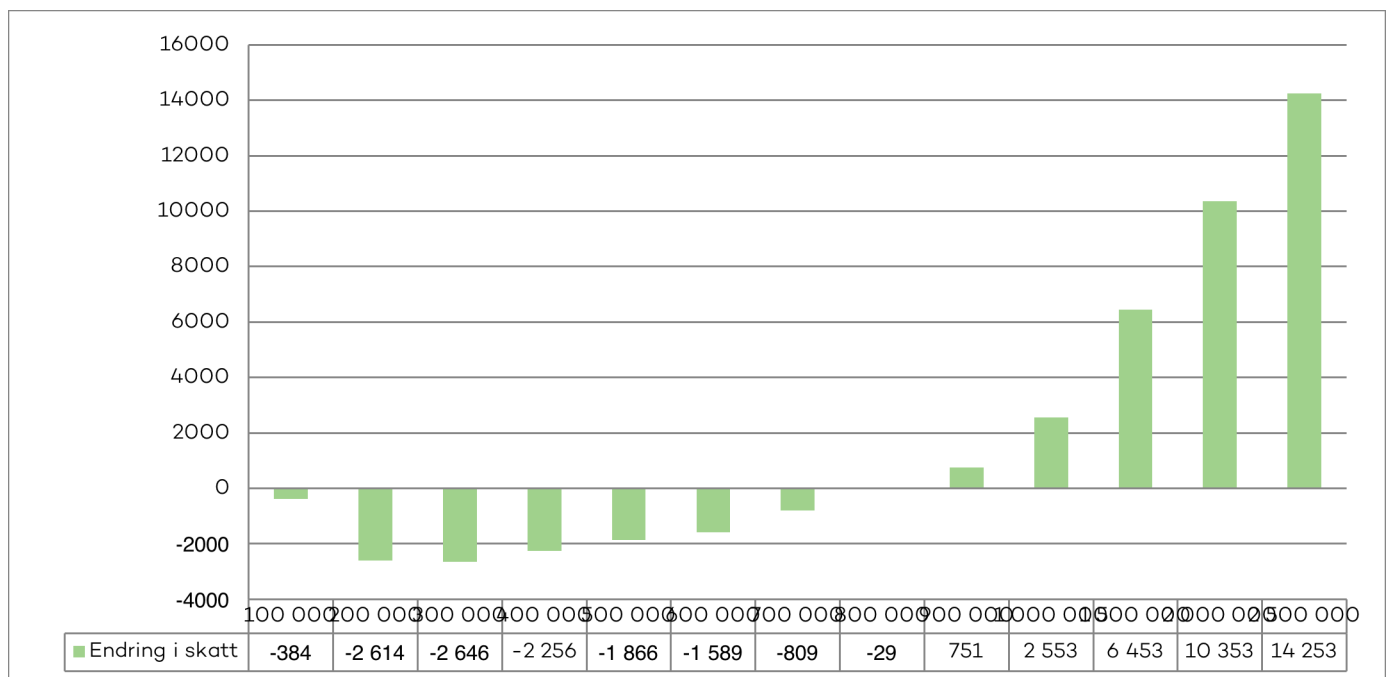
Tabell 4: Personbeskatning 2017 Venstres vs. regjeringens forslag

Skatteart	Regjeringen	Venstre
Trinnskatt, trinn 1	Innslagspunkt 166.100 kr, sats 0,93 pst.	Utgår
Trinnskatt, trinn 2	Innslagspunkt 230.950 kr, sats 2,41 pst.	Innslagspunkt 300.000 kr, sats 2,5 pst.
Trinnskatt, trinn 3	Innslagspunkt 580.650 kr, sats 11,52 pst.	Innslagspunkt 580.000 kr, sats 12 pst.
Trinnskatt, trinn 4	Innslagspunkt 934.050 kr, sats 14,52 pst.	Innslagspunkt 900.000 kr, sats 15 pst.
Minstefradrag	Maksimalt beløp 94.750 kr, øvre sats 44 pst.	Maksimalt beløp 95.000 kr, øvre sats 50 pst.

Personfradrag	Beløp 53.250 kr.	Beløp 55.000 kr.
Miljøfradrag	0	Beløp 5.000 kr.
Trygdeavgift	Sats: 8,2 pst.	Sats 8,5 pst.

Sammen med forslaget om et nytt miljøfradrag på 5.000 kroner for alle vil disse endringene medføre en skattelette i forhold til regjeringens forslag på alle inntekter under 800.000 kroner, men som det framgår av tabellen under klart mest for inntekter mellom 200.000 og 400.000 kroner som vil få en netto skattelettelse på rundt 2.500 kroner. Tilsvarende blir det en skatteskjerpelse for inntekter over 900.000 kroner.

Tabell 5: Utslag i skatt Venstres vs. Regjeringens opplegg for 2017, ulike inntekter:

Samlet foreslår Venstre en skattelette i lønns- og pensjonsinntekt på om lag 3,3 mrd. kroner bokført, og 4,2 mrd. kroner påløpt i forhold til regjeringens opprinnelige forslag til statsbudsjett for 2017

Konkret foreslår Venstre følgende endringer når det gjelder skatt på inntekt og pensjon (negative tall = skattelette):

SKATTE- OG AVGIFTSENDRING	Bokført (mill. kr)	Påløpt (mill. kr)
Økt minstefradrag lønnsinntekt til 95.000 kr og økt prosentsats til 50 pst.	-564,0	-705,0
Innføre et nytt miljøfradrag etter canadisk modell på 5.000 kr for alle personlige skatteyttere (arbeidstakere og pensjonister)	-3375,0	-4225,0
Øke fradraget for enslige forsørgere tilsvarende personfradraget i skatteklasser 1	-30,0	-40,0
Avvikle skatteklasser 2	233,0	291,0
Endre regjeringens trinn-skattesystem som innebærer en bedre sosial profil	-2440,0	-3050,0
Heve grensen for å betale trygdeavgift (frikortgrensen) til 59.650 kr (dvs. teknisk 60.000 kr)	-70,0	-85,0
Øke skattepliktig fordel av kjøp av aksjer i egen bedrift til 5.000 kr.	-20,0	-25,0

Heve maksimalt fradrag for innbetaling til individuell pensjonssparing til 30.000 kr.	-60,0	-75,0
Øke beløpsgrensen for skattefri inntekt (lønnsoppgaveplikt) til 3.000 kr.	-60,0	-75,0
Gå mot regjeringens forslag om å øke satsene i reisefradraget	60,0	75,0
Endre reisefradraget slik at bunnbeløpet opprettholdes på 22.000 kr ved bruk av bil, men reduseres til 15.000 kr ved bruk av kollektivtransport	-100,0	-120,0
Skattefradrag, energieffektiviseringstiltak i egen bolig, inntil 50 000 kr per bolig	-260,0	-350,0
Skattefritak for arbeidsgiverfinansiert månedskort (kollektivtransport)	-2000,0	-2500,0
Fjerne rentefradraget for kredittkortgjeld og forbrukslån	800,0	1000,0
Stramme inn ordningen med fritak for gevinstbeskatning ved boligsalg	100,0	100,0
Fagforeningskontingent reduseres til 2005-nivå	440,0	550,0
Flatt foreldrefradrag 21.500 kr.	0,0	0,0
Økte skatteinntekter som følge av 2000 færre AFP-pensjonister og 2.500 flere fra dagpenger til arbeid	515,5	635,0
Hevet trygdeavgift, lønsmottakere til 8,5 pst.	3470,0	4330,0
Økt trygdeavgift AFP fra 5,1 til 6,0 pst.	55,0	70,0
SUM SKATTELETTE LØNNS- OG PENSJONSINTEKT	-3305,5	-4199,0

Lettelsene i lønns- og pensjonsinntekt inngår i et helhetlig grønt skattesifte i Venstres forslag til statsbudsjett for 2017. Alle med normal inntekt kommer i utgangspunktet ut med en samlet skattelette i Venstres forslag inkludert økte miljøavgifter og øvrige skatte- og avgiftsendringer uten atferdsendring. Legges livsstilen om i en sunnere og mer miljøvennlig retning vil netto skattelette kunne bli vesentlig høyere. Under følger tre type-eksempler på utslagene av skatte- og avgiftsendringer i Venstres forslag til statsbudsjett for 2017 (eksempel 1 og eksempel 3 er de samme type-eksempler som vi har hatt i våre budsjetter de siste årene):

Eksempel 1 – Kjernefamilie i by:

Familie bosatt i Oslo hvor begge er i arbeid. Far tjener 500.000 kr., er ansatt i offentlig sektor, er fagorganisert og får arbeidsgiverbetalt månedskort. Mor tjener 700.000 kr. jobber i «fritt yrke» er ikke fagorganisert. Ingen røyker. Familien har to barn i barnehage/SFO. Kjører dieselbil 12.000 km årlig. Bor i 120 kvm rekkehus som varmes med strøm. Alle beløp i kroner (negative tall = skattelettelse):

Lavere inntektsskatt (inkl. miljøfradrag)	-2 675,0
Økt dieselavgift ¹³	819,0
Økt el-avgift ¹⁴	219,0
Redusert fagforeningskontingent	492,0
Skattefritak, månedskort	-1 870,0
Lavere moms på frukt og grønt og kollektivtransport ¹⁵	-500,0

¹³ Baseres på et forbruk på 0,65 liter per mil.

¹⁴ Baseres på et [snittforbruk](#) av tilsvarende bolig

¹⁵ Baseres på et forbruk tilsvarende [SIFOs referansebudsjett](#) og snittforbruk av frukt og grønt. For kjernefamilie i storby med bil og arbeidsgiverbetalt månedskort er det i mindre grad lagt inn lettelse pga av nullsats i moms på kollektivtransport enn for enslig forsørger uten bil.

Økte tobakksavgifter	0
Flatt foreldrefradrag	-323,0
Samlet skattelette, eksempel 1: Kjernefamilien	-3 838,0

Eksempel 2 – Familie i distrikta:

Familie bosatt i Distrikts-Norge hvor begge er i arbeid. Begge tjener ca. 500.000 kr. Begge er fagorganisert, en røyker ca. 10 sigaretter om dagen. Familien har tre barn i barnehage/SFO-alder. Kjører dieselbil 20.000 km årlig. Bor i enebolig på 150 kvm som varmes med strøm. Alle beløp i kroner (negative tall = skattelettelse)

Lavere inntektsskatt (inkl. miljøfradrag)	-3 732,0
Økt dieselavgift	1 200,0
Økt el-avgift	275,0
Redusert fagforeningskontingent	984,0
Skattefritak, månedskort	0,0
Lavere moms på frukt og grønt og kollektivtransport	-700,0
Økte tobakksavgifter	546,0
Flatt foreldrefradrag	-2 172,0
Samlet skattelette, eksempel 2: Familie i distrikta	-3 599,0

Eksempel 3 – Enslig forsørger:

Enslig forsørger, med ett barn i barnehage. Ingen bil. Inntekt 450.000 kr., røyker 10 om dagen. Bor i 70 kvm leilighet i Stavanger. Alle beløp i kroner (negative tall = skattelettelse)

Lavere inntektsskatt (inkl. miljøfradrag)	-2 100,0
Økt dieselavgift	0
Økt el-avgift	127,0
Redusert fagforeningskontingent	0
Skattefritak, månedskort	0
Lavere moms på frukt og grønt og kollektivtransport	-750,0
Økte tobakksavgifter	546,0
Flatt foreldrefradrag	0
Økt fradrag for enslige forsørgere	-323,0
Samlet skattelette, eksempel 3: Enslig forsørger	-2 500,0

En enslig forsørger som tjener 450.000 kroner vil i tillegg få en reduksjon i barnehageutgiftene opp mot 15.000 kroner som følge av Venstres forslag til statsbudsjett for 2017.

8.2 Øvrige skatte- og avgiftsendringer

Under følger samtlige av Venstres forslag til endringer i skatte- og avgiftsopplegget for 2017. Det henvises også til vedlegg på side 102-110 hvor det framgår mer i detalj hvilke skatte- og avgiftsatser Venstre foreslår på de ulike områder i 2017.

Av store grep (som ikke er nærmere omtalt tidligere i dette dokumentet) foreslår Venstre i vårt forslag til statsbudsjett for 2017 å redusere momsen på frukt, grønt og økologiske matvarer med 5 prosentpoeng fra 15 til 10 prosent. Samlet betyr det en avgiftslette for forbrukerne på 1,1 mrd. kroner i 2017. På den annen side foreslår Venstre å øke tobakksavgiftene med 10 prosent og avvikle taxfree-salget for tobakkvarer. Det gir omtrent det samme sum i økte avgiftsskjerper. På samme måten som det grønne skatteskitte, foretar Venstre et skatteskitte fra det usunne til sunne: Tobakkvarer blir dyrere. Frukt, grønt og økologisk mat blir tilsvarende billigere. Folkehelsegevinsten vil være stor, og på sikt bidra til betydelige summer i reduserte helsekostnader over offentlige budsjetter.

SKATTE- OG AVGIFTSENDRING	Bokført (mill. kr)	Påløpt (mill. kr)
Økt minstefradrag lønnsinntekt til 95.000 kr og økt prosentsats til 50 pst.	-564,0	-705,0
Innføre et nytt miljøfradrag etter Canadisk modell på 5.000 kr for alle personlige skatteyttere (arbeidstakere og pensjonister)	-3375,0	-4225,0
Øke fradraget for enslige forsørgere tilsvarende personfradraget i skattekasse 1	-30,0	-40,0
Avvikle skattekasse 2	233,0	291,0
Endre regjeringens trinn-skattesystem som innebærer en bedre sosial profil	-2440,0	-3050,0
Heve grensen for å betale trygdeavgift (frikortgrensen) til 59.650 kr. (dvs. teknisk 60.000 kr.)	-70,0	-85,0
Øke skattepliktig fordel av kjøp av aksjer i egen bedrift til 5.000 kr.	-20,0	-25,0
Heve maksimalt fradrag for innbetaling til individuell pensjonssparing til 30.000 kr.	-60,0	-75,0
Øke beløpgrensen for skattefri inntekt (lønnsoppgaveplikt) til 3.000 kr.	-60,0	-75,0
Gå mot regjeringens forslag om å øke satsene i reisefradraget	60,0	75,0
Endre reisefradraget slik at bunnbeløpet opprettholdes på 22.000 kr. ved bruk av bil, men reduseres til 15.000 kr. ved bruk av kollektivtransport	-100,0	-120,0
Skattefradrag, energieffektiviseringstiltak i egen bolig, inntil 50 000 kr. per bolig	-260,0	-350,0
Skattefritak for arbeidsgiverfinansiert månedskort (kollektivtransport)	-2000,0	-2500,0
Fjerne rentefradraget for kredittkortgjeld og forbrukslån	800,0	1000,0
Stramme inn ordningen med fritak for gevinstbeskatning ved boligsalg	100,0	100,0
Fagforeningskontingent reduseres til 2005-nivå.	440,0	550,0
Flatt foreldrefradrag 21.500 kr.	0,0	0,0
Økte skatteinntekter som følge av 2000 færre AFP-pensjonister og 2.500 flere fra dagpenger til arbeid	515,5	635,0
Hevet trygdeavgift, lønsmottakere til 8,5 pst.	3470,0	4330,0
Økt trygdeavgift AFP fra 5,1 til 6,0 pst.	55,0	70,0
SUM SKATTELETTE LØNNS- OG PENSJONSINTEKT	-3305,5	-4199,0

Øke ligningsverdien på sekundærbolig til 100 pst.	440,0	550,0
Innføre en tidsbegrenset rabatt i formuesskatten for gründere ved børsintroduksjon av det respektive selskap	0,0	0,0
SUM ENDRINGER I FORMUESSKATTEN	440,0	550,0

Økte avskrivningssatser saldogruppe c til 25 pst. Saldogruppe c gjelder lastebiler, vogntog, varebiler, busser mv.	-30,0	-130,0
Økte avskrivningssatser saldogruppe d til 25 pst. Saldogruppe d gjelder inventar, maskiner, personbiler mv.	-590,0	-2300,0
Øke avskrivningssatsen for maskiner med 5 pst under forutsetning av investeringen har påvist miljøeffekt og medfører økt energieffektivisering	-50,0	-100,0
KapitalFUNN-ordning basert på svensk Investeraravdrag-ordning.	0,0	-500,0
Innføre rett til minstefradrag for selvstendig næringsdrivende som alternativ til fradrag for kostnader	-610,0	-610,0
Endre regjeringens forslag til finansskatt fra økt arbeidsgiveravgift på 5 pst. til en modell med terminskatt på overskudd (etter modell for oljeskatt)	0,0	0,0
Gå mot regjeringens forslag om å øke grunnrenteskatten med 1,3 prosentenheter for vannkraftproduksjon	0,0	-125,0
Ekstra jordbruksfradrag på 20.000 kr. for bønder som driver eller legger om til økologisk produksjon	-1,5	-1,5
Gå mot regjeringens forslag om å fjerne skattefritaket for investeringstilskudd	-12,0	-12,0
Fjerne jordbruksfradrag for pelsdyrnæringen	7,0	7,0
Øke fiskerfradraget til 300.000 kr, sats 41 pst.	-150,0	-150,0
Øke bunnfradraget i jordbruksfradraget til 70.000 kr. og øvre grense til 183.000 kr.	-55,0	-55,0
Øke sjømannsfradraget til 100.000 kr og satsen til 35 pst.	-62,0	-78,0
SkatteFUNN: Fjerne ordningen om maksimal timesats på 600 kr.	0,0	-350,0
SkatteFUNN: Fjerne begrensningen på antall timer egne ansatte kan godskrive ordningen	0,0	-5,0
SkatteFUNN: Ekstra kriterium for fradrag for FoU knyttet til klima, miljø og energieffektivisering på hhv 2 mill. kroner for bedriftsintern støtte og 4 mill. kroner for bedriftsekstern støtte	0,0	-3,0
Skattefradrag for gaver til frivillige organisasjoner fra bedrifter inntil 100 000 kr.	-7,0	-24,0
Ingen arbeidsgiveravgift for de første tre årene for foretak med færre enn 5 ansatte	-200,0	-240,0
Fjerne arbeidsgiveravgiften for nye lærlinger fra 1.7.2017	-90,0	-130,0
Heve maksimalt sparebeløp i OTP for enkeltpersonforetak til 6 pst.	-150,0	-150,0
Endre regler for forskuddsskatt-innbetaling for selvstendig næringsdrivende	0,0	0,0
SUM SKATTELETTE NÆRINGSLIV	-2000,5	-4956,5

Lav moms på frukt og grønt og økologiske matvarer	-1110,0	-1400,0
---	---------	---------

Innføre nullsats på moms for reiser med kollektivtransport (unntatt flyreiser)	-750,0	-800,0
Utvide momsfritaket for medier til å gjelde all digital journalistikk	0,0	0,0
Heve omsetningsgrensen til 3 mill. kroner for rett til årlig oppgavetermin vedr mva.	0,0	0,0
SUM ENDRINGER MOMSSYSTEMET	-1860,0	-2200,0

Redusert alkoholavgift for småskalabryggerier	-11,0	-11,0
Heve alle tobakksavgifter med 10 pst	500,0	550,0
Avvikle taxfree-ordningen for tobakksvarer	650,0	750,0
SUM ALKOHOL- OG TOBAKKSAVGIFTER	1139,0	1289,0

Øke CO ₂ -komponenten med 25 pst for biler med utslipp over 200 g/km.	150,0	150,0
Senke nedre knekkpunkt i CO ₂ -komponenten i engangsavgiften fra 85 til 70 g/km.	1200,0	1330,0
Heve CO ₂ -komponenten i engangsavgiften for avgiftsgruppe C (campingbiler m.m.) til samme nivå som gjelder for personbiler	90,0	100,0
Øke satsen i engangsavgiften for NO _x -utslipp med 25 pst.	80,0	90,0
Illegge samme NO _x -komponent i engangsavgiften for hhv varebiler (gruppe b) og campingbiler (gruppe c) som for personbiler	49,0	55,0
Øke vektfradraget i engangsavgiften med 25 pst for biogasskjøretøy	0,0	0,0
Endre vektfradraget i engangsavgiften for ladbare hybridbiler	0,0	0,0
Redusere vektfradraget for ikke ladbare hybridbiler til 5 pst.	55,0	60,0
Gå mot regjeringens forslag om å redusere årsavgiften	1220,0	1220,0
Utrede modell med differensiert (lavere) årsavgift for områder av landet som ikke har noe reelt alternativ til bil	0,0	0,0
Fjerne årsavgiften for el-biler (og dermed også gå mot regjeringens forslag om opptrapping de neste årene)	-55,0	-55,0
Innføre fritak for omregistreringsavgift for el-biler	-40,0	-55,0
Innføre en flat omregistreringsavgift på alle personbiler på 1.500 kr.	-700,0	-700,0
SUM BILAVGIFTER	2049,0	2195,0

Økt veibruksavgift på bensin med 35 øre per liter	270,0	300,0
Økt veibruksavgift på autodiesel med 65 øre per liter	1800,0	1950,0
Oppheve avgiftsfritak for diesel til båtmotorer	34,0	37,0
Trappe opp omsetningskravet for biodrivstoff til 20 pst i 2020.	0,0	0,0
Utvide omsetningskravet for biodrivstoff til å gjelde all omsetning av drivstoff i Norge	0,0	0,0
Innføre fritak for el-avgift for elektrisitet brukt som drivstoff i ferger, skip, lastebiler, busser og landstrøm (for båter)	-1,0	-1,0
Innføre fritak for el-avgift for ladestasjoner til el-biler	-40,0	-40,0

Innføre en gjennomgående CO ₂ -avgift på 500 kr. per tonn	1142,0	1228,0
Økt avgift på klimagassene HFK/PFK tilsvarende CO ₂ -avgift på 500 kr. per tonn	57,5	65,0
Endre grunnavgiften på drikkevareemballasje til en avgift på materialbruk som graderes etter innholdet av nytt ikke-fornybart råstoff ¹⁶	0,0	0,0
Ny miljøavgift på plast	200,0	240,0
Ny miljøavgift på deponi av gruveavfall	400,0	400,0
Påslag på nettariffen med 1 øre/kWh.	630,0	630,0
SUM ØKTE MILJØAVGIFTER	4492,5	4809,0

SUM ALLE SKATTE- OG AVGIFTSFORSLAG	954,5	-2512,5
---	--------------	----------------

17

¹⁶ Det henvises til forklarende tekst i skattetabellene på side 102-110 for forslag som ikke har direkte kostnader over statsbudsjettet i 2017.

9 Kutt, omprioriteringer og økte inntekter.

I Venstres forslag til statsbudsjett for 2017 foreslås det ulike innsparingstiltak og omprioriteringer på om lag 24 mrd. kroner. I tillegg foreslår Venstre samlet om lag 735 mill. kroner i økte inntekter gjennom økte renteinntekter, økt utbytte og salg av eiendom. Venstre er spesielt opptatt av å omprioritere innenfor velferdsområdet og avvikle ordninger som virker kontraproduktivt i forhold til mål om økt arbeidsdeltakelse og det å jobbe lenger. Venstre er også opptatt av å modernisere offentlig forvaltning. Det er bare på denne måten vi kan sikre et bærekraftig velferdssamfunn også i framtiden.

Venstre foreslår derfor følgende endringer:

- ✓ Kontantstøtten avvikles.
- ✓ De statlige bidragene til AFP halveres neste år og avvikles over en ytterligere toårsperiode.
- ✓ Tilskuddene til refusjonsordningen for sjøfolk begrenses til maksimalt 100.000 kroner per ansatt.
- ✓ Sykelønnsordningen legges om ved at arbeidsgiverne overtar det økonomiske ansvaret for feriepenger. Motytelsen er at arbeidsgivernes økonomiske ansvar for korttidsfraværet reduseres fra 16 til 14 dager og at tilskudd til bedriftshelsetjeneste og tilretteleggingstilskudd gjelder for alle bedrifter. På den måten får arbeidsgiverne et større ansvar for langtidsfraværet og nødvendige insentiver for å få dette ned.
- ✓ Perioden for arbeidsavklaringspenger avkortes fra 4 til 3 år, men unntaksregler videreføres.
- ✓ Aldersgrensen for rett til en 6. ferieuke økes fra 60 til 65 år.

Fullt gjennomført vil Venstres forslag om å avvikle disse ordningene gi en innsparing i offentlige utgifter på over 8 mrd. kroner årlig.

En del av de andre forslagene til innsparing/endringer er rene omprioriteringer innenfor enkeltsektorer.

- ✓ Venstre omprioriterer om lag 2,5 mrd. kroner fra vei til kollektiv, jernbane og sykkel- og gangveier.
- ✓ Venstre omprioriterer om lag 400 mill. kroner fra petroleumsforskning til forskning på klima, miljø, næringsrettet forskning m.m.
- ✓ Venstre omprioriterer om lag 1,1 mrd. kroner innenfor forsvarsbudsjettet for å følge opp våre egne prioriteringer når det gjelder Forsvarets langtidsprogram.
- ✓ Venstre omprioriterer 250 mill. kroner fra den foreslåtte veksten i helseforetakene, til målrettede tiltak til forebygging og folkehelseiltak. Dette under den erkjennelsen av at muskel- og skjelettlidelser og psykiske lidelser beslaglegger flest sengeplasser og er en hovedårsak til et stort sykefravær og uførhet. Samlet «koster» disse lidelsene oss 70 mrd. kroner årlig. Bedre folkehelse og bedre forebygging kan på sikt redusere disse kostnadene betydelig.

- ✓ Venstre foreslår enkelte mindre omprioriteringer når det gjelder bistand, finansiering av Lotteritilsynets virksomhet, regjeringens tiltakspakke og fylkesveier kontra distriktspolitiske virkemidler i næringspolitikken.

Venstre går videre mot regjeringens forslag om å endre tilskuddsordningen til kommunene når det gjelder enslige mindreårige asylsøkere. Det er i utgangspunktet noe som i statsbudsjettet for 2017 ikke koster penger, men som medfører flytting av 2,5 mrd. kroner.

Konkret foreslår Venstre følgende omprioriterings- og innsparingstiltak i forhold til regjeringens opprinnelige forslag til statsbudsjett for 2017:

KUTT/INNSPARING/OMFORDELING	Bokført (mill. kr)	Påløpt (mill. kr)
Byggeprosjekter utenfor husleieordningen	125,0	125,0
Statens kongelige eiendommer	12,3	12,3
Videreføring av ordinære byggeprosjekt, Statsbygg	120,0	120,0
Kjøp av eiendom Statsbygg	75,8	75,8
Kutte kontantstøtten fra 1.1.2017 og samtidig innføre en ventestøtte på 6.000 kroner per måned for foreldre som har fått avslag på barnehageplass etter barnets fylte ett år	1539,0	1539,0
Gå mot regjeringens forslag om en egen talentsatsing	36,1	36,1
Drift Lotteritilsynet	50,0	50,0
Tilskudd til Nordisk Ministerråds virksomhet	45,0	45,0
Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen	50,0	50,0
Driftsutgifter NORAD	20,0	20,0
Regionbevilgning Afrika	64,0	64,0
Global helse	50,0	50,0
Fengselsplasser Nederland	297,0	297,0
Ikke videreføre (deler av) ekstra-bevilgninger til politiet og PST som ble gitt i forbindelse med Prop. 1 S Tillegg nr. 1 (2015-2016) om økte asylankomster	48,1 14,8	48,1 14,8
Ikke støtte regjeringens måltall om å returnere minst 9.000	105,0	105,0
Redusert vekst, PST	90,0	90,0
Redusere økte bevilgninger til tilbakekallelser av oppholdstillatelser	57,0	57,0
Raskere avvikling av kontrakter knyttet til tomme asylmottak	100,0	100,0
Gå mot regjeringens forslag om endre refusjonsordningen for bosetting av mindreårige asylsøkere	2455,0	2455,0
Kutte støtten til Human Right Service	1,8	1,8
Reduserer det statlige tilskuddet til AFP fra 1/3 til 1/6	1076,0	1076,0
Mindre dagpenger som følge av 2.500 flere arbeidsplasser i vårt samlede opplegg	570,0	570,0
La arbeidsgiverne ta over finansieringsansvaret for feriepenger av sykepenger	1907,0	1907,0

Innsparing i arbeidsavklaringspenger som følge av 500 flere plasser med lønnstilskudd for personer som er i AAP-ordningen	91,8	91,8
Arbeidsavklaringspenger. Reduksjon i maksimal varighet endres fra 4 til 3 år. Unntak for maksimal varighet beholdes og det forutsettes at overgang til uføretrygd er lik som i dagens system = 39 pst.	2250,0	2250,0
Halvering av avkortning av pensjon som ble gjennomført i 2016	1365,5	1365,5
Forsvarsbygg, drift	74,0	74,0
Forsvarsbygg, nybygg og anlegg	200,0	200,0
Felles ledelse og kommandoapparat	76,9	76,9
Forsvarsstaben	50,0	50,0
Luftforsvaret	144,4	144,4
Forsvarets logistikkorganisasjon	31,7	31,7
Forsvarsmateriell, drift	28,0	28,0
Nye kampfly med baseløsning	500,0	500,0
Endre regjeringens fullmakt av bestilling av 6+6 nye kampfly til 3+3 med leveranse i hhv 2021 og 2022	0,0	0,0
Nettolønnsordningen for sjøfolk	1310,0	1572,0
Avvikling av støtte til Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk	1,6	1,6
Reduksjon av tilskudd til bygging av skogsbilveier.	72,0	72,0
Halvere tilskudd til eksportstøtte til bearbeidede varer	12,9	12,9
Fjerning av subsidier til avløserordning i pelsdyrnæringen	15,0	15,0
Kartlegging, petroleumsaktivitet	57,0	57,0
Diverse oppdrags- og samarbeidsvirksomhet, Oljedirektoratet	62,5	62,5
Administrasjonsutgiftene knyttes til Petoro AS flyttes «under streken» og blir en del av SDØEs kontantstrøm	343,7	343,7
Avvikling av Petoros engasjement i leteboring rundt Island	8,6	8,6
Petroleumsforskning	390,0	390,0
Tilskudd til granplanting, KLD	14,4	14,4
Mindre kjøp av klimakvoter	59,9	59,9
Særskilte prosjekter ved det kongelige hoff	10,0	10,0
Veksten i pasientbehandlingen ved de regionale helseforetakene settes til 1,5 pst.	600,0	600,0
Avvikle forsøket om statlig finansiering av eldreomsorgen	1232,9	1232,9
Prisjustere egenandelstak 1	25,0	25,0
Reversere regjeringens forslag om endringer i egenandelstak 2/oppheving av fritak for egenandeler (diagnoselista)	545,0	545,0
Riksveginvesteringer	1000,0	1000,0
Nye veier AS. Tilskudd	575,0	575,0
Nye veier AS. Tilskudd til egenkapital	500,0	500,0
Reduserte bompengetakster	502,8	502,8

Innføre en ordning hvor staten garanterer for kommunale lån og samtidig endre vektingen av kommunelån	200,0	200,0
Fylkesveier	200,0	200,0
Erstatte dagens ordning med et ikkebehovsprøvd stipend (gratis læremidler) i videregående skole med et behovsprøvd stipend på inntil 750 kr. måneden, men samtidig beholde og øke det ikkebehovsprøvde stipendet for elever på bygg- og anleggsteknikk	172,0	408,0
Regjeringens tiltakspakke til kommuner på Sør- og Vestlandet m.m.	140,0	140,0
Heve grensen for en 6. ferieuke fra 60 til 65 år.	601,5	601,5
Regjeringens avbyråkratiserings- og effektiviseringsreform settes til 1 pst.	1624,0	1624,0
Generelt pålegg/innsparingsfullmakt til Statsbygg og statlige etater om å inngå nye leieavtaler for statlig etater i bygg utenfor de dyreste områdene «sentralt i Oslo»	100,0	100,0
SUM KUTT/OMFORDELING	24127,3	24625,0

ØKTE INNTEKTER		
Inntekter fra Norsk Tipping	200,0	200,0
1.000 flere kvoteflyktninger (300 flere i 2017 og 700 flere i 2018) (ODA-godkjente inntekter)	45,7	137,1
Øke antall timer norskopplæring for asylsøkere i mottak fra 175 til 200 (ODA-godkjente inntekter).	11,5	11,5
Økte renter som følge av å øke Husbankens låneramme til 25 mrd. kroner.	20,0	20,0
Økte renter som følge av å innlemme folkehøyskolene i ordningen med 11 mnd. studiestøtte	0,1	35,4
Salg av statlig eiendom (inkl. økt salg av forsvarseiendom).	300,0	300,0
Økt utbytte selskaper under NHD	158,0	158,0
SUM ØKTE INNTEKTER	735,3	862,0

Vi henviser til tabellene i vedlegg 2 side 111-119 for utfyllende informasjon om de ulike tiltak.

VEDLEGG 1:

VENSTRES OPPLÉGG FOR KOMMUNSEKTOREN 2017. ENDRINGER I FRIE INNTEKTER KOMMUNE FOR KOMMUNE.

Kommune	Innbyggere per 1.7.2016	Økte frie inntekter (kroner)
Halden	30 736	10 366 023
Moss	32 399	10 926 887
Sarpsborg	54 979	18 542 218
Fredrikstad	79 444	26 793 283
Hvaler	4 520	1 524 415
Aremark	1 396	470 815
Marker	3 578	1 206 716
Rømskog	680	229 337
Trøgstad	5 370	1 811 086
Spydeberg	5 748	1 938 570
Askim	15 679	5 287 900
Eidsberg	11 386	3 840 042
Skiptvet	3 752	1 265 400
Rakkestad	8 139	2 744 959
Råde	7 370	2 485 606
Rygge	15 561	5 248 103
Våler	5 277	1 779 721
Hobøl	5 441	1 835 032
SUM ØSTFOLD		98 296 113

Vestby	16 944	5 714 533
Ski	30 457	10 271 928
Ås	19 094	6 439 642
Frogn	15 742	5 309 147
Nesodden	18 723	6 314 519
Oppegård	26 830	9 048 686
Bærum	123 232	41 561 224
Asker	60 531	20 414 685
Aurskog-Høland	16 045	5 411 337
Sørumsund	17 536	5 914 191
Fet	11 508	3 881 188

Rælingen	17 565	5 923 972
Enebakk	10 853	3 660 283
Lørenskog	36 921	12 451 976
Skedsmo	52 818	17 813 399
Nittedal	23 040	7 770 470
Gjerdrum	6 369	2 148 009
Ullensaker	34 588	11 665 149
Nes	21 072	7 106 743
Eidsvoll	24 108	8 130 664
Nannestad	12 431	4 192 479
Hurdal	2 871	968 273
SUM AKERSHUS		202 112 498

Oslo	662 207	223 335 933
------	---------	-------------

Kongsvinger	17 816	6 008 624
Hamar	30 374	10 243 935
Ringsaker	33 664	11 353 521
Løten	7 637	2 575 655
Stange	20 213	6 817 036
Nord-Odal	5 115	1 725 085
Sør-Odal	7 872	2 654 911
Eidskog	6 160	2 077 522
Grue	4 767	1 607 718
Åsnes	7 394	2 493 700
Våler	3 738	1 260 678
Elverum	20 987	7 078 076
Trysil	6 547	2 208 041
Åmot	4 404	1 485 293
Stor-Elvdal	2 546	858 664
Rendalen	1 874	632 025
Engerdal	1 293	436 077
Tolga	1 621	546 698
Tynset	5 590	1 885 283
Alvdal	2 429	819 205
Folldal	1 605	541 302
Os	1 972	665 077

SUM HEDMARK		65 974 127
--------------------	--	-------------------

Lillehammer	27 438	9 253 740
Gjøvik	30 074	10 142 757
Dovre	2 669	900 147
Lesja	2 052	692 058
Skjåk	2 213	746 356
Lom	2 359	795 596
Vågå	3 651	1 231 336
Nord-Fron	5 739	1 935 535
Sel	5 935	2 001 638
Sør-Fron	3 165	1 067 428
Ringebu	4 464	1 505 529
Øyer	5 057	1 705 524
Gausdal	6 251	2 108 212
Østre Toten	14 948	5 041 362
Vestre Toten	13 176	4 443 738
Jevnaker	6 664	2 247 501
Lunner	9 067	3 057 936
Gran	13 721	4 627 544
Søndre Land	5 726	1 931 151
Nordre Land	6 752	2 277 180
Sør-Aurdal	3 044	1 026 619
Etnedal	1 335	450 242
Nord-Aurdal	6 457	2 177 688
Vestre Slidre	2 157	727 470
Øystre Slidre	3 228	1 088 675
Vang	1 582	533 545
SUM OPPLAND		63 716 508

Drammen	68 202	23 001 807
Kongsberg	27 214	9 178 194
Ringerike	29 875	10 075 643
Hole	6 763	2 280 889
Flå	1 081	364 578
Nes	3 404	1 148 033
Gol	4 609	1 554 431

Hemsedal	2 448	825 612
Ål	4 726	1 593 891
Hol	4 529	1 527 451
Sigdal	3 522	1 187 830
Krødsherad	2 276	767 604
Modum	13 769	4 643 733
Øvre Eiker	18 413	6 209 968
Nedre Eiker	24 414	8 233 866
Lier	25 774	8 692 539
Røyken	21 734	7 330 009
Hurum	9 437	3 182 723
Flesberg	2 699	910 265
Rollag	1 396	470 815
Nore og Uvdal	2 546	858 664
SUM BUSKERUD		94 038 543

Horten	27 197	9 172 460
Holmestrand	10 825	3 650 840
Tønsberg	44 676	15 067 428
Larvik	43 978	14 832 020
Sandefjord	61 631	20 785 671
Svelvik	6 632	2 236 708
Sande	9 428	3 179 687
Hof	3 155	1 064 055
Re	9 440	3 183 734
Nøtterøy	21 753	7 336 417
Tjøme	4 991	1 683 265
Lardal	2 471	833 369
SUM VESTFOLD		83 025 655

Porsgrunn	35 966	12 129 893
Skien	54 261	18 300 065
Notodden	12 776	4 308 834
Siljan	2 339	788 851
Bamble	14 125	4 763 798
Kragerø	10 646	3 590 470
Drangedal	4 164	1 404 351

Nome	6 560	2 212 426
Bø	6 114	2 062 008
Sauherad	4 303	1 451 230
Tinn	5 928	1 999 277
Hjartdal	1 601	539 953
Seljord	2 967	1 000 650
Kviteseid	2 439	822 577
Nissedal	1 464	493 749
Fyresdal	1 322	445 858
Tokke	2 260	762 208
Vinje	3 714	1 252 584
SUM TELEMARK		58 328 780

Risør	6 936	2 339 235
Grimstad	22 629	7 631 857
Arendal	44 633	15 052 926
Gjerstad	2 476	835 056
Vegårshei	2 060	694 756
Tvedestrand	6 061	2 044 133
Froland	5 675	1 913 951
Lillesand	10 643	3 589 458
Birkenes	5 185	1 748 693
Åmli	1 862	627 978
Iveland	1 342	452 603
Evje og Hornnes	3 619	1 220 544
Bygland	1 211	408 422
Valle	1 265	426 634
Bykle	928	312 977
SUM AUST-AGDER		39 299 222

Kristiansand	88 832	29 959 480
Mandal	15 562	5 248 440
Farsund	9 741	3 285 250
Flekkefjord	9 098	3 068 391
Vennesla	14 344	4 837 657
Songdalen	6 497	2 191 178
Søgne	11 295	3 809 352

Marnardal	2 305	777 384
Åseral	952	321 072
Audnedal	1 756	592 229
Lindesnes	4 970	1 676 182
Lyngdal	8 537	2 879 189
Hægebostad	1 721	580 424
Kvinesdal	5 979	2 016 478
Sirdal	1 847	622 919
SUM VEST-AGDER		61 865 625

Eigersund	14 982	5 052 829
Sandnes	75 298	25 395 003
Stavanger	132 920	44 828 599
Haugesund	37 101	12 512 683
Sokndal	3 312	1 117 005
Lund	3 240	1 092 722
Bjerkreim	2 830	954 446
Hå	18 770	6 330 370
Klepp	19 017	6 413 673
Time	18 620	6 279 781
Gjesdal	11 891	4 010 359
Sola	26 085	8 797 427
Randaberg	10 845	3 657 585
Forsand	1 242	418 877
Strand	12 555	4 234 299
Hjelmeland	2 734	922 069
Suldal	3 906	1 317 338
Sauda	4 720	1 591 867
Finnøy	3 218	1 085 303
Rennesøy	4 879	1 645 492
Kvitsøy	530	178 748
Bokn	853	287 683
Tysvær	10 993	3 707 499
Karmøy	42 325	14 274 530
Utsira	196	66 103
Vindafjord	8 817	2 973 621
SUM ROGALAND		159 145 912

Bergen	277 747	93 672 953
Etne	4 108	1 385 464
Sveio	5 632	1 899 448
Bømlo	11 817	3 985 401
Stord	18 792	6 337 790
Fitjar	3 167	1 068 102
Tysnes	2 818	950 399
Kvinnherad	13 248	4 468 020
Jondal	1 105	372 672
Odda	6 963	2 348 341
Ullensvang	3 401	1 147 021
Eidfjord	933	314 664
Ulvik	1 130	381 104
Granvin	926	312 303
Voss	14 510	4 893 643
Kvam	8 488	2 862 663
Fusa	3 882	1 309 243
Samnanger	2 465	831 346
Os	19 970	6 735 082
Austevoll	5 181	1 747 344
Sund	7 032	2 371 612
Fjell	25 012	8 435 547
Askøy	28 652	9 663 174
Vaksdal	4 114	1 387 488
Modalen	381	128 496
Osterøy	8 001	2 698 417
Meland	7 944	2 679 193
Øygarden	4 901	1 652 911
Radøy	5 090	1 716 653
Lindås	15 683	5 289 249
Austrheim	2 894	976 030
Fedje	587	197 972
Masfjorden	1 700	573 342
SUM HORDALAND		174 793 089

Flora	11 975	4 038 689
-------	--------	-----------

Gulen	2 362	796 608
Solund	787	265 424
Hyllestad	1 425	480 596
Høyanger	4 158	1 402 327
Vik	2 706	912 626
Balestrand	1 307	440 799
Leikanger	2 332	786 490
Sogndal	7 813	2 635 012
Aurland	1 778	599 648
Lærdal	2 152	725 784
Årdal	5 365	1 809 400
Luster	5 119	1 726 434
Askvoll	3 037	1 024 259
Fjaler	2 818	950 399
Gaular	2 948	994 242
Jølster	3 020	1 018 525
Førde	13 002	4 385 055
Naustdal	2 848	960 516
Bremanger	3 856	1 300 475
Vågsøy	6 039	2 036 713
Selje	2 779	937 246
Eid	6 055	2 042 109
Hornindal	1 197	403 700
Gloppen	5 815	1 961 167
Stryn	7 221	2 435 354
SUM SOGN OG FJORDANE		37 069 596

Molde	26 715	9 009 901
Ålesund	46 872	15 808 051
Kristiansund	24 453	8 247 019
Vanylven	3 218	1 085 303
Sande	2 556	862 037
Herøy	8 963	3 022 861
Ulstein	8 426	2 841 753
Hareid	5 170	1 743 634
Volda	9 053	3 053 215
Ørsta	10 701	3 609 019

Ørskog	2 315	780 757
Norddal	1 664	561 201
Stranda	4 610	1 554 769
Stordal	1 005	338 946
Sykkylven	7 688	2 592 855
Skodje	4 627	1 560 502
Sula	8 983	3 029 607
Giske	8 144	2 746 645
Haram	9 274	3 127 749
Vestnes	6 582	2 219 845
Rauma	7 505	2 531 136
Nesset	2 964	999 639
Midsund	2 080	701 501
Sandøy	1 267	427 308
Aukra	3 553	1 198 285
Fræna	9 749	3 287 948
Eide	3 472	1 170 967
Averøy	5 856	1 974 995
Gjemnes	2 600	876 876
Tingvoll	3 114	1 050 228
Sunndal	7 129	2 404 327
Surnadal	5 981	2 017 152
Rindal	2 019	680 928
Halsa	1 569	529 161
Smøla	2 146	723 760
Aure	3 572	1 204 693
SUM MØRE OG ROMSDAL		89 574 570

Trondheim	187 973	63 395 774
Hemne	4 259	1 436 390
Snillfjord	966	325 793
Hitra	4 627	1 560 502
Frøya	4 842	1 633 013
Ørland	5 253	1 771 627
Agdenes	1 743	587 844
Rissa	6 631	2 236 371
Bjugn	4 787	1 614 464

Åfjord	3 275	1 104 527
Roan	951	320 734
Osen	981	330 852
Oppdal	6 920	2 333 839
Rennebu	2 554	861 362
Meldal	3 978	1 341 620
Orkdal	11 803	3 980 680
Røros	5 631	1 899 111
Holtålen	2 029	684 301
Midtre Gauldal	6 299	2 124 401
Melhus	16 162	5 450 796
Skaun	7 855	2 649 177
Klæbu	6 086	2 052 564
Malvik	13 764	4 642 047
Selbu	4 128	1 392 209
Tydal	854	288 020
SUM SØR-TRØNDELAG		106 018 018

Steinkjer	21 909	7 389 029
Namsos	13 001	4 384 717
Meråker	2 518	849 221
Stjørdal	23 432	7 902 676
Frosta	2 633	888 006
Leksvik	3 508	1 183 108
Levanger	19 780	6 671 003
Verdal	14 890	5 021 801
Verran	2 541	856 978
Namdalseid	1 620	546 361
Snåsa	2 148	724 434
Lierne	1 376	464 070
Røyrvik	466	157 163
Namsskogan	859	289 706
Grong	2 459	829 322
Høylandet	1 255	423 261
Overhalla	3 846	1 297 102
Fosnes	630	212 474
Flatanger	1 094	368 962

Vikna	4 410	1 487 317
Nærøy	5 129	1 729 807
Leka	584	196 960
Inderøy	6 801	2 293 705
SUM NORD-TRØNDELAG		46 167 184

Bodø	50 661	17 085 929
Narvik	18 789	6 336 778
Bindal	1 472	496 447
Sømna	2 046	690 034
Brønnøy	7 933	2 675 484
Vega	1 257	423 936
Vevelstad	510	172 003
Herøy	1 771	597 287
Alstahaug	7 492	2 526 752
Leirfjord	2 210	745 345
Vefsn	13 449	4 535 810
Grane	1 467	494 760
Hattfjelldal	1 451	489 364
Dønna	1 416	477 560
Nesna	1 833	618 198
Hemnes	4 508	1 520 368
Rana	26 108	8 805 184
Lurøy	1 943	655 296
Træna	470	158 512
Rødøy	1 272	428 995
Meløy	6 438	2 171 280
Gildeskål	2 031	684 975
Beiarn	1 029	347 041
Saltdal	4 727	1 594 228
Fauske	9 628	3 247 139
Sørfold	1 958	660 355
Steigen	2 555	861 699
Hamarøy	1 835	618 872
Tysfjord	1 968	663 728
Lødingen	2 147	724 097
Tjeldsund	1 279	431 356

Evenes	1 408	474 862
Ballangen	2 533	854 280
Røst	540	182 120
Værøy	743	250 584
Flakstad	1 365	460 360
Vestvågøy	11 216	3 782 708
Vågan	9 375	3 161 813
Hadsel	8 040	2 711 570
Bø	2 634	888 343
Øksnes	4 572	1 541 953
Sortland	10 357	3 493 002
Andøy	4 949	1 669 100
Moskenes	1 050	354 123
SUM NORDLAND		81 763 628

Tromsø	73 905	24 925 200
Harstad	24 736	8 342 463
Kvæfjord	3 024	1 019 874
Skånland	3 064	1 033 365
Ibestad	1 400	472 164
Gratangen	1 143	385 488
Lavangen	1 067	359 856
Bardu	4 019	1 355 448
Salangen	2 241	755 800
Målselv	6 749	2 276 168
Sørreisa	3 468	1 169 618
Dyrøy	1 154	389 198
Tranøy	1 524	513 984
Torsken	906	305 558
Berg	899	303 197
Lenvik	11 633	3 923 346
Balsfjord	5 693	1 920 021
Karlsøy	2 271	765 917
Lyngen	2 899	977 717
Storfjord	1 878	633 374
Kåfjord	2 140	721 736
Skjervøy	2 916	983 450

Nordreisa	4 883	1 646 841
Kvænangen	1 231	415 167
SUM TROMS		55 594 950

Vardø	2 120	714 991
Vadsø	6 154	2 075 498
Hammerfest	10 505	3 542 916
Kautokeino	2 954	996 266
Alta	20 276	6 838 284
Loppa	973	328 154
Hasvik	1 047	353 111
Kvalsund	1 036	349 401
Måsøy	1 211	408 422
Nordkapp	3 288	1 108 911
Porsanger	3 980	1 342 295
Karasjok	2 696	909 253
Lebesby	1 325	446 870
Gamvik	1 154	389 198
Berlevåg	987	332 876
Tana	2 916	983 450
Nesseby	947	319 385
Båtsfjord	2 275	767 267
Sør-Varanger	10 205	3 441 738
SUM FINNMARK		25 648 286
SUM ALLE KOMMUNER	5 235 629	1 765 768 237

VEDLEGG 2:

DETALJERT OVERSIKT OVER VENSTRES FORSLAG TIL STATSBUDSJETT 2017 MED POSTER OG BOKFØRT OG PÅLØPTE STØRRELSER OG UTDYPENDE FORKLARINGER I FORHOLD TIL REGJERINGENS FORSLAG.

Henvisningen til spørsmål i høyre kolonne er svar fra finansdepartementet på spørsmål av provenyberegninger mv fra ulike partier i forbindelse med statsbudsjettbehandlingen for 2017.
Se: <http://www.statsbudsjettet.no/Statsbudsjettet-2017/Budsjettsporsmal/>

I: ØKTE UTGIFTER/PRIORITERINGER, RAMMEVIS

Ram me	Post. Kap.	Tekst	Bokført (mill. kr)	Påløpt (mill. kr)	Merknad	Spm
1	540.01	200 ekstra traineeplasser for funksjonshemmede i statsforvaltningen	10,0	10,0	Kun 20 plasser i 2015, hvorav bare 18 ble benyttet.	V 199
1	540.01	Miljøvennlige innkjøp	15,0	15,0	Gjennføre tidligere ordning med offentlig kompetanse for miljøvennlige innkjøp under DiFi.	
1	540.25	Medfinansieringsordningen for lønnsomme IKT-prosjekter	50,0	50,0	Ordningen hvor DIFI går inn og bidrar til finansieringen av lønnsomme IT-prosjekter i staten. Selv om ordningen allerede har utløst lønnsomme prosjekter for milliarder, foreslår regjeringen i realiteten kutt i forhold til RNB 2016.	
1	2445.24	Utfasing av fossil oppvarming i alle statlige bygg.	0,0	0,0	Verbalforslag. Finansieres innenfor eksisterende ramme.	
1	2445.32	Mulighetsstudie for å se på byutviklingsmuligheter og mulige reduserte kostnader ved en eventuell flytting av Politihøgskolen	5,0	5,0	Igangsette en mulighetsstudie for PHS-området i forbindelse med planene for byutvikling på Majorstua i Oslo.	
1	2445.34	Nybygg og ombygging av Arkeologisk museum ved Universitetet i Stavanger	15,0	15,0		V 353
SUM RAMMEOMRÅDE 1: STATSFORVALTNING			95,0	95,0		
2	231.21	Kompetansetiltak i barnehagene	47,0	98,0	Videreutdanning av pedagogiske ledere på dispensasjon.	V 145
2	231.21	Informasjonstiltak i barnehager om vold og overgrep.	10,0	10,0	Tiltak i opptrappingsplanen	V 499

					mot vold og overgrep	
2	231.70	Svømmeopplæring i barnehager	10,0	10,0	Styrking av ordningen	
2	842.01	Opptrapping for familievern	20,0	20,0		
2	844.71 (ny post)	Ventestøtte for foreldre som har fått avslag på barnehagesøknad for barn over ett år.	119,0	119,0	Innføres som følge av avvikling av kontantstøtten. Støtten blir lik dagens kontantstøtte > 6.000 kr mnd.	V 283
2	845.70	Provenynøytral omlegging/omfordeling av barnetrygden	0,0	0,0	Basert på følgende modell: G1. Inntekt under 3,4 G = 315.000 kr. (379.098 barn) får økt barnetrygd i snitt med 540 kr/mnd. G2. Inntekt under 5,2 G = 482.000 kr. (388.462 barn) beholder samme barnetrygd som i dag. G3. Inntekt over 5,2 G = 482.000 kr. (384.456 barn) får redusert barnetrygd med 533 kr/mnd. = Mer til de 380.000 barna som trenger det mest.	V 286
2	846.61	Styrking av tilskuddsordningen mot barnefattigdom	47,4	47,4	Inkluderer særskilt tilskudd til frivillige organisasjon som driver forebyggende psykisk helsearbeid rettet mot barn, unge og deres foreldre. Total bevilgning blir dermed 225 mill. kr.	
2	846.63 (ny post)	Forsøk med gratis barnehage og SFO.	40,0	47,5	Forsøksordning med gratis fulltidsplass i barnehage og SFO. Begrenses i første omgang til Skedsmo og Drammen kommune og gjelder for barn hvor husholdningsinntekten er lavere enn 500.500 kr. (samme grense som for redusert oppholdsbetaling).	
2	854.60	Styrking av det kommunale barnevernet	144,0	144,0	Øremerking av 200 nye fagstillinger i det kommunale barnevernet.	V 295
2	854.65	Gå mot regjeringens forslag om endre refusjonsordningen for bosetting av mindreårige asylsøkere	2455,0	2455,0	Regjeringen foreslår at refusjonsordningen for kommunale barnevernstiltak til enslige mindreårige	V 418

					legges om til en ordning med fast tilskudd. Provenynøytralt i 2017. Samme beløp kuttes på JDs budsjett.	
2	862.70	Miljømerking	2,5	2,5	Styrke bevilgningen til bl.a. Svanemerket. Totale bevilgninger i 2017 blir 10 mill. kr. som følge av økningen.	
2	871.73	Likestillingssenter	2,0	2,0	Reversering av kutt.	
SUM RAMMEOMRÅDE 2: FAMILIE OG FORBRUKER			2896,9	2955,4		

3	315.70	Merverdikompensasjon, frivillige org.	80,0	80,0		
3	315.71 (ny post)	Ny tilskuddspost til spesielle frivillighetsformål.	150,0	150,0	Like deler (50 mill. kr.) går til hhv egenorganisert idrett (opprettelse av paraplyorganisasjon og støtte til prosjekter), FriFond-ordningen og tilskudd til friluftaktiviteter. Finansieres gjennom en ny inntektspost fra deler av overskuddet (ca. 5 pst) fra Norsk Tipping.	
3	315.79	Sykkelveirom, Asker	0,0	0,0	4,3 mill. kr. til prosjektering av sykkelveirom i Asker bevilges over kulturdepartementets til disp.post. Posten er foreslått økt med 6,5 mill. kr. av regjeringen.	
3	320.55	Norsk kulturfond	15,0	15,0	Styrking av hhv litteraturformål (5 mill.), visuell kunst (5 mill.) og arrangørstøtte/musikk (5 mill.)	
3	321.73	Kunstnerstipend	10,0	10,0		
3	321.73	Kunstnerassistentordning	4,0	4,0	Toårig prøveordning, 12 hjemler, 50 pst-stillinger.	
3	321.73	Arbeidsstipendordning for kuratorer	1,4	1,4	6 stipender over 3 år.	
3	322.70	Nytt bygg, Kristiansund Opera- og Kulturhus	25,0	25,0	Ferdigstilles første halvår 2020. Ramme for statlig bidrag vil være 220 mill. kr. Fordeles på 25 mill. kr. til prosjektering i 2017, Deretter 75 mill.	

					kr. i 2018, 75 mill. kr. i 2019 og 45 mill. kr. i 2020.	
3	322.70	Nytt bygg, Samien Sitje	20,0	20,0	Ferdigstilles i 2019. Total ramme er 140 mill. kr. Fordeles med 20 mill. kr. i 2017, 60 mill. kr. i 2018 og 60 mill. kr. i 2019.	
3	322.70	Nye lokaler for Carte Blanche og BIT Teatergarasjen i Sentralbadet i Bergen	3,0	3,0	Forprosjekt.	
3	323.21	Riksteateret	2,8	2,8	Turnevirksomhet	
3	323.70	Den norske Opera & Ballett	5,0	5,0		
3	323.71	Tou scene, kultur- og byutvikling	2,0	2,0	Engangsbevilgning	
3	323.78	Skuespiller- og danseralliansen	2,0	2,0	Flere frilanskunstnere	
3	325.71	Legge til rette for rettighetshavere som ønsker å utvikle kommersielle produkter knyttet til sine åndsverk	0,0	0,0	Verbalforslag.	
3	325.78	Videreføre tilskudd til Norsk publikumsutvikling (NPU) med 2 mill. kr. og Norsk kulturforum (NOKU) 0,85 mill. kr.	2,85	2,85	Foreslått kuttet av regjeringen.	
3	325.78	Melarhuset	2,0	2,0	Tilskudd til drift. Videreføring av bevilgninger fra RNB 2016	
3	326.73	Gå mot regjeringens forslag om at Språkrådet fra 2017 skal forvalte og fastsette fordeling av tilskudd som i dag bevilges av departementet over post 73.	0,0	0,0		
3	326.73	Økt støtte til hhv. Nynorsk pressekontor (0,5 mill. kr.), Nynorsk avissenter (0,5 mill. kr.), Nynorsk kultursenter, Vinje (1,2 mill. kr.) og landssamanslutninga av nynorsk kommunar (0,3 mill. kr.)	2,5	2,5		
3	326.75	Digitalisering og oppdatering av Norsk Ordbok	1,3	1,3		
3	326.78	Norsk forfattersentrum	3,0	3,0		
3	326.80	Bibliotek	20,0	20,0		
3	328.70	Norsk Vassdrags- og Industriadmuseum, Odda	3,6	3,6	2,6 mill. kr. til økt driftstilskudd, 300.000 kr. til museumsbygg og 800.000 kr. til SINDARK (Senter for industriarkiv).	
3	328.70	Utviklingstilskudd for sammenslåing av Lillehammer	1,0	1,0		

		Kunstmuseum/Kunstbanken og Stiftelsen Lillehammer Museum (Maihaugen, Bjerkebæk, Aulestad, Norges Olympiske Museum mfl.)				
3	328.70	Kistefos Museum Jevnaker	2,0	2,0		
3	328.70	Ruija kvenmuseet, ny utstilling og nødvendig bygningsmessige tilpasninger	3,5	3,5		
3	328.70	Vigra Kringkaster	1,0	1,0	Videre drift av Vigra Kringkaster	
3	329.78	Utviklingsmidler til private arkiv	5,0	5,0	Herunder 250.000 kroner til forprosjekt for Midtnorsk senter for immateriell kulturarv, stiftinga Hilmar Alexandersen.	
3	334.73	Større grad av likeverdig tildeling til regionale filmfond	0,0	0,0	Verbal	
3	335.71	Reversere kutt i pressestøtten	10,0	10,0		
3	335.73	Innovasjonstilskudd, lokalaviser	2,0	2,0	Tilskudd til innovasjonstiltak i aviser forvaltet av LLA	
SUM RAMMEOMRÅDE 3: KULTUR			379,95	379,95		

4	100.71	Religionsfrihetsarbeid	2,0	2,0	Tilskudd til Helsingforskomiteen som er teknisk arrangør. Kommer i tillegg til regjeringens forslag om 1 mill. kr.	
4	115.01 115.70	Næringsfremme, kultur og informasjonsformål	10,0 4,0	10,0 4,0	Reversering av kutt	V 435 V 436
4	160.70	Bærekraftsmidler	5,0	5,0	Forvaltes av LNU	
4	163.70	Økt humanitær innsats i Middelhavet og i Syria og nærområder	100,0	100,0		
4	164.72	Naturkriminalitet	50,0	50,0		
4	164.73	Riksantikvaren	0,0	0,0	6 mill. kr. av bevilgningen til seksjon for Russland/Eurasia øremerkes Riksantikvarens arbeid i utlandet.	
4	165.71	Biomangfold/hav	50,0	50,0		
4	165.70	Forskning	30,0	30,0	Omfordes fra kutt i annen bistand	
4	166.72 166.74	Klima og miljø Fornybar energi	100,0 50,0	100,0 50,0	Omfordes fra kutt i annen bistand	
4	480.50	Svalbard: Omstillingsmidler til	2,0	2,0	Styrking av	

		Longyearbyen selvstyre			Longyearbyen lokalstyre sitt arbeid med videreutvikling av lokalsamfunnet.	
4	480.50	Svalbard: Tiltak arktisk infrastruktur	5,0	5,0	Vedlikehold og infrastrukturtiltak	
4	480.50	Svalbard: Oppveksttiltak	3,0	3,0	Styrke tilbudet til foreldre med utenlandske barn i barnehage.	
SUM RAMMEOMRÅDE 4: UTENRIKS			411,0	411,0		

5	410.01	Prosjekteringer, nytt tinghus Drammen	5,8	5,8	Oppfølging av bevilgninger som ble gitt i 2016. Ikke videreført av regjeringen.	
5	430.01	Utbygging, Vik Fengsel	25,0	25,0	Alternativ til soning i Nederland.	
5	430.70	Kriminalomsorgen. Tilskudd til frivillige organisasjoner som støtter opp om kriminalomsorgens mål, med vekt på tilbakeføring til samfunnet.	2,0	2,0	Økning av tilskudd til Foreningen for fangers pårørende (øremerket til tiltak for fangers barn) og til Nettverk etter soning.	
5	430.70	Tilskudd til pilotprosjekt/prøveordninger med alternativ til glattcelle	10,0	10,0	Teste ut alternativer ved ett eller flere politidistrikt.	
5	440.01	Politidistriktene, arbeid mot vold og seksuelle overgrep	15,0	15,0	Styrking av fagmiljøene i politidistriktene knyttet til vold i nære relasjoner, seksuelle overgrep, menneskehandel mv, jamfør avtale om politireform. 2 pr distrikt.	
5	440.01	Tilskudd til Statens barnehus (inkl. opprettelse av satellitt i Førde)	20,0	20,0	Innsats for å redusere ventetider	
5	440.01	Økte bevilgninger til Økokrim, hvorav halvparten øremerkes grov dyre- og miljøkriminalitet.	20,0	20,0	Omførdes fra PST.	
5	440.01	Dyrepoliti, to nye enheter.	5,9	5,9	To nye enheter. Lokaliseres til politidistriktene Innlandet (Hedmark) og Finnmark. Medfører også en økt bevilgning på 2,1 mill. kroner til Mattilsynet under ramme 11.	V 308
5	466.01 470.01	Reversere regjeringens forslag om å halvere salærsatsen for reisefravær	51,0 17,0	51,0 17,0		

5	470.01	Reversere regjeringens forslag om å heve taket for egenandel ved fri sakførsel i behovsprøvede saker.	22,0	22,0		
5	470.72	Reversere kutt i rettshjelpsordning for lengeværende barn	2,1	2,1	Forvaltes av NOAS	
5	470.72	Gatejuristnettverket	1,5	1,5	800.000 kr. til Gatejuristen i Oslo og 700.000 kr. til en generell styrking.	
SUM RAMMEOMRÅDE 5: JUSTIS			197,3	197,3		

6	490.01	Øke antall timer norskopplæring for asylsøkere i mottak fra 175 til 200.	11,6	11,6	11,5 mill. kan føres som ODA-godkjente utgifter	V 510
6	490.01	Utvidet helseundersøkelse ved asylankomster	20,0	20,0	Kartlegging av traume m.m.	V 511
6	490.60	Gratis barnehage for alle barn på mottak	70,0	134,0	Helårseffekten dersom det kommer så mange som regjeringen legger til grunn og at alle benytter seg av tilbudet er 134 mill. kr. Effekten for 2017 basert på anslag.	V 196
6	490.70	Ikke støtte regjeringens forslag om å sette et tak på 10.000 kroner per måned i ytelser til familier i mottak	5,9	5,9		
6	490.71	Aktivitetstilskudd for barn i mottak.	10,0	10,0	Et av mange kutt fra regjeringen på tiltak vi fikk inn som følge av budsjettavtalen for 2016.	
6	490.71	Videreføre tilskudd til informasjons og veiledning for au-pairer	3,0	3,0	Foreslått kuttet av regjeringen.	
6	490.01	1000 flere kvoteflyktninger (300 flere i 2017 og 700 flere i 2018)	11,7	11,7	Samlet nettokostnad 49,3 mill. kr. i 2017.	V 197
6	490.21		13,6	45,4		
6	490.60		1,4	4,8		
6	490.70		3,5	11,8		
6	490.73		6,6	6,6		
6	490.75		1,8	5,9		
5	440.01		29,7	52,0		
5	444.01		9,4	16,5		
6	495.01		9,4			
6	496.60		4,2	20,3		
6	497.60		3,7	23,0		
6	496.71	Økt støtte til Minotenk (1,25) og Samora (1)	2,25	2,25	Minotek fra 750.000 kr. til 2 mill. kr. og Samora fra 500.000 kr. til 1,5 mill. kr.	
6	496.71	Stiftelsen Fargespill	2,0	2,0	Videreføring av tilskudd som vi fikk på plass i RNB 2016	

6	550.62	Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene	300,0	300,0	Ordningen styrkes med 300 mill. kr. herunder reversering av omprioritering til fylkesveier (som er forslått styrket med 200 mill. kr. av regjeringen)	
6	553.63	Videreføring av Interreg-programmene	100,0	100,0	Foreslått redusert og delvis avvirket av regjeringen	
6	553.75 (ny post)	Utflytting av statlige arbeidsplasser	30,0	30,0	Planlegging og prosjektering knyttet til utflytting av statlige arbeidsplasser. Oppfølging av avtale mellom regjeringen og Venstre.	
6	581.76	440 flere utleieboliger	106,0	226,0	I regjeringens opplegg er det lagt opp til tilskudd til 1.560 utleieboliger. Vi foreslår totalt 2.000 nye boliger i 2017.	SV 58
6	587.22	Bolig og bomiljøtiltak	22,1	22,1	Omgjøres til post for kompetansetiltak innen nærnullenergibygging energieffektivisering, bl.a. til FutureBuilt i regi av NAL.	
6	587.70	Markedsendringer i boligmarkedet	15,0	15,0	Treårig prøveprosjekt for støtte til håndverkere som selger energieffektiviseringstiltak (Lavenergiprogrammet hos DiBK)	
6	590.65	Områdesatsing i Groruddalen	17,0	17,0	Økning av statens tilskudd fra 33 til 50 mill. kr.	
6	2426.70	SIVA	50,0	50,0	Kuttet med 20 mill. kr. av regjeringen. Inkluderer 5 mill. kr. i tilskudd(sfullmakt) til Innovasjonssenter i Steinkjer, 2 mill. kr. til Romsdal Innovasjonssenter i Åndalsnes, 5 mill. kr. til innovasjonsbygg på Ås, 1 mill. kr. til Tindved kulturnæringshage og 1 mill. kr. til planlegging av inkubator på Gardermoen.	
SUM RAMMEOMRÅDE 6: INNVANDRING, REGIONAL UTVIKLING OG BOLIG			859,85	1146,85		

7	601.70	Magasinet Velferd	1,2	1,2	Videreføre tilskudd på 2015-nivå. Foreslått kuttet helt av regjeringen.	
7	605.01	Oppfølging av langtidsledige på Sør- og Vestlandet	50,0	50,0	Øremerkede midler til flere stillinger for å spesielt følge opp personer som har vært ledige i mer enn to år på Sør- og Vestlandet.	
7	605.01	Utvide ordningen med tilskudd til bedriftshelsetjeneste til å gjelde alle bedrifter	300,0	300,0	Følger av pakke med omlegging av arbeidsgiveres ansvar for sykelønn.	V 371
7	605.21	WayBack	1,0	1,0	Videreføring av tilskuddet. Wayback hjelper straffedømte i overgangen fra fengsel til et liv i det fri.	
7	605.01 634.76	Dobling av antall i forsøkene med lønnstilskudd til arbeidsgivere som ansetter personer med rett til arbeidsavklaringspenger.	22,0 55,0	22,0 55,0	Samlet kostnad 91,8 mill. kr. (77 mill. kr. + 14,8 mill. kr. i tilsagnsfullmakt) Økes med 500 plasser til totalt 1000 plasser. Medfører en tilsvarende innsparing på kap. 2651.70 arbeidsavklaringspenger.	V 218
7	612.01	Oppheve reglene om opptjeningstid i Statens pensjonskasse for å få opptjent (tilleggs) pensjon	0,0	0,0	Verbalforslag. I dag må du bl.a. ha vært medlem i SPK i tre år for å ha rett på tilleggspensjon fra SPK. Pensjon må opptjenes fra dag 1. Øker mobiliteten i arbeidslivet (aka innlåsingseffekten)	
7	621.63	Sosiale tjenester og tiltak for vanskeligstilte grupper på arbeidsmarkedet.	20,0	20,0	Øke tilskudd for å stimulere til tiltak i kommunen for å forebygge og redusere fattigdom blant barn og unge.	
7	634.76	Forsøk, utviklingstiltak: Bla tilretteleggingstilskudd for rekruttering av arbeidssøkere med nedsatt arbeidsevne	25,0	25,0	Styrke tilretteleggingstilskuddet for arbeidssøkere med nedsatt arbeidsevne.	
7	634.76	Tilskudd til tiltak som forebygger ungdomsledighet	10,0	10,0	Bl.a. til e-læringsplattformer, karrieresenter for ungdom m.m.	
7	605.01 634.76	Styrke ordningen med lønnstilskuddsordning	13,0 75,5	13,0 75,5	Samlet kostnad 88,5 mill. kr. 500 ekstra plasser i ordningen. Hjelper vanskeligstilte inn i	V 219

					ordinært arbeidsmarked.	
7	634.76	Utvide ordningen med tidsbestemt lønnstilskudd for å få flere kvinner med innvandrerbakgrunn ut i arbeidslivet	50,0	50,0	Ordningen utvides til maksimalt 2 år (1 år i dag) og til 75 pst lønnstilskudd (50) for kvinner med innvandrerbakgrunn som ikke har vært i lønnet arbeid de siste to årene	V 220
7	634.76	Tilskudd til JobbX	10,0	10,0	Jobbsøker- og karrieresenter for ungdom	
7	634.76	Tilskudd til Idelab, Haugesund	3,0	3,0	Program for nyetableringer for arbeidsledige.	
7	634.77	Øke antall plasser under ordningen tilrettelagte arbeidsplasser fra 9.400 til 10.000	92,6	92,6		V 355
7	2541.70	La selvstendig næringsdrivende beholde opptjente rettigheter til dagpenger i inntil tre år, ved overgang fra lønnet arbeid til egen virksomhet	0,0	216,0	Gjelder for nye næringsdrivende fra 1.1.2017. Vil først ha effekt i 2018.	V 421
7	2650.70	Redusere arbeidsgivernes finansieringsperiode fra 16 til 14 dager.	1230,0	1230,0	Motytelsen mot at arbeidsgiverne tar over ansvaret for feriepenge. Innsparing blir ca. 800 mill. kr.	V 232 V 373
7	2650.70	Fritak for arbeidsgivers ansvar for sykepenger for korttids-sykefravær knyttet til svangerskap. Rettighetsbasert ordning som erstatter dagens søknadsordning	67,5	67,5	Anslag basert på at økningen vil bli en økning på 50 pst. ut over de som allerede i dag får refusjon basert på søknad. Likestillingstiltak.	V 236
7	2650.71	Styrking av sykelønnsordning for selvstendig næringsdrivende	171,0	171,0	Opptrapping av næringsdrivendes rett til sykepenger fra 65 pst til 80 pst kompensasjon fra 17. dag.	V 237
7	2655.70	Heve grensene for maksimal utbetaling av uføretrygd inkl. barnetillegg til 99 pst av tidligere lønn	0,0	18,0	Vil først få effekt i 2019. Ordningen trappes ned og skal tilsvare 100 pst. i 2018 og 95 pst i 2019.	V 245
SUM RAMMEOMRÅDE 7: ARBEID OG SOSIAL			2196,8	2430,8		

8	1710.01	Miljøopprydding	20,0	20,0	Reversere regjeringens forslag til kutt	
8	1710.47	Utfasing av fossil oppvarming i alle forsvarsbygg.	0,0	0,0	Verbalforslag. Tas innenfor eksisterende	

					ramme.	
8	1731.01	Hæren	250,0	250,0	Oppfølging av egen LTP: Etablering av jegerbataljon ved Garnisonen i Porsanger.	
8	1732.01	Sjøforsvaret	50,0	50,0	Oppfølging av egen LTP: Netto-post. Videreføring av kystjegerkommandoen og taktisk båtskvadron (+ 150 mill. kr.). Ingen etablering av Boardingteam og videreføring av aktivitet for 3 fregatter (- 100 mill. kr.)	
8	1734.01	Heimevernet	250,0	250,0	Oppfølging av egen LTP: Videreføring av sjøheimevernet, HV11 og HVs befalsskole ved Garnisonen i Porsanger. Gradvis økning i område- og innsatsstruktur.	
8	1760.45	Utstyr, hæren og HV	400,0	400,0	Oppfølging av egen LTP: Investering i nytt materiell til Brigade Nord, HV, og til vernepliktig bataljon ved Garnisonen i Porsanger.	
8	1790.01	Kystvakten	50,0	50,0	Oppfølging av egen LTP: Økt seilingstid for Kystvakten	
8	1795.01	Videreføre fem forsvarskorps	6,5	6,5		V 333
SUM RAMMEOMRÅDE 8: FORSVAR			1026,5	1026,5		

9	900.79	Tilskudd til Mechatronics Innovation Lab	20,0	20,0	Videreføring av bevilgningene «Sørlandslabben». Foreslått kuttet av regjeringen.	
9	904.21	Opprette «elektronisk oppholdstillatelse» etter modell fra Estland	0,0	0,0	Verbalforslag. Estland har opprettet mulighet til å registrere et firma i landet uten fysisk tilstedeværelse. Utreides i første omgang.	
9	915.01	Regelrådet	1,5	1,5	Reversering av kutt	V 361
9	921.70	Tilskudd til ulønnet arbeidsinnsats, SkatteFUNN	40,0	40,0		

9	2421.50	Bioøkonomistrategi	50,0	50,0	Regjeringen foreslår kun å bevilge 5 mill. kroner over IN for å følge opp egen bioøkonomi-strategi	V 304
9	2421.51 2421.53	Etablering av to nye såkornfond øremerket til hhv. miljøteknologi og bioøkonomi/fornybar energi à 200 mill. kroner	59,6 30,0	59,6 30,0	Nytt såkornfond for miljøteknologi lokaliseres til Rogaland, mens nytt såkornfond for bioøkonomi lokaliseres til Ringerike, hvorav 25 mill. kr. også øremerkes til regionen.	V 305
9	2421.51 2421.53	Eget såkornfond for IKT-næringer på 250 mill. kroner	37,2 18,8	37,2 18,8		V 305
9	2421.54 (ny post)	Risikoavlastning for innovative grønne anskaffelser	75,0	75,0	Oppfølging av Stortingets vedtak i forbindelse med behandling av den nye anskaffelsesloven.	
9	2421.70	Basisbevilgninger Innovasjon Norge	10,0	10,0	Øremerkes til forvaltning og oppfølging av såkornfond. Stort potensiale for bedre utnyttelse (og trolig penger spart).	
9	2421.71	Utvide programmet for klyngeutvikling (Norwegian Innovation Cluster)	20,0	20,0	Bl.a. inkludere helseklynger som Oslo Cancer Cluster i programmet.	
9	2421.72	Forsknings- og utviklingskontrakter	50,0	50,0	Foreslått kuttet med 17,4 mill. kr. av regjeringen.	
9	2421.73 (ny post)	Innovasjon Norge, marint verdiskapingsprogram	30,0	30,0	Gjeninnføring av marint verdiskapningsprogram fra 2014 som ble kuttet i 2015.	
9	2421.74	Innovasjon Norge, reiseliv	13,0	13,0	Foreslått kuttet med 3 mill. kr. av regjeringen.	
9	2421.76	Innovasjon Norge, miljøteknologiordningen	220,0	220,0	Foreslått kuttet med 70 mill. kr. av regjeringen. Sterkt behov for å styrke ordningen. I 2016 var det søknader for 1,2 mrd. kr., mens samlede bevilgninger var på om lag 500 mill. kr.	
9	2421.77	Økt tilskudd til pre-såkornfond	50,0	50,0	Foreslått kuttet fra 100 til 50 mill. kr. av regjeringen. Samtidig gjøres ordningen om fra en tilskuddsordning til en	

					så Kornfondsordning med tapsavsetning på 50 pst. Medfører en bevilgning på 100 mill. kr. under streken.	
9	922.70	Videreføre tilskudd til ESAs frivillige romprogram i 2018	0,0	0,0	Foreslått videreført i 2017, men kuttet med 70 pst fra 2018.	
SUM RAMMEOMRÅDE 9: NÆRING			725,1	725,1		

10	917.01	Fiskeridirektoratet	10,0	10,0	Økt kontroll av oppdrettsnæringen (lus)	
10	919.75	Tilskudd til næringstiltak i fiskeriene	10,0	10,0	Føringsmidler.	
SUM RAMMEOMRÅDE 10: FISKERI			20,0	20,0		

11	1115. 01	Styrking av mattilsynet	10,0	10,0	Økt kontroll av oppdrettsnæringen. (lus)	
11	1115.01	Dyrepoliti, to nye enheter	2,1	2,1	To nye enheter. Lokaliseres til politidistriktene Innlandet (Hedmark) og Finnmark. Medfører en økt bevilgning på 5,9 mill. kroner under ramme 5.	V 308
11	1115.71	Legge om erstatningsordningen for sau tapt til rovdyr, slik at den gir bedre økonomiske insentiver til å vokte om egne beitedyr	0,0	0,0	Verbalforslag.	
11	1138.70	Støtte til dyrevernorganisasjoner	1,0	1,0	Økt støtte til NOAH og Dyrevernalliansen slik at de får 1 mill. kr. hver.	
11	1138.70	Gå mot regjeringens forslag om å gjøre om tilskuddsordningen til div. org til en prosjektstøtteordning fra 2018	0,0	0,0	Merknad/verbal.	
11	1139.71	Støtte til hestesenter	1,5	1,5		
11	1139.71	Sjeldne husdyrraser	2,0	2,0		
11	1149.51	Utviklingsfondet for skogbruket	3,6	3,6	Foreslått avvirket av regjeringen. Videreføres på samme nivå som i 2016	
11	1149.72	Verdiskapingsprogrammet for tre	25,0	25,0	Videreføring av programmet. Regjeringen foreslår avvikling.	
11	1149.73	Klimakartlegging	10,0	10,0	Program for kartlegging av	

					klimateutfordringer og – muligheter innen landbruket.	
11	1150.77	Omstillingsstøtte, pelsdyr	15,0	15,0	Støtte til omstilling for bønder som driver med pelsdyr. Innføres fra og med neste jordbruksavtaleperiode . Tilsvare kutt i avløsertilskuddet.	V 312
SUM RAMMEOMRÅDE 11: LANDBRUK			70,2	70,2		

12	1820.73	Tilskudd til utjevning av overføringstariffer	20,0	20,0	Foreslått kuttet helt av regjeringen. Går spesielt ut over Sogn og Fjordane og Finnmark.	
12	1825.50	Bevilgning til Enova	630,0	630,0	Økt bevilgning som følge av nytt øremerket påslag i nett tariffen. Går i det alt vesentlige til utbygging av infrastruktur for nullutslippsbiler (ladestasjoner, hydrogen m.m.)	
12	1825.50	Etablere fullskala demonstrasjonsprosjekt for havvind.	0,0	0,0	Verbalforslag. Plan for utvikling av et demonstrasjonsprosjekt for havvind. Formålet er å demonstrere ny teknologi, industrialisere norske løsninger og utvikle norske verdikjeder for økt norsk verdiskapning ved eksport.	
12	1830.73 (ny post)	Teknologioverføringsprogram fra olje- og gass til nye næringer.	60,0	60,0	Oppretting av regionale idelaber. Modell etter idé fra Tekna, Abelia, Norsk Industri og Norsk Olje og Gass. Bør opp i 120 mill. innen 2018.	
12	1830.74 (ny post)	Tilskudd til MET-senteret	3,0	3,0	Tilskudd til Marint Energi Testcenter (MET-senteret) på Karmøy (Havvind)	
12	1840.50	CCS: Tilsagnsfullmakt for hele planleggingsperioden til fram til investeringsbeslutning	0,0	0,0	Romertallsvedtak/ verbalforslag: For å unngå å tap mer tid på vente på politiske avklaringer for budsjettene.	
12	1840.75	Internasjonalt arbeid med CO ₂ -	10,0	10,0	Tilskuddene ble	

	(ny post)	håndtering			avviklet i 2016.	
SUM RAMMEOMRÅDE 12: OLJE OG ENERGI			723,0	723,0		

13	1400.01	Tilleggsprop. til statsbudsjettet for å opplyse Stortinget om klimakonsekvensene av statsbudsjettet etter mal fra Oslo kommunes klimabudsjett.	0,0	0,0	Verbalforslag	
13	1400.21	Bærekraftskonferansen i Hurdal	1,5	1,5	Tilskudd til konferansen	
13	1400.70	Videreføre ordningen med tilskudd til frivillige org. under Miljøverndepartementet	0,0	0,0	Verbalforslag. Ordningen er foreslått flyttet til post 1420.80 under Miljødirektoratet.	
13	1400.76	Biogass	50,0	50,0		
13	1400.76	Atomavfall	30,0	30,0	Kjeller.	
13	1400.76	Deltakelse i EUs miljøprogram Life	0,0	0,0	Får først budsjetteffekt i 2018, ca. 110 mill.	V 322
13	1410.21	Miljøovervåking	75,0	75,0		
13	1410.50	Miljøforskningsinstituttene	6,1	6,1	Reversere kutt	
13	1410.54	Artsdatabanken (Artsprosjektet)	10,0	10,0		
13	1420.01	Miljødirektoratet	40,0	40,0	Reversere generelt driftskutt 30 mill.kr. + 10 mill. kr. til klimautredningsmidler	
13	1420.21	Handlingsplaner og faggrunnlag prioriterte arter og utvalgte naturtyper	15,0	15,0		
13	1420.21	Bekjempelse av fremmede arter	10,0	10,0		
13	1420.21	Bedre forvaltning av norsk vann-natur, inkl. kystsoneplanlegging	20,0	20,0		
13	1420.22	Kalking, villaks og Vanndirektivet	180,0	180,0	Inkluderer 20 mill. kr. til genbank for hardangerfjordbestandene, laksetrapp i Vefsna (8.mill kr.) og en nasjonal handlingsplan for storørret.	
13	1420.31	Tiltak i verneområder, bl.a. skjøtsel	40,0	40,0		
13	1420.33	Nye nasjonalparker	10,0	10,0	Prekestolen og Østmarka.	
13	1420.35	Nytt skogvern	200,0	200,0		

13	1420.38	Restaurering av myr	12,0	12,0		
13	1420.39	Opprydningstiltak	50,0	50,0		
13	1420.61	Tilskudd til klimatiltak og klimatilpasning. Klimasats.	100,0	100,0	Klimakutt i kommunene. Omprioriteres fra tiltakspakken til kommuner (samme ble gjort i 2016)	
13	1420.71	Tiltak mot marin forsøpling	30,0	30,0	Inkluderer 5 mill. kr. til pilotprosjekt til skrogrensing.	
13	1420.75	Utvide ordningen med pant for bilvrak til også å gjelde mopeder, motorsykler, båter og campingvogner	56,5	56,5	Vrakpant = 3.000 kroner for båter, campingbiler og campingvogner, 1.500 kroner for mopeder og motorsykler. Koster hhv 10,5 mill. kr. for mopeder, 9,5 mill. kr. for motorsykler, 8,5 mill. kr. for bobiler, 8 mill. kr. for campingvogner og 20 mill. kr. for båter	V 324
13	1420.76	Senter for bærekraftig byutvikling NAL	2,0	2,0		
13	1420.78	Friluftstiltak	35,0	35,0		
13	1420.78	Beredskapstiltak ved Prekestolen og Kjerag	2,0	2,0		
13	1420.79	Opprydning/oppgradering Fosdalen gruver	2,5	2,5	Verran kommune.	
13	1420.80	Tilskudd til museumsdrift, Fortidsminneforeningen	5,0	5,0	Tildelt 2 mill. kr. til dette i 2016. Foreslått kuttet i 2017.	
13	1420.81	Flere utvalgte kulturlandskap	15,0	15,0		
13	1420.82	Tiltak prioriterte arter og utvalgte naturtyper	25,0	25,0		
13	1420.82	Brunbiesenter	0,3	0,3	Forprosjekt. Lokaliseres til Rogaland	
13	1420.85	Laksesenter	3,0	3,0		
13	1422.21	Støtteordning til null-lavutslippsferger i fylkessambandene utvides til å inkludere midler til gjennomføring	45,0	45,0	Økes med 45 mill. kr.	
13	1424.21	Mareano	10,0	10,0		
13	1424.21	KystMareano	10,0	10,0		
13	1429.60	Murbyen Oslo	2,0	2,0		
13	1429.71	Tilskudd til fredede kulturminner i privat eie	20,0	20,0		

13	1429.72	Tilskudd til tekniske og industrielle kulturminner	10,0	10,0	Herunder 0,5 mill. kr. til Tycho Brahe Solobservatoriet og Snøhetta i Lunner	
13	1429.73	Middelaldervern og brannsikring	10,0	10,0		
13	1429.74	Fartøyvern	20,0	20,0		
13	1429.75	Tilskudd til fartøyvernssenter	3,0	3,0	Går til Nordnorsk Fartøyvernssenter og Båtmuseum på Gratangen, Hardanger fartøyvernssenter i Nordheimsund og Bredalsholmen Dokk og fartøyvernssenter, Kristiansand	
13	1429.76 (ny post)	Tilskudd til vedlikehold av steinkirker	10,0	10,0		
13	1429.77	Tilskudd til verdiskapingsarbeid på kulturminneområdet	7,0	7,0		
13	1432.50	Kulturminnefondet	30,0	30,0	Kulturminnetiltak under kulturminnefondet	
13	1471.01	Økt forskning på isavhengige pattedyr i norsk Arktis	10,0	10,0		
13	1482.73	Omprioritere/øremerke 100 mill. til Mangrove-skog	0,0	0,0	Intern omprioritering i den samlede skogsatsingen	
SUM RAMMEOMRÅDE 13: MILJØ			1212,9	1212,9		

15	701.21	Takstprosjekt for økt bruk av videokonferanse og telemedisin i pasientkonsultasjoner hos fastleger og i poliklinisk behandling.	5,0	5,0		
15	701.70	Biobank Norge og ARENA Heidner/Geno	2,0	2,0	Utredning av felles IKT-struktur/portal for å gi tilgang til anonymiserte norske helsedata og forplantningsdata for husdyr for internasjonale forskningsmiljøer. Legge til rette for Genomix Norway.	
15	702.21	Forsyningssikkerhet av legemidler	2,0	2,0	Forsøk med ny teknologi i regi av Folkehelseinstituttet og to kommuner med temperatursporing i distribusjon og oppbevaring av	

					vaksiner fram til vaksinerings (eller destruksjon).	
15	714.21	Utvide forsøket med økt fysisk aktivitet og kroppssøving i grunnskolen.	10,0	10,0	Utvides til også å gjelde 30 barneskoler. Forslaget fra regjeringen er 30 ungdomsskoler	
15	714.60	Klara Klok (Nordland)	2,0	2,0	Driftsstøtten til Klara Klok opprettholdes. Foreslått kuttet av regjeringen	
15	714.70	Tilskudd til Actis kuttes med 5 mill. kroner mot at tilskuddet til Frivillighet Norges arbeid med rusproblematikk økes tilsvarende	0,0	0,0	Intern omfordeling	
15	714.70	Grønn omsorg	5,0	5,0	Bynært ettervern - Inn på Tunet	
15	714.79	Folkehelsetiltak, Sykkel-VM	1,0	1,0	Regjeringen har foreslått å sette av 3 mill. kr. Trenger noe mer.	
15	714.79	Folkehelseteknologi	5,0	5,0	Ny pott hvor ideelle aktører kan søke, i samarbeid med FoU-aktører og høyskoler med profesjonsutdanning.	
15	714.79	Psykisk helse i skolen	40,0	40,0	Beholde tilskuddsordningen for psykisk helse i skolen uten å redusere kap. 714.60 tilsvarende. Utrulling av «Mindre tankevirus – mer hverdagsglede i skolen».	
15	714.79	Folkehelse/Aktivitetsvenn	5,0	5,0	Tilskudd til Nasjonalforeningen for folkehelsen og alder.no (Alder AS), for personer med demens. Styrking av prosjektet Aktivitetsvenn og utvikling av nettbasert verktøy for rekruttering og organisering av frivillige.	
15	720.21	Nasjonalt kompetansesenter for vann- og avløpsinfrastruktur ved NMBU	5,0	5,0		
15	732.70	OPS-prosjekter i sykehus og spesialisthelsetjenesten.	50,0	50,0	Modellforsøk for bedre samarbeid offentlige - private sykehus/avtalespesialister for: Fedme og overvekt Spiseforstyrrelser	

					Revmatiske lidelser Gastro (mer bruk av laproskopi) F.eks. Gastro-pilot Innlandet for å redusere ventetider og ta i bruk nye operasjonsmetoder i offentlige sykehus, Revmatismesykehusene i Haugesund og Lillehammer, Modum Bad, Ibsensykehuset på Rjukan og Medi3 Ålesund og Ulsteinvik.	
15	732.70	Prosjektering Luftambulansebase Innlandet	10,0	10,0	Bevilgning til prosjektering og eventuelt grunnerv. Det er anslått et totalt bevilgningsbehov på ca. 40 mill. kr. for fast base. Etableres ved Mjøsbrua.	
15	732.78	Styrke forskning på muskel- og skjelettlidelser, psykiske lidelser.	15,0	15,0	Muskel- og skjelettlidelser og psykiske lidelser beslaglegger flest sengeplasser og er hovedårsak til et stort sykefravær og uførhet. «Koster» 185 mrd. kr. årlig	
15	732.78	Styrke HUNT-undersøkelsen ved å inkludere hørselshemmede	2,0	2,0	Helseundersøkelsene i Nord-Trøndelag (HUNT) samler inn opplysninger og biologisk materiale for å forske på folkehelse. Skjer i regi av NTNU.	
15	732.81	Etablere 2 protonsentre snarest, hvor nødvendige midler til utredningsarbeid blir fordelt mellom Helse Sør-Øst og Helse Vest basert på størrelsene på utbyggingen anbefalt i utredningene fra de regionale helseforetakene.	0,0	0,0	Verbalforslag.	
15	761.67	Designhåndbok/veileder for demens	1,0	1,0	Stort behov for å utarbeide veileder for farger, produktdesign, arkitektur ute og inne samt digitale hjelpemidler og aktiviteter for demente.	
15	761.68	Regionalt senter for helseinnovasjon og samhandling, Kristiansund	1,0	1,0		
15	762.21	Diabetesplan	8,0	8,0		
15	762.60	Opptappingsplan habilitering	25,0	25,0		

		og rehabilitering				
15	762.60	Design for Livet	2,0	2,0	Designklynge for folkehelse. Sykkelby-design, opplevelser og lyssetting langs turleder/stier/elve-langs, rundt rehabiliteringsinstitusjoner, skoler, barnehager etc. Produktdesignere, arkitekter, landskapsarkitekter, ingeniører. Pilot i regi av DOGA.	
15	762.63	Pilotprosjekt Valdres lokalmedisinske senter	7,0	7,0	Pilot for å utvikle en nasjonal modell rundt lokalmedisinske sentre med minimum akuttmedisinsk vaktordning med anestesilege og akuttlege og samtrening med lokal legevakt. Foreslått 1 mill. kr. fra regjeringen.	
15	762.73	Sex og samfunn	7,0	7,0	5 mill. kr. til videreføring av piloten i Oppland og Rogaland. Sex og samfunn som kompetanseaktør og for følgeevaluering. 2 mill. kroner til Sex og samfunn for etablering av flere hospiteringsplasser for helsesøstre og jordmødre for etterutdanning knyttet til prevensjon, seksuell helse og smitte samt om lhbt-personers fysiske og psykiske helse mm.	
15	765.60	Helsetilbud for papirløse flyktninger/asylsøkere	2,0	2,0	Etablere tilbud flere steder i Norge.	
15	765.72	Tilskudd til frivillige organisasjoner som driver forebyggende psykisk helsearbeid i kommunene	25,0	25,0	Fortsatt behov for å tilby midler. Det ble søkt for over 137 mill. kr.	
15	765.73	Fontenehus: Styrking av økonomien i eksisterende og etablering av nye.	20,0	20,0	Langsiktig mål er Fontenehus i alle fylker. Fontenehus er et arbeidsfellesskap for personer som har eller har hatt psykiske lidelser.	
15	765.73	Tiltak for å bedre psykisk helse for studenter	15,0	15,0	Oppfølging av SHOT-undersøkelsen og eget dok8.	

15	769.70	Innovasjon i omsorg, økt bruk av velferdsteknologi og styrking av hverdagsrehabilitering	40,0	40,0	200 flere ergoterapeuter pr. år fram til 2020. Flatt tilskudd på 200.000 kr. per kommune (søknadsbasert)	
15	769.70	mHelse-pilot i bedriftshelsetjenesten	8,0	8,0	Pilot med oppfølging på avstand i bedriftshelsetjeneste i regi av nasjonalt prosjekt for velferdsteknologi. Forsøk i Østfold	
15	781.79	Extra Ung Tilskuddsmidler for å følge opp Ungdomshelsestrategien.	10,0	10,0	Forvaltes av ExtraStiftelsens sekretariat, som etablerer Extra Xpress Ung. Kan få fram 4-500 prosjekter i størrelsesorden 5-30.000 kr.	
15	781.79	DigiLab og eHelseplan for ungdom	5,0	5,0	Prosjekt «Mestring og muligheter – tidlig innsats og bedre egenbehandling» ved hjelp av digitalt tilrettelagt informasjon og oppfølging med bruk av internett, applikasjoner, chat, sosiale medier, film, animasjon, dataspillteknologi og utprøving av helsedroner.	
15	781.79	Utredning av og forsøk med hhv utlånsordning for medisinskteknisk utstyr for sykehus (nasjonal pool) etter modell fra Sverige og utprøving av driftsavtaler for medisinskteknisk utstyr i sykehus etter modell fra Nederland.	10,0	10,0	Etter modell av nasjonal togpool. Ta i bruk nytt utstyr raskere, redusere risiko, bedre vedlikehold og bedre utnyttelse av dyrt utstyr	
15	781.79	Forsøk med heroinassistert behandling	5,0	5,0	Avdeling for rusmedisin, Helse Bergen	
15	781.79	Tilskudd til Rådet for psykisk helse	10,0	10,0	Forskning og brukermidvirkning i Tvungent psykisk helsevern uten døgnopphold i institusjon	
15	2711.72	Innføre tak i egenandeler knyttet til tannregulering for personer under 20 år på 5.000 per år	45,0	45,0	Måltrettet fattigdomstiltak (selv om det gjelder alle)	V 265
15	2752.70	Slå sammen egenandelstak I og II til et felles tak med øvre egenandelstak på ca. 3000	0,0	0,0	Verbalforslag. Be regjeringen fremme forslag til modell ifbm	

		kroner			RNB 2017.	
15	2755.71	Reversere regjeringens forslag om endringer i egenandelstak 2/oppheving av fritak for egenandeler (diagnoselista)	685,0	685,0	Samlet merkostnad gjennom Folketrygden er 140 mill. kr. I tillegg kommer kompensasjon til kommunesektoren på 175 mill. kr.	V 519
SUM RAMMEOMRÅDE 15: HELSE			1090,0	1090,0		

16	225.60	Landslinje for skiskyting, Stryn vgs.	0,8	2,4	10 plasser	
16	225.60	Landslinje i friidrett, Steinkjer vgs.	0,9	2,7		
16	225.63	Tilskudd til læremidler på samisk	5,0	5,0	Spesielt til digitale læremidler	
16	225.65	Rentekompensasjonsordning, skole- og svømmeanlegg	25,0	50,0	Rammen for ordningen utvides med 5 mrd. kr.	V 140
16	225.66	Tilskudd til leirskoleopplæring	2,0	2,0	Styrking av leirskoler	
16	225.74	First Scandinavia, Bodø	2,4	2,4	Videreføre tilskudd på samme nivå som 2016.	
16	226.21	Tilskudd til IKT-tiltak i grunnopplæringen	100,0	100,0	Tilskuddspost hvor skoler/kommuner kan søke om støtte til IKT-tiltak (smartboard, nettbrett etc).	
16	226.21	Forsøk med programmering som fag	50,0	50,0		
16	226.22	Videreutdanning av lærere Videreutdanning av skoleledere	150,0 50,0	150,0 50,0	Særlig vekt på IKT-opplæring, praktisk-estetiske fag og skolelederutdanning som del i kamp mot mobbing.	
16	226.22	Videreutdanningsløft, ikke-kvalifiserte	200,0	200,0	Både yrkesfag og grunnskole.	
16	227.78 (ny post)	Støtte til skoler som driver opplæring i små og verneverdige fag for voksne uten ungdomsrett	5,0	5,0		
16	228.78	Kompletterende undervisning	12,0	24,0	Reversering av regjeringens forslag om avvikling av ordning for opplæring i norsk, samfunnsfag og KRLE for elever i utenlandske skoler	
16	230.01	Elevkurs for elever med hørselshemming	1,0	1,0		
16	252.70	Senter for Entreprenørskap i grunnskolen. Etablering av nasjonal satsing	0,0	0,0	Øremerke 5,0 mill. kr. av tilskuddsordningen knyttet til EUs utdannings- og ungdomsprogram til	

					dette. En større satsing på entreprenørskap er en del av forutsetningene for programmet.	
16	253.70	Jappe Ippes Folkehøgskole, Aure	1,0	1,0	Prosjektering/oppstart.	
16	253.71	Tilskudd til prosjektet «Aksjonsforskning og bærekraft»	1,5	1,5	Fellesprosjekt i regi av Folkehøgskolerådet	
16	254.70	Tilskudd til studieforbund	4,0	4,0	Prisjustering av tilskudd.	
16	260.50	Utrede flere medisinstudenter til SUS	3,0	3,0	Tilskudd til UiB for å utrede hvordan kapasiteten på medisnutdanningen kan utvides ved at studentene kan ta den kliniske delen av studiet ved SUS, og hvordan et samarbeid med UiS kan utvikles i denne sammenheng.	
16	260.50	Centre for Climate and Energy Transformation (UIB)	6,0	6,0		
16	260.50	Senter for Krisepsykologi flyttes til UiB	10,0	10,0	Senter for Krisepsykologi, overdras til UiB, forskningsbasert og praksisnær kompetanse på kriseintervensjon, sorg, traumer og konsekvenser av alvorlig sykdom hos barn, voksne og eldre. Etablering av kunnskapsklynge for krisepsykologi.	
16	260.50 260.70	Utjevningsordninger for institusjoner som kommer dårlig ut som følge av regjeringens forslag til nytt finansieringssystem	70,7 18,3	141,4 36,6	Se vedlegg for effekt på ulike institusjoner.	V 349 V 350
16	260.50 260.70	Styrke teknologi- og IT-utdanningen	3,25 0,3	6,5 0,6	Flyttes fra finansieringskategori E til kategori D.	V 503
16	260.50 260.70 2410.50 2410.72	2.000 nye studieplasser	78,9 4,1 15,5 0,5	157,7 8,3 45,6 1,6	1000 plasser øremerkes IKT og 100 lærerutdanning. Går videre til bl.a. følgende: 1) Master i Climate Change Management, Sogndal (25 plasser). 2) Bioøkonomi (20 plasser) og IKT (20 plasser til Høgskolen i Innlandet	V 163

					3) Paramedics- utdanning (ambulanspersonell) (25 plasser) Nord universitet, Namsos 4) 100 plasser til Høgskolen i Østfold	
16	260.50 260.70	200 nye stipendiatstillinger	76,0 4,0	228,4 12,0	Halvparten øremerkes til offentlige høyskoler og nye universitet og det sikres minimum 2 nye til hver institusjon	V 166
16	260.50 260.70	100 nye post.doc.stillinger	38,0 2,0	114,2 6,0		V 167
16	270.75	800 nye studentboliger	45,6	228,0		V 173 SV 62
16	276.01	Fagskoleutdanning	10,0	10,0	Kvalitetsutvikling. Herunder utvikling av læremidler.	
16	281.70	Høgskolesenteret i Kristiansund	2,0	2,0		
16	285.53	Sentre for fremragende forskning	25,0	25,0	Styrking av sentrene	
16	285.53	Klima, miljø og miljøvennlig energi – forskning	100,0	100,0	Spesielt til ENERGIX og Miljø2015	
16	285.54	Utstyrsetterslep, forskning	50,0	50,0		
16	2410.50	Ettergi siste års studielån for lærerstudenter som fullfører 5- årig utdanningsløp på normert tid	0,0	88,4	Får først budsjettvirkninger i 2022.	V 176
16	2410.50 2410.72	Inkludere folkehøyskole- studenter i ordningen med 11 mnd. studiestøtte	5,4 0,1	436,1 35,4		V 352
16	2410.70	Erstatte dagens ordning med et ikkebehovsprøvd stipend (gratis læremidler) i videregående skole med et behovsprøvd stipend på inntil 750 kr. måneden, men samtidig beholde og øke det ikkebehovsprøvd stipendet for elever på bygg- og anleggsteknikk	22,1	301,5		V 182
16	2410.70	Redusere egenandelen for UWC-studenter	3,2	3,2	Økning av stipend og medfølgende reduksjon av egenandel fra 70.000 til 30.000 kroner.	
16	2410.71	Reisestøtte utenfor Norden	53,2	53,2	Avvise regjeringens forslag om å halvere stipendandel for internasjonale studenter.	V 504
16	920.50	BiA Forny 2020	18,0 2,0	18,0 2,0	Reversere kutt på BIA og FORNY2020.	

		Næringsrettet forskning 50 nye næringsPhD	50,0 10,0	50,0 30,0		V 172
16	925.01	Havforskningsinstituttet. Bestandsforskning	10,0	10,0	Styrke bestandsforskningen.	V 427
16	925.01	Havforskningsinstituttet: Lakselus	10,0	10,0	Styrke Havforskningsinstitutt ets overvåkning av lakselus på vill laksefisk samt styrke nystartede nasjonale overvåkningsprogram for rømt oppdrettslaks	
16	925.21	Tilskudd til Norwegian Blue Forest Network	3,0	3,0	Samarbeid mellom Havforskningsinstitutt et, Grid Arendal og NIVA. Bl.a. bevaring av mangrove-skog.	
16	1137.70	Tilskudd til energi- og klimasatsing, Mære landbruksskole	1,0	1,0		
16	1137.70	Biosmia – Senter for markedsdrevet bioinnovasjon, Hamar	3,0	3,0	Foreslått støtte på 2 mill. kr. fra regjeringen.	
16	340.72	Egenkapital, Den norske kirke	100,0	100,0	Fortgang i prosessen med skille mellom kirke og stat	
16	342.60	Rentekompensasjonsordning, kirkebygg	0,3	1,9	Rammen for ordningen utvides med 1 mrd. kr.	V 140
SUM RAMMEOMRÅDE 16: KIRKE, UTDANNING OG FORSKNING			1465,05	2990,6		

17	1301.21	Utredning av satellittbasert veipricing	10,0	10,0	Oppfølging av anbefalinger i grønn skattekommisjon.	
17	1301.50	Amorf, Energiex og Transport2025	50,0	50,0	Forskning på miljøvennlig transport rettes mot overgang til fornybar transport	
17	1320.30	E39 Betna-Stormyra	0,0	0,0	Verbal. Oppstart i 2017 med statlig medfinansierings- ansvar fra 2018.	
17	1320.30	Nasjonale sykkel turistveier	25,0	25,0		
17	1320.62	Skredsikring fylkesveier	100,0	100,0		
17	1320.63	Tilskudd til gang- og sykkelveier	250,0	250,0	Ny belønningsordning hvor staten bidrar med 50 pst eller tilsvarende 500.000 kr. per million kr. kommunene bruker på nye gang- og sykkelveier.	V 314
17	1320.63	Tilskudd til gang- og sykkelveier	112,5	112,5	Reversering av regjeringens forslag til kutt (62,5 mill. kr. +	

					økning med 50 mill. kr.)	
17	1320.72	Sette krav om nullutslippsteknologi ved alle nye fergeanbud/kjøp av riksvegfergetjenester fra 1.1.2017	0,0	0,0	Verbalforslag. Vil stimulere fergefornyelse.	
17	1330.61	Belønningsordning for bedre kollektivtransport	600,0	600,0	Må stilles krav til fossilfri kollektivtransport for støtten og prioritering av utslippsfri kollektivt(elbuss), evt. øremerking av midler til elbuss)	V 316
17	1330.63	Planleggingsmidler Romeriksbanen	10,0	10,0		
17	1330.63	Planleggingsmidler skinnegående transport, Ullandhaug, Stavanger	5,0	5,0		
17	1330.65 (ny post)	Tilskudd til vare- og lastebiler med nullutslipp	200,0	200,0	Alternativt støttes gjennom negativ engangsavgift	
17	1330.66 (ny post)	Tilskudd til fornybart drivstoff i bransjer som har hatt lav CO ₂ -avgift	250,0	250,0	Kompensasjon/ tilskudd for økt CO ₂ -avgift gjeldende for bl.a. skipsfart, landbruk og fiskeri	
17	1352.70	Redusert pris på månedskort og årskort på NSB med 20 pst. på strekninger som i dag ikke er omfattet av ordningen	105,0	105,0		V 318
17	1352.70	Økt studentrabatt på månedskort, NSB	4,0	4,0	Økes fra 40 pst. til 50 pst. på månedskort.	V 320
17	1352.71	Jernbane, drift og vedlikehold	400,0	400,0	Rette opp regjeringens kutt på helt nødvendig vedlikehold av jernbanen, inkl. Tinnosbanen	V 316
17	1352.71	Innføre full rabatt/kompensasjon for godstransport for ny kjørevegsavgift også i rushtid	0,0	0,0	Verbalforslag. Regjeringen må eventuelt komme tilbake med bevilgningsendringer i RNB.	
17	1352.72	Elektrifisering, Rørosbanen og Solørbanen	15,0	15,0	Planleggingsmidler slik at byggestart kan skje i 2019	V 317 V 428
17	1352.72	Planlegging og tilrettelegging for hydrogen-tog på Rauma- og Nordlandsbanen	15,0	15,0	Planleggingsmidler	
17	1352.72	Flesland godsterminal	5,0	5,0		
17	1352.72	Planlegging, jernbane	400,0	400,0	Full planlegging av hele InterCity (gjelder bl.a. strekningene Venjar-Eidsvoll-	V 316

					Langset (Akershus), Kleverud-Sørli (Stange, Hedmark) og Sanbukta-Moss-Såstad (Østfold) og Tønsberg syd.), Trønder-/Meråkerbanen, Dobbeltspor på Jærbanen, Gjøvikbanen m.m.	
17	1352.73	Investeringer, jernbane	300,0	300,0	Sørumsand Stasjon (130 mill. kr.), Jaren hensetting (10 mill. kr.), Rassikring (100 mill. kr.), Planoverganger (45 mill. kr.), Kapasitetsøkende tiltak i Oslo-området (15 mill. kr.)	V 316
17	1360.30	Utbedring av Florø Havn	82,0	82,0	Utgraving/utdyping av innsegling til Florø havn fra 16 til 20 meters dybde. 40 mill. kr. omprioriteres fra tiltakspakken til kommuner på Sør- og Vestlandet.	
17	1380.71	Tilskudd til bredbåndsutbygging	56,3	56,3	Reversere regjeringens kutt på 32,8 mill. kr. + 23,5 mill. kr. ekstra slik at samlet bevilgning i 2017 blir på 150 mill. kr.	
SUM RAMMEOMRÅDE 17: TRANSPORT OG KOMMUNIKASJON			2994,8	2994,8		

18	571.60	3300 flere barnehageplasser	312,0	749,0	Behov for flere plasser bl.a. som følge av avvikling av kontantstøtten og trapping mot løpende/fleksibelt opptak.	V 282
18	571.60	Flere lærere/økt lærertetthet	200,0	200,0		
18	571.60	Innføre en modell med makspris og differensiert oppholdsbetaling for SFO etter modell fra barnehagene	70,0	70,0	Inntektsgrense settes lik barnehage = 500.500 kroner fra 1.8.	V 148 V 160
18	571.60	Heve beløpsgrensen for rett til gratis kjernetid i barnehage for 3, 4 og 5-åringer til 500.500 kroner	24,1	53,3	Gjelder fra 1.8. 2017. Medfører at om lag 7.000 flere barn får rett til gratis kjernetid	V 146 V 386
18	571.60	200 nye helsesøstre/stillinger i skolehelsetjenesten	140,0	140,0	Kommer i tillegg til regjeringens forslag om en økning på 50 mill. samlet på skolehelse og helsestasjoner.	V 258

18	571.60	200 nye stillinger på helsestasjonene	140,0	140,0	Kommer i tillegg til regjeringens forslag om en økning på 50 mill. kr. samlet på skolehelse og helsestasjoner.	V 258
18	571.60	Videreutdanning av skolehelsepersonell	50,0	50,0		
18	571.60	Nasjonal minstenorm for sosialhjelp og heving av dagens veiledende sats med 10 pst.	570,0	570,0	Medfører en økning på ca. 900,- per måned for enslig sosialhjelps-mottaker med ett barn.	V 256
18	571.60	En ekstra uketime 1.-7. trinn i grunnskolen øremerket IT/IKT/programmering	84,7	202,0	Innføres fra skoleåret 2017/2018	V 170
18	571.60	Reversere regjeringens forslag om endringer i egenandelstak 2/oppheving av fritak for egenandeler (diagnoselista)	175,0	175,0	Samlet merkostnad gjennom Folketrygden er 140 mill. kr. I tillegg kommer kompensasjon til kommunesektoren på 175 mill. kr.	
18	571.60	Tilbakeføring av nedtrekk for kommuner som er med i forsøk med statlig eldreomsorg	518,4	518,4	Vi er mot forsøket og foreslår at midler over helse- og omsorgs-departementet avvikles.	
18	572.60	Økt lærlingtilskudd, 5.000 kr per kontrakt.	100,0	100,0		V 205
18	572.60	Styrking av tapskompensasjons-ordningen for fylkeskommunene som taper mest på nytt inntektssystem.	60,0	60,0		
18	573.62 (ny post)	Kompensasjonsordning for «ja-kommuner»	50,0	50,0	Midlertidig tilskuddsordning til kommuner som har sagt ja til kommune-sammenslåing, men hvor naboen har sagt nei, og som dermed rammes negativt av det nye inntektssystemet.	V 521
SUM RAMMEOMRÅDE 18: RAMMEOVERFØRINGER TIL KOMMUNESEKTOREN MV.			2494,2	3077,7		

20	1600.21	Etablere en felles nordisk teknologibørs etter modell fra NASDAQ	0,0	0,0	Verbalforslag.	
SUM RAMMEOMRÅDE 20: FINANSADMINISTRASJON			0,0	0,0		

SUM ALLE RAMMER			18858,6	21547,1		
------------------------	--	--	----------------	----------------	--	--

II: FOND/UTLÅNSRAMMER/AVDRAG MV («under streken»-bevilgninger)

Ram me	Post. Kap.	Tekst	Bokført (mill. kr)	Påløpt (mill. kr)	Merknad	Spm
6	2412.90 5312.90	Utvide Husbankens låneramme til 25 mrd. kroner.	3150,0 20,0	3150,0 20,0		V 200
9	950.90	Dele og endre Argentums investeringsportefølje slik at selskapet splittes og halvparten av selskapets kapital investeres i selskapers tidligfase der hvor kapitaltørken er størst.	0,0	0,0	Verbalforslag. Verdien av Argentums investeringer er beregnet til 7,2 mrd. kroner ved utgangen av 2013.	
9	2421.95	Etablering av to nye såkornfond øremerket til hhv. miljøteknologi og bioøkonomi/fornybar energi à 200 mill. kroner	170,0	170,0	Statens andel blir 200 mill. kroner	V 305
9	2421.95	Eget såkornfond for IKT-næringer på 250 mill. kroner	106,3	106,3		V 305
9	2421.95	Presåkornfondordningen	100,0	100,0		
9	3950.95	Videreføre Investinors mulighet til å investere i venture-bedrifter	1250,0	1250,0	Venstre støtter regjeringens forslag til nytt mandat for Investinor, men mener det bør komme i tillegg til det eksisterende.	
12	1825.96	Fornybar AS. Gå mot regjeringens forslag om å budsjettere med like stor tapsavsetning som ordinære såkornfond.	0,0	0,0	Verbalforslag.	
16	2410.90	Utvidelse av ordningen med 11 mnd. studiestøtte til også å gjelde for folkehøyskolestudenter	16,9	1469,8		V 352
16	2410.71	Reisestøtte utenfor Norden	-52,6	-62,1	Avvise regjeringens forslag om å halvere stipendandel for internasjonale studenter.	V 504
16	2410.90	2000 Flere studieplasser	95,4	140,1		V 163
SUM FONDSAVSETNINGER MV			4856,0	6344,1		

III: SKATTE- OG AVGIFTSOPPLEGGET

Ram me	Post. Kap.	Tekst	Bokført (mill. kr)	Påløpt (mill. kr)	Merknad	Spm
21	5501.72	Økt minstefradrag lønnsinntekt til 95.000 kr. og økt prosentsats til 50 pst.	-564,0	-705,0	Regjeringens forslag er 94.750 kr./44 pst. Må sees i sammenheng med forslag om økt trygdeavgift, nytt miljøfradrag og endringer i trinnskattesystemet.	V 9 V 10 V 11
21	5501.72	Innføre et nytt miljøfradrag etter canadisk modell på 5.000 kr. for alle personlige skatteyttere (arbeidstakere og pensjonister)	-3375,0	-4225,0	Tilsvarende en lik netto skattelettelse på 1.200 kr. for alle	V 15
21	5501.72	Øke fradraget for enslige forsørgere tilsvarende personfradraget i skatteklasser 1	-30,0	-40,0	Økes fra 51.804 kroner til 53.150 kroner	V 17
21	5501.72	Avvikle skatteklasser 2	233,0	291,0		V 16
21	5501.72	Endre regjeringens trinn-skattesystem som innebærer en bedre sosial profil.	-2440,0	-3050,0	Endres som følger: Trinn 1 utgår (regjeringen foreslår 0,93 pst, innslagspunkt 164.100 kr.) Trinn 2 endres til: Sats 2,5 pst, innslagspunkt 300.000 kr. (regjeringen foreslår sats 2,41 pst, innslagspunkt 230.950 kr.). Trinn 3 endres til: Sats 12 pst, innslagspunkt 580.000 kr. (regjeringen foreslår sats 11,52 pst, sats 580.650 kr.) Trinn 4 endres til: Sats 15 pst, innslagspunkt 900.000 kr. (regjeringen foreslår sats 14,52 pst, innslagspunkt 934.050 kr.)	V 10
21	5700.71	Heve grensen for å betale trygdeavgift (frikortgrensen) til 59.650 kroner (dvs. teknisk 60.000 kroner).	-70,0	-85,0	Regjeringen foreslår å heve grensen til 54.650 kroner (teknisk 55.000 kroner)	V 18
21	5501.72	Øke skattepliktig fordel av kjøp av aksjer i egen bedrift til 5.000 kroner.	-20,0	-25,0	Regjeringen foreslår å heve grensen fra 1.500 kroner til 3.000 kroner.	V 23
21	5501.72	Heve maksimalt fradrag for innbetaling til individuell pensjonssparing til 30.000 kr.	-60,0	-75,0	Dagens grense er 15.000 kroner. Stått stille siden 2008.	V 24
21	5501.72 5700.71	Øke beløpgrensen for skattefri inntekt	-35,0 -10,0	-43,0 -12,0	Dagens generelle grense er 1.000 kr. Bra	V 26

	5700.72	(lønnsoppgaveplikt) til 3.000 kr.	-15,0	-20,0	tiltak for «lavterskel» kunst og kultur bl.a. For lønnsutbetalinger for arbeid knyttet til hjemmet er den 6.000 kr.	
21	5501.72	Gå mot regjeringens forslag om å øke satsene i reisefradraget	60,0	75,0		
21	5501.72	Endre reisefradraget slik at bunnbeløpet opprettholdes på 22.000 kr. ved bruk av bil, men reduseres til 15.000 kr. ved bruk av kollektivtransport	-100,0	-120,0	Anslag. Ikke nok datagrunnlag (!) for å beregne nøyaktig effekt.	V 29
21	5501.72	Skattefradrag, energieffektiviseringstiltak i egen bolig, inntil 50.000 kr per bolig.	-260,0	-350,0	Totalt koster det 510 mill. kroner, men samtidig reduseres bevilgningsbehovet hos ENOVA med de 250 mill. kr. som ligger i ordningen i dag. Det er ikke lov med dobbel subsidiering.	V 27 V 391
21	5501.70 5501.72 5700.71	Skattefritak for arbeidsgiverfinansiert månedskort (kollektivtransport)	-300,0 -1500,0 -200,0	-400,0 -1850,0 -250,0	Samlet skattelette = 2 mrd. kroner.	V 28
21	5501.72	Fjerne rentefradraget for kredittkortgjeld og forbrukslån	800,0	1000,0	Ingen grunn til at rentene på lån til fest og moro skal subsidieres med 24 pst av staten. Brukes i stedet til å gi likt skattefradrag til alle gjennom å øke personfradraget. Anslag basert på svar ifbm. statsbudsjettet 2016.	V 31
21	5501.72	Stramme inn ordningen med fritak for gevinstbeskatning ved boligsalg	100,0	100,0	Kravet til eier- og botid utvides fra 1 til 2 år. Anslag basert på endringene som ble gjennomført i 2014.	V 21 V 393
21	5501.72	Fagforeningskontingent reduseres til 2005-nivå.	440,0	550,0	Maksimal grense settes til 1.800 kr mot foreslått 3.850 kr fra regjeringen.	V 30
21	5501.72	Flatt foreldrefradrag 21.500 kr.	0,0	0,0	I dag er fradraget 25.000 kr for første barn og 15.000 kr for påfølgende barn. Noe ulogisk at ikke dette skal være likt for alle barn, selv om det er søskenmoderasjon i barnehager. «Premierer» familier med mer enn 2 barn og	V 32 V 33

					er relevant i og med en utvikling mot billigere barnehage og dyrere SFO. Stimulerer samtidig til «arbeidslinja» for barnerike familier generelt og kvinner spesielt. Provenynøytral omlegging.	
21	5501.72 5700.71	Økte skatteinntekter som følge av 2.000 færre AFP-pensjonister	215,0 110,0	270,0 135,0	Sees i sammenheng med diverse forslag knyttet til AFP	V 125
21	5501.70 5501.72 5700.71 5700.72	Økte skatteinntekter som følge av 2.500 flere fra dagpenger til arbeid	6,0 66,5 23,0 95,0	7,0 80,5 27,5 115,0	Trolig er den reelle effekten langt mer enn 2.500.	V 126
21	5500.71	Hevet trygdeavgift, lønnsinntakere til 8,5 prosent	3470,0	4330,0	Dagens sats er 8,2 prosent.	V 118
21	5700.71	Økt trygdeavgift AFP fra 5,1 til 6,0 pst.	55,0	70,0	Må sees i sammenheng med en helhetlig politikk for å få flere til å stå lenger i arbeid og en generell avvikling av AFP-ordningen.	V 119
SUM SKATTELETTE LØNNS- OG PENSJONSINNTÉKT			-3305,5	-4199,0		

21	5501.70	Øke ligningsverdien på sekundærbolig til 100 pst	440,0	550,0		V 4
21	5501.70	Innføre en tidsbegrenset rabatt i formuesskatten for gründere ved børsintroduksjon av det respektive selskap.	0,0	0,0	Verbalforslag om å etablere en regel om at selskapets opprinnelige eiere beholder samme verdsetting som de hadde når selskapet var unotert i en periode på for eksempel 2 år (når dette er til gunst for skatteyter).	
SUM ENDRINGER I FORMUESSKATTEN			440,0	550,0		

21	5501.72	Økte avskrivningssatser saldogruppe c til 25 pst. Saldogruppe c gjelder lastebiler, vogntog, varebiler, busser mv.	-30,0	-130,0	Regjeringen foreslår en økning fra 22 pst til 24 pst. Delvis oppveining for dyrere diesel/mineralolje. Bidrar også til å fornye bilparken for tyngre kjøretøy og er miljømessig langt bedre enn regjeringens	V 36
----	---------	--	-------	--------	--	------

					forslag om å redusere avgiftene for denne type biler.	
21	5501.72	Økte avskrivningssatser saldogruppe d til 25 pst. Saldogruppe d gjelder inventar, maskiner, personbiler mv.	-590,0	-2300,0	Økes fra 20 pst.	V 37
21	5501.72	Øke avskrivningssatsen for maskiner med 5 pst under forutsetning av investeringen har påvist miljøeffekt og medfører økt energieffektivisering	-50,0	-100,0	Ikke mulig å kostnadsberegne i svar fra dep. Anslag.	V 38
21	5501.72	KapitalFUNN-ordning basert på svensk Investeraravdrag-ordning.	0,0	-500,0	Ingen bokført effekt første år. Anslag. Ikke mulig å få svar fra dept.	V 40
21	5501.72	Innføre rett til minstefradrag for selvstendig næringsdrivende som alternativ til fradrag for kostnader	-610,0	-610,0	Grensen settes til 50 000 kr, noe som i realiteten er likt et minstefradrag for vanlige lønsmottakere på 95.000 kr. fordi skatteverdien av et slikt fradrag er 50 pst, mens det for vanlige lønsmottakere er 24 pst.	V 41
21	5502.74	Endre regjeringens forslag til finansskatt fra økt arbeidsgiveravgift på 5 pst til en modell med terminskatt på overskudd (etter modell for oljeskatt)	0,0	0,0	Modell etter innspill fra Finans Norge.	V 56 V 400
21	5501.72	Gå mot regjeringens forslag om å øke grunnrenteskatten med 1,3 prosentenheter for vannkraftproduksjon.	0,0	-125,0	Ingen bokført effekt før i 2018 pga. etterskudds-innbetaling av skatt. Vurdere også andre modeller.	V 342 V 379 V 380
21	5501.72	Ekstra jordbruksfradrag på 20.000 kroner for bønder som driver eller legger om til økologisk produksjon	-1,5	-1,5	For å stimulere økt produksjon og nå Stortingets mål.	V 42
21	5501.72	Gå mot regjeringens forslag om å fjerne skattefritaket for investeringstilskudd	-12,0	-12,0	Gjelder tilskudd under hhv LMD (8 mill. kr.) og KMD (4 mill. kr.)	
21	5501.72	Fjerne jordbruksfradrag for pelsdyrnæringen	7,0	7,0	I tråd med anbefalinger fra regjeringen.	V 363
21	5501.72	Øke fiskerfradraget til 300.000 kr, sats 41 pst.	-150,0	-150,0	Dagens grense er 150.000 kr/30 pst. Kompensasjon/skattes kifte for økt CO ₂ -avgift.	V 44
21	5501.72	Øke bunnfradraget i	-55,0	-55,0	Dagens grenser er	V 43

		jordbruksfradraget til 70.000 kroner og øvre grense til 183.000 kroner			63.500/166.400 kroner. Kompensasjon /skattesifte for økt CO ₂ -avgift.	
21	5501.72	Øke sjømannsfradraget til 100.000 kr og satsen til 35 pst.	-62,0	-78,0	Regjeringens forslag er å holde fradraget uforandret på 80.000 kr./30 pst. Delvis kompensasjon for reduksjon i nettolønnsordningen.	V 343
21	5501.72	SkatteFUNN: Fjerne ordningen om maksimal timesats på 600 kroner	0,0	-350,0	Ingen bokført effekt før i 2018.	V 46 V 47
21	5501.72	SkatteFUNN: Fjerne begrensningen på antall timer egne ansatte kan godskrive ordningen	0,0	-5,0	Dagens regler er maks 1 850 timer pr år pr ansatt. Ingen bokført effekt før i 2018.	V 48
21	5501.72	SkatteFUNN: Ekstra kriterium for fradrag for FoU knyttet til klima, miljø og energieffektivisering på hhv 2 mill. kroner for bedriftsintern støtte og 4 mill. kroner for bedriftsekstern støtte	0,0	-3,0	Belønning av forskning/innovasjon vi vil ha mer av. Ingen bokført effekt før i 2018.	V 49
21	5501.72	Skattefradrag for gaver til frivillige organisasjoner fra bedrifter inntil 100 000 kr.	-7,0	-24,0		V 22
21	5700.72	Ingen arbeidsgiveravgift for de første tre årene for foretak med færre enn 5 ansatte	-200,0	-240,0		V 122
21	5700.72	Fjerne arbeidsgiveravgiften for nye lærlinger fra 1.7.2017	-90,0	-130,0		V 121
21	5501.72	Heve maksimalt sparebeløp i OTP for enkeltpersonforetak til 6 pst	-150,0	-150,0	Dagens regler er 4 pst.	V 53
21	5501.72	Endre regler for forskuddsskatt-innbetaling for selvstendig næringsdrivende.	0,0	0,0	Ingen reell budsjetteffekt.	V 54
SUM SKATTELETTE NÆRINGSLIV			-2000,5	-4956,5		

21	5521.70	Lav moms på frukt og grønt og økologiske matvarer.	-1110,0	-1400,0	Momsen reduseres fra 15 til 10 pst.	V 62 V 63
21	5521.70	Innføre nullsats på moms for reiser med kollektivtransport (unntatt flyreiser)	-750,0	-800,0	Anslag basert på endringer i lav sats i 2016.	V 381
21	5521.70	Utvide momsfritaket for medier til å gjelde all digital journalistikk	0,0	0,0	Verbalforslag om å endre mva-forskriften og eventuelt komme tilbake i RNB med bevilgningsendring.	
21	5521.70	Heve omsetningsgrensen til 3 mill. kroner for rett til årlig oppgavetermin vedr mva.	0,0	0,0	Ingen effekt (muligens renter), men krever lovendring. Dagens	V 68

					grense er på 1 mill. kroner	
SUM ENDRINGER MOMSSYSTEMET			-1860,0	-2200,0		

21	5526.70	Redusert alkoholavgift for småskalabryggerier	-11,0	-11,0	Modell tilsvarende reduksjon på 20 pst første 50.000 liter, deretter gradvis nedtrapping til 200.000 liter.	V 344
21	5531.70	Heve alle tobakksavgifter med 10 pst	500,0	550,0		V 79
21	5521.70 5531.70	Avvikle taxfree-ordningen for tobakksvarer	200,0 450,0	230,0 520,0	Forutsettes at samme beløp som brukes på innenlands avgiftsbelagt omsetning.	V 80
SUM ALKOHOL- OG TOBAKKSavgIFTER			1139,0	1289,0		

21	5536.71	Øke CO ₂ -komponenten med 25 pst. for biler med utslipp over 200 g/km.	150,0	150,0	Tiltak for å veie opp for «skjevutslag» i regjeringens opplegg for endret engangsavgift.	V 364
21	5536.71	Senke nedre knekkpunkt i CO ₂ -komponenten i engangsavgiften fra 85 til 70 g/km	1200,0	1330,0	Premierer de mest miljøvennlige bilene.	V 402
21	5536.71	Heve CO ₂ -komponenten i engangsavgiften for avgiftsgruppe C (campingbiler m.m.) til samme nivå som gjelder for personbiler.	90,0	100,0	Campingbiler m.m. betaler i dag kun ca. 22 pst. av engangsavgiften tilsvarende personbiler.	V 82
21	5536.71	Øke satsen i engangsavgiften for NO _x -utslipp med 25 pst.	80,0	90,0	Stimulerer til kjøp av biler med lavt NO _x -utslipp. Bedre luftkvalitet.	V 382
21	5536.71	Ilegge samme NO _x -komponent i engangsavgiften for hhv varebiler (gruppe b) og campingbiler (gruppe c) som for personbiler	49,0	55,0	Disse har fritak for NO _x -komponent i dag.	V 81
21	5536.71	Øke vektfradraget i engangsavgiften med 25 pst for biogasskjøretøy	0,0	0,0	Nesten ikke proveny da det bare er registrert 80 kjøretøy totalt i Norge som går på biogass. Belønning av miljøvennlig alternativ	V 83
21	5536.71	Endre vektfradraget i engangsavgiften for ladbare hybridbiler	0,0	0,0	Endres slik at biler med kort el-rekkevidde blir dyrere og biler med lenger rekkevidde blir billigere. Ikke mulig å få kostnadsberegnet	V 84 V 85

					fra departementet. Verbalforslag.	
21	5536.71	Redusere vektfradraget for ikke ladbare hybridbiler til 5 pst	55,0	60,0		V 404
21	5536.72	Gå mot regjeringens forslag om å redusere årsavgiften	1220,0	1220,0		
21	5536.72	Utrede modell med differensiert (lavere) årsavgift for områder av landet som ikke har noe reelt alternativ til bil.	0,0	0,0	Verbalforslag.	
21	5536.72	Fjerne årsavgiften for el-biler (og dermed også gå mot regjeringens forslag om opptrapping de neste årene)	-55,0	-55,0	El-biler vil i regjeringens forslag ha en årsavgift på 455 kroner.	V 86
21	5536.75	Innføre fritak for omregistreringsavgift for el-biler	-40,0	-55,0		V 87
21	5536.75	Innføre en flat omregistreringsavgift på alle personbiler på 1. 500 kroner	-700,0	-700,0	Satsen varierer i dag fra ca. 6000 kroner til 1569 kroner. Vanlig snitt-sats er ca. 3.000 kroner. Medfører raskere utskifting av bilpark.	V 365
SUM BILAVGIFTER			2049,0	2195,0		

21	5538.70	Økt veibruksavgift på bensin med 35 øre per liter	270,0	300,0	Regjeringen foreslår en økning på 15 øre/literen.	V 90
21	5538.71	Økt veibruksavgift på autodiesel med 65 øre per liter	1800,0	1950,0	Regjeringen foreslår en økning på 35 øre/literen.	V 91
21	5538.71	Oppheve avgiftsfritak for diesel til båtmotorer	34,0	37,0		V 92
21	5538.71	Trappe opp omsetningskravet for biodrivstoff til 20 pst i 2020.	0,0	0,0	Verbalforslag. Alt biodrivstoff som omsettes skal være sertifisert iht. EUs bærekraftskriterier. Det stilles delkrav om at 8 pst av drivstoffet i 2020 er fra avansert biodrivstoff.	
21	5538.71	Utvide omsetningskravet for biodrivstoff til å gjelde all omsetning av drivstoff i Norge.	0,0	0,0	Verbalforslag. Dette skal skje gjennom gradvis opptrapping frem mot 2020 for sektorer som ikke er omfattet av krav i dag.	
21	5541.70	Innføre fritak for el-avgift for elektrisitet brukt som drivstoff i ferger, skip, lastebiler, busser og landstrøm (for båter)	-1,0	-1,0		V 95
21	5541.70	Innføre fritak for el-avgift for	-40,0	-40,0		V 367

		ladestasjoner til el-biler				
21	5543.70	Innføre en gjennomgående CO ₂ -avgift på 500 kr per tonn. ¹⁸	1142,0	1228,0		V 100
21	5548.70	Økt avgift på klimagassene HFK/PFK tilsvarende CO ₂ -avgift på 500 kr. per tonn	57,5	65,0		V 108 V 109
21	5559.70	Endre grunnavgiften på drikkevareemballasje til en avgift på materialbruk som graderes etter innholdet av nytt ikke-fornybart råstoff	0,0	0,0	Ikke mulig å beregne provenyeffekt iflg. dept. Verbalforslag.	V 111
21	5560.71	Ny miljøavgift på plast	200,0	240,0	Anslag. Det innføres en ny avgift på 3 kroner per kilo, men hvor det gis avgiftsfritak for bioplast og resirkulerbar plast.	V 113
21	5546.70	Ny miljøavgift på deponi av gruveavfall	400,0	400,0	50 kr. per tonn	V 107
21	5582.72	Påslag på nettatariffen med 1 øre/kWh.	630,0	630,0	Det er allerede en tilsvarende ordning med 1 øre/kWh for husholdningene og 800 kr pr år for andre. Ordningen foreslås doblet og øremerkes Enova og utbygging av infrastruktur for nullutslippsbiler. Medfører en tilsvarende merbevilgning på utgiftssiden.	V 94
SUM ØKTE MILJØAVGIFTER			4492,5	4809,0		
SUM ALLE SKATTE- OG AVGIFTSFORSLAG			954,5	-2512,5		

¹⁸ Følgende områder får økt avgift: Mineralolje (bønder/anleggssektor m.m.) 270 mill., Autodiesel (19 øre literen) 490 mill., Bensin (17 øre literen), Innenriks kvotepliktig luftfart 55 mill., Annen innenriks luftfart 11 mill., Fiske og fangst i nære farvann 160 mill., Naturgass 10 mill. og LPG 11 mill.

III-B: SKATTE- OG AVGIFTSOPPLEGGET PETROLEUMSSEKTOREN m.m. (Har ingen direkte innvirkning på budsjettbalansen)

Ram me	Post. Kap.	Tekst	Bokført (mill. kr)	Påløpt (mill. kr)	Merknad	Spm
12	2440.30	SDØE. Reduksjon i investeringer tilsvarende kostnader med Petoro.	-343,7	-343,7		
12	2440.70 (ny post)	Petoro, Administrasjon	343,7	343,7		
21	5507.72	Stramme inn friinntekten i petroleumsskatten med 1 prosentpoeng	245,0	490,0	Etter gjeldende regler gir friinntekten et ekstra fradrag i særskatten på 5,5 pst. av investeringens verdi. Regjeringen foreslår å redusere denne til 5,4 pst for å gi næringen tilsvarende lette som forslaget om redusert selskapsskatt fra 25 til 24 pst. Vil ha betydelig større effekt på lenger sikt.	V 57
21	5507.72	Øke særskatten ved petroleumsutvinning til 55 pst.	340,0	680,0	Økes med ett prosentpoeng i forhold til regjeringens forslag.	V 58
21	5507.72	Gjennomgå hele skatteleggingen av petroleumssektoren	0,0	0,0	Verbalforslag om å nedsette en petroleumsskattekom misjon.	
21	5508.70 5440.24 5507.71 5507.72	Økt CO ₂ -avgift på petroleumsvirksomhet med 15 øre per standard kubikkmeter eller tilsvarende 500 kr per tonn.	410,0 -100,0 -80,0 -160,0	820,0 -200,0 -160,0 -320,0	Dagens avgift (2017-forslag) er på 1,04 kroner per standard kubikkmeter.	V 60
SUM SKATTESKJERPELSER, PETROLEUMSSEKTOREN = ØKT OVERFØRING TIL STATENS PENSJONSFOND UTLAND			655,0	1310,0	655 mill. kroner overføres til post 2800.50 SPU,	

IV: OMPRIORITERINGER OG KUTT

Ram me	Post. Kap.	Tekst	Bokført (mill. kr)	Påløpt (mill. kr)	Merknad	Spm
1	530.33	Byggeprosjekter utenfor husleieordningen	125,0	125,0	Noe forsinket framdrift på byggeprosjekter, rammekutt 5 pst. Rammen økt med 1,3 mrd. kr. siden 2015. Vil i all hovedsak bety en ubetydelig faseforskyvning på nye bygg på NMBU og parkeringsanlegg på UiT.	V 198
1	531.45	Statens kongelige eiendommer	12,3	12,3	Generell bevilgning strykes. Det er en egen bevilgning på 26,1 mill. kr. til drift og vedlikehold av de samme bygninger.	
1	2445.33	Videreføring av ordinære byggeprosjekt, Statsbygg	120,0	120,0	Rammen økt med 830 mill. siden 2015. 5 pst. reduksjon betyr noe redusert framdrift av bl.a. Sikker teknisk infrastruktur i regjeringskvartalet og Nasjonalmuseet – bygg som først skal ferdigstilles i 2019	V 202
1	2445.49	Kjøp av eiendom Statsbygg	75,8	75,8	Ingen eksplisitt bevilgning til kjøp av eiendom. Kjøp av eiendommer finansieres ved salg og omprioriteringer.	
2	844.70	Kutte kontantstøtten fra 1.1.2017 og samtidig innføre en ventestøtte på 6.000 kr. per måned for foreldre som har fått avslag på barnehageplass etter barnets fylte ett år.	1539,0	1539,0	Netto innsparing på ca. 1.1 mill. kr. i 2017.	V 282 V 283
3	325.86	Gå mot regjeringens forslag om en egen talentsatsing	36,1	36,1	Omfordeles til annen kultur	
3	339.01	Drift Lotteritilsynet	50,0	50,0	Reduksjon som følge av ny ordning hvor det overføres 50 mill. kr. fra overskuddet fra Norsk Tipping til finansiering av driften av Lotteritilsynet.	
4	116.70	Tilskudd til Nordisk Ministerråds virksomhet	45,0	45,0	Videreføres på 2015- nivå. Ikke godtgjort hva økning går til og hva Norge får igjen for å bevilge 366 mill. kr. årlig.	
4	140.1	Utenriksdepartementets	50,0	50,0	Kan kuttes både pga	V 385

		administrasjon av utviklingshjelpen			avsløringer om kostbare avtaler knyttet til administrasjon med tidligere ansatte og pga av økning som er lagt til grunn pga lavere kronekurs som neppe er helt reell. Bistandsbudsjettet er for øvrig nesten lagt opp til å være krone for krone likt som i 2016.	
4	141.1	Driftsutgifter NORAD	20,0	20,0	Driftsbudsjettet er foreslått økt med 26 mill. kr. uten noen begrunnelse. Bistandsbudsjettet er ikke økt, ergo er det ingen nye oppgaver som tilligger NORAD. Justering for lønnsvekst tilsier en økning på 6 mill. kr.	
4	150.78	Regionbevilgning Afrika	64,0	64,0	Kutt i tilskudd til «Resterende multilaterale org.» (20 mill. kr.) og Etiopia (44 mill. kr.). Omprioriteres til bistand knyttet til klima, energi og forskning.	
4	169.70	Global helse	50,0	50,0	Reduserte bevilgninger til Vaksinealliansen Gavi. Omprioriteres til annen bistand.	
5	430.01	Fengselsplasser Nederland	297,0	297,0	Vi er mot ordningen	V 190
5	440.01 444.01	Ikke videreføre (deler av) ekstra-bevilgninger til politiet og PST som ble gitt i forbindelse med Prop. 1 S Tillegg nr. 1 om økte asylankomster	48,1 14,8	48,1 14,8	Sier seg selv. Sterkt redusert antall asylankomster.	
5	440.01 440.21 440.25	Ikke støtte regjeringens måltall om å returnere minst 9000.	82,2 7,1 15,7	82,2 7,1 15,7	Videre føre antall returer på nivå fra 2016 (7.600)	V 195
5	444.01	Redusert vekst, PST	90,0	90,0	Regjeringen foreslår nok en gang en kraftig økning i bevilgningene til PST, deriblant 90 mill. til nytt analyseverktøy. Nytt analyseverktøy kan eventuelt prioriteres innenfor rammen og eventuelt tas fra de 30 stillingene som ble opprettet for å fotfølge 4-5 fremmedkrigere. PSTs	

					driftsbudsjett har økt fra 560 mill. kroner i 2014 til foreslått 890 mill. kroner i 2017. Omprioriteres til bl.a. Økokrim.	
5 6	440.01 490.21	Redusere økte bevilgninger til tilbakekallelser av oppholdstillatelser	32,0 25,0	32,0 25,0		V 388
6	490.21	Raskere avvikling av kontrakter knyttet til tomme asylmottak	100,0	100,0	Anslag. Stort innsparingspotensial	V 389
6	496.61	Gå mot regjeringens forslag om endre refusjonsordningen for bosetting av mindreårige asylsøkere	2455,0	2455,0	Regjeringen foreslår at refusjonsordningen for kommunale barnevernstiltak til enslige mindreårige legges om til en ordning med fast tilskudd. Provenynøytralt i 2017. Samme beløp tilbakeføres til 845.65 på BLDs budsjett.	
6	496.71	Kutte støtten til Human Right Service	1,8	1,8	Et stort paradoks at HRS får 1,8 mill. kroner i støtte under kapittelet «Tiltak for innvandrere».	
7	666.70	Reduserer det statlige tilskuddet til AFP fra 1/3 til 1/6.	1076,0	1076,0	Staten utbetaler om lag 40.000 kroner i årlig bidrag til 48.700 personer. Langt de fleste er menn (3 av 4) og de fleste jobber full tid (snitt 33 timer/uke) samtidig som de mottar AFP. Det statlige bidraget halveres i 2017 og fases helt ut på sikt.	V 253
7	2541.70	Mindre dagpenger som følge av 2500 flere arbeidsplasser i vårt samlede opplegg.	570,0	570,0	Samlet effekt av vårt opplegg (moderat anslag).	V 126
7	2650.75	La arbeidsgiverne ta over finansieringsansvaret for feriepenger av sykepenger	1907,0	1907,0	Motytelsen er at arbeidsgivernes finansieringsperiode avkortes fra 16 til 14 dager tilsvarende 1230 mill. kroner. Innsparing blir ca. 675 mill. kr. I tillegg kommer tilskudd til bedriftshelsetjeneste til alle bedrifter, og ikke bare IA-bedrifter.	V 232 V 373
7	2651.70	Innsparing i arbeidsavklaringspenger som følge av 500 flere plasser med	91,8	91,8	Tilsvarende økning på utgiftssiden.	

		lønnstilskudd for personer som er i AAP-ordningen				
7	2651.70	Arbeidsavklaringspenger. Reduksjon i maksimal varighet endres fra 4 til 3 år. Unntak for maksimal varighet beholdes og det forutsettes at overgang til uføretrygd er lik som i dagens system = 39 pst.	2250,0	2250,0	Anslag basert på tilsvarende svar i forbindelse med NB 2016.	V 238
7	612.01 2655.70 2670.70	Halvering av avkortning av pensjon som ble gjennomført i 2016.	8,5 297,0 1060,0	8,5 297,0 1060,0		V 257
8	1710.01	Forsvarsbygg, drift	74,0	74,0	Oppfølging av egen LTP: Generelt kutt. Er foreslått nominelt styrket med 174 mill. kr. i regjeringens forslag..	
8	1710.45 1710.47	Forsvarsbygg, nybygg og anlegg	50,0 150,0	50,0 150,0	Oppfølging av egen LTP: Redusert framdrift kampflybase på Ørlandet.	
8	1720.01	Felles ledelse og kommandoapparat	76,9	76,9	Oppfølging av egen LTP: Reduksjon i bevilgninger som følge av regjeringens forslag til LTP-endringer.	
8	1725.01	Forsvarsstaben	50,0	50,0	Oppfølging av egen LTP: Ny enhet for helhetlig styring av Forsvarets utdanning etableres ikke.	
8	1733.01	Luftforsvaret	144,4	144,4	Oppfølging av egen LTP: 334-skvadronen flyttes ikke fra Bardufoss til Haakonvern. Generalinspektøren for luftforsvaret videreføres på Rygge.	
8	1740.01	Forsvarets logistikkorganisasjon	31,7	31,7	Oppfølging av egen LTP: Reduksjon i bevilgninger som følge av regjeringens forslag til LTP-endringer.	
8	1760.01	Forsvarsmateriell, drift	28,0	28,0	Oppfølging av egen LTP: Reduksjon i bevilgninger som følge av regjeringens forslag til LTP-endringer.	
8	1761.45 1761.47	Nye kampfly med baseløsning	300,0 200,0	300,0 200,0	Oppfølging av egen LTP: Lenger tidshorisont på oppbygging av F-35 programmet. Ingen flytting fra Andøya til Evenes.	

8	1761.45	Endre regjeringens fullmakt av bestilling av 6+6 nye kampfly til 3+3 med leveranse i hhv 2021 og 2022	0,0	0,0	Oppfølging av egen LTP. Merknad/verbal.	
9	909.73	Nettolønnsordningen for sjøfolk	1310,0	1572,0	Nettolønnsordningen for sjøfolk videreføres som en midlertidig ordning/krisetiltak i 2017 med et refusjonstak på 100.000 kroner for alle unntatt Hurtigruta. Regjeringens forslag er et refusjonstak på 212.000 kroner.	V 297 V 301 V 302
11	1138.70	Avvikling av støtte til Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk	1,6	1,6	Har som sitt eneste formål å undergrave Stortingets rovdyrpolitikk.	
11	1149.71 1150.50	Reduksjon av tilskudd til bygging av skogsbilveier.	20,0 52,0	20,0 52,0	Hele tilskuddet under kap. 1149 og halve under 1150.50	V 310
11	1150.70	Halvere tilskudd til eksportstøtte til bearbeidede varer.	12,9	12,9	Avvikles fra 2018.	V 311
11	1150.77	Fjerning av subsidier til avløserordning i pelsdyrnæringen	15,0	15,0	Det etableres i stedet en omstillingsordning for tilsvarende beløp på utgiftssiden.	V 312
12	1810.21	Kartlegging, petroleumsaktivitet	57,0	57,0	Hele bevilgningen reverseres.	
12	1810.23	Diverse oppdrags- og samarbeidsvirksomhet, Oljedirektoratet.	62,5	62,5	Halvering av bevilgningen	
12	1815.70	Administrasjonsutgiftene knyttes til Petoro AS flyttes «under streken» og blir en del av SDØEs kontantstrøm.	343,7	343,7		
12	1815.72 1815.73	Avvikling av Petoros engasjement i leteboring rundt Island	1,5 7,1	1,5 7,1		
12	1830.50	Petroleumsforskning	390,0	390,0	Kraftig reduksjon av den foreslåtte bevilgningen til petroleumsforskning. Omfordes til annen og mer framtidsrettet forskning og innovasjon. Petromaks2 reduseres med 220 mill. kroner, Demo 2000 reduseres med 155 mill. kroner. Forskningsssentre for petroleumsvirksomhet reduseres med 15 mill. kroner. Fortsatt 506 mill. kroner igjen på	

					posten.	
13	1420.37	Tilskudd til granplanting, KLD	14,4	14,4	Gjelder granplanting på Vestlandet og i Nord-Norge	
13	1481.21	Mindre kjøp av klimakvoter	59,9	59,9	Regjeringen foreslår en bevilgning på 259,9 mill. Alt vil neppe bli brukt basert på tidligere erfaring. I perioden 2007-2015 (budsjettet 3,7 mrd. kr., bruk 1,6 mrd. kr.). Tilsvarende budsjettering i fjor var 270 mill. kr., som senere ble redusert til 200 mill. kr.	V 297
14	1.51.	Særskilte prosjekter ved det kongelige hoff	10,0	10,0	10 mill. kr. til prosjektering og varsling om mer penger i RNB. Kan utsettes.	
15	732.72 732.73 732.74 732.75 732.76 732.77	Veksten i pasientbehandlingen ved de regionale helseforetakene settes til 1,5 pst. Samlet innsparing = 600 mill. kr.	204,6 72,0 54,6 48,6 145,2 75,0	204,6 72,0 54,6 48,6 145,2 75,0	Regjeringen budsjetterer med en vekst i pasientbehandling på 2,1 pst. Deler av «kuttet» omprioriteres til helseteknologi, forebygging og folkehelse på utgiftssiden.	V 268
15	761.21 761.65	Gå mot forsøket om statlig finansiering av eldreomsorgen	8,0 1224,9	8,0 1224,9	Bruttobeløp. Medfører økte overføringer til kommunesektoren på utgiftssiden.	V 279
15	2752.70	Prisjustere egenandelstak 1	25,0	25,0	Økes med 25 kroner ut over regjeringens forslag.	V 249 V 357
15	2752.71	Reversere regjeringens forslag om endringer i egenandelstak 2/oppheving av fritak for egenandeler (diagnoselista)	545,0	545,0	Samlet merkostnad gjennom folketrygden er 140 mill. kr. I tillegg kommer kompensasjon til kommunesektoren på 175 mill. kr.	
17	1320.30	Riksveginvesteringer	1000,0	1000,0	Postene «Fornyng» (tunnel-oppussing) og «Planlegging av grunnerverv» (E18 Vestkorridoren) videreføres på om lag 2015-nivå og foreslått vekst omprioriteres til kollektivtransport-tiltak og jernbane (som er kuttet).	
17	1321.70 1321.75	Nye veier AS. Tilskudd Nye veier AS. Tilskudd til	575,0 500,0	575,0 500,0	Reduksjon i tilskudd. Omfordeles til	

		egenkapital			kollektivtransport og jernbane.	
17	1330.75	Reduserte bompengetakster	502,8	502,8	Omkamp på omkampen om bompengereform.	
18	571.60	Innføre en ordning hvor staten garanterer for kommunale lån og samtidig endre vektingen av kommunelån.	200,0	200,0	Medfører billigere lån gjennom lavere rentekostnad for kommunene. En tredjedel av gevinsten beholdes av staten i form av nedtrekk i kommuneramma. Kostnadene med dagens system er anslått til 600-700 mill. kroner i merutgifter for kommunene. En prosent lavere rente vil til sammenligning medføre 1,6 mrd. kroner i mindreutgifter.	V 204 V 129
18	572.60	Fylkesveier	200,0	200,0	Omprioriteres til næringsutvikling (foreslått motsatt omprioritering på 200 mill. kr. fra regjeringen)	
18 16 16 16 16 16	572.60 228.71 228.74 228.75 228.76 222.01	Erstatte dagens ordning med et ikkebehovsprøvd stipend (gratis læremidler) i videregående skole med et behovsprøvd stipend på inntil 750 kr. måneden, men samtidig beholde og øke det ikkebehovsprøvdde stipendet for elever på bygg- og anleggsteknikk	158,4 13,0 0,2 0,4 0,1 0,2	380,0 26,1 0,4 0,7 0,3 0,5	Dagens ordning innebærer at alle elever mottar et stipend på 2095 kr årlig. Med Venstres ordning økes denne summen med inntil til 7500 kroner. For elever på bygg- og anleggsteknikk økes stipendet til 7000 kroner årlig. Netto innsparing = 150,2 mill. kroner. Gjelder fra høsten 2017.	V 182
18	576.60	Regjeringens tiltakspakke til kommuner på Sør- og Vestlandet m.m.	140,0	140,0	100 mill. kr. omfordeles til tilskudd for klimatilpasning i kommunene (post. 1420.61). Det samme ble gjort (100 mill. kr.) i budsjettavtalen for 2016. 40 mill. kr. omfordeles og brukes til delvis finansiering av utbygging av Florø havn.	
18 18 19	571.60 572.60 2309.01	Heve grensen for en 6. ferieuke fra 60 til 65 år	370,0 43,0 218,5	370,0 43,0 218,5	Beregning basert på tall fra SSB om antall sysselsatte og fordeling mellom privat/offentlig/stat/k	V 210

					ommune/fylke og bortfall av 2,3 pst ekstra feriepengeavsetning. Basert på snittlønn på 500.000 kroner. Ikke tatt høyde for eventuelle merinntekter på skatt. Budsjetters på hhv kommuneramma og ymseposten (som er avsatt til lønnsoppgjør i staten m.m.)	
19	2309.01	Regjeringens avbyråkratiserings- og effektiviseringsreform settes til 1 pst	1624,0	1624,0	Regjeringen foreslår at den årlige overføringen til fellesskapet reduseres med 0,5 pst. av alle driftsutgifter som bevilges over statsbudsjettet som følge av reformen. Her er det mer å gå på. Alternativt til 1 pst «ostehøvelkutt» kan det vurderes andre effektiviserings-tiltak tilsvarende samme beløp. Innsparingen føres derfor mot «ymseposten» og regjeringen bes komme tilbake til Stortinget med forslag om hvordan innsparingen skal posteres.	V 128
19	2309.01	Generelt pålegg/innsparingsfullmakt til Statsbygg og statlige etater om å inngå nye leieavtaler for statlig etater i bygg utenfor de dyreste områdene «sentralt i Oslo».	100,0	100,0	Moderat anslag. Eksempelvis går leieavtalen for Riksrevisjonens lokaler i Pilestredet 42 ut i 2016. Det er inngått avtale om leie av nye lokaler «sentralt i Oslo» som medfører en merkostnad per år på 15 mill. kroner. Ingen saklig grunn til at Riksrevisjonen må ligge sentralt i Oslo. Nye lokaler på Økern eller Groruddalen hadde høyst sannsynlig medført en innsparing på 15 mill. kroner i stedet.	V 201
SUM KUTT/OMFORDELING			24127,3	24625,0		

V: ØKTE INNTEKTER

Ram me	Post. Kap.	Tekst	Bokført (mill. kr)	Påløpt (mill. kr)	Merknad	Spm
3	3300.02 (ny post)	Inntekter fra Norsk Tipping ¹⁹	200,0	200,0	200 mill. kr. av tippeoverskuddet overføres til statsbudsjettet. 50 mill. kr. øremerkes til driften av Lotteritilsynet, mens de øvrige 150 mill. kr. går til en ny ordning med tilskudd til hhv egenorganisert idrett, friluftstiltak og frifondordningen.	
6	3490.03 3490.04 3490.06 3496.01	1000 flere kvoteflyktninger (300 flere i 2017 og 700 flere i 2018).	1,9 9,2 6,6 28,0	6,4 30,7 6,6 93,4		V 197
6	3490.04	Øke antall timer norskopplæring for asylsøkere i mottak fra 175 til 200.	11,5	11,5		V 510
6	5615.80	Økte renter som følge av å øke Husbankens låneramme til 25 mrd. kroner.	20,0	20,0		V 200
16	5617.80	Økte renter som følge av å innlemme folkehøyskolene i ordningen med 11 mnd. studiestøtte	0,1	35,4		V 352
19	5309.29	Salg av statlig eiendom (inkl. økt salg av forsvarseiendom).	300,0	300,0	Teknisk ført på ymse inntekter.	
22	5656.85	Økt utbytte selskaper under NHD	158,0	158,0	Utbyttene fra hhv Avinor AS og Posten Norge økes til 60 pst. (fra hhv 47,3 og 50)	V 135
SUM ØKTE INNTEKTER			735,3	862,0		

20

¹⁹ Finansieres ved 100. mill. kr. fra antatt vekst 2016-2017, 50 mill. kr. i reduserte bevilgninger til Olympiatoppen/Norges Idrettsforbund og 50 mill. kr. i innsparinger på Norsk Tippings drift (ca. 4 pst. kutt)

VEDLEGG 3:

VERBALFORSLAG I VENSTRES FORSLAG TIL STATSBUDEJETT 2017

Skatter og avgifter

1. Stortinget ber regjeringen trappe opp omsetningskravet for biodrivstoff til 20 % i 2020 og fastslå at alt biodrivstoff som omsettes skal være sertifisert iht. EUs bærekraftskriterier og at det skal stilles delkrav om at 8 % av drivstoffet i 2020 er fra avansert biodrivstoff.
2. Stortinget ber regjeringen utvide omsetningskravet for biodrivstoff til å gjelde all omsetning av drivstoff i Norge. Dette skal skje gjennom gradvis opptrapping frem mot 2020 for sektorer som ikke er omfattet av krav i dag.
3. Stortinget ber regjeringen utvide momsritaket for medier til å gjelde all digital journalistikk og komme tilbake i RNB 2017 med nødvendige forslag til bevilgnings- og lovendringer.
4. Stortinget ber regjeringen om å vurdere fritak for flypassasjeravgift for fly med minimum 25 prosent innblandet biodrivstoff og komme tilbake til Stortinget i forbindelse med RNB 2017 med forslag til bevilgningsendringer og lovendring dersom det er nødvendig.
5. Stortinget ber regjeringen sette i gang en norsk offentlig utredning av petroleumsskattesystemet og hvilke konsekvenser et nytt globalt klimamål om å begrense den globale oppvarmingen til maksimalt 1,5 °C må ha på innretningen av norsk petroleumsskattopolitik.
6. Stortinget ber regjeringen utrede mulighetene for en differensiert og lavere årsavgift for personbiler for innbyggere bosatt i områder av landet som ikke har noe reelt alternativ til bil, og fremme eventuelle forslag til endringer i forbindelse med statsbudsjettet for 2018.
7. Stortinget ber regjeringen senest i forbindelse med RNB 2017 legge fram forslag til endringer i vektfradraget i engangsavgiften for ladbare hybridbiler slik at biler med kort el-rekkevidde for høyere engangsavgift og biler med lenger rekkevidde tilsvarende lavere engangsavgift.
8. Stortinget ber regjeringen i forbindelse med RNB 2017 fremme forslag om å endre grunnavgiften på drikkevareemballasje til en avgift på materialbruk som graderes etter innholdet av fornybart råstoff.
9. Stortinget ber regjeringen i forbindelse med RNB 2017 fremme forslag om å innføre en tidsbegrenset rabatt for gründere ved børsintroduksjon av det respektive selskapet.

Klima og miljø

10. Stortinget ber regjeringen i en tilleggsproposisjon til statsbudsjettet opplyse Stortinget om klimakonsekvensene av statsbudsjettet etter mal fra Oslo kommunes klimabudsjett.
11. Stortinget ber regjeringen senest i forbindelse med statsbudsjettet 2018 presentere en plan for utvikling av et demonstrasjonsprosjekt for havvind. Formålet skal være å demonstrere ny teknologi, industrialisere norske løsninger og utvikle norske verdikjeder for økt norsk verdiskapning ved eksport. Stortinget ber regjeringen i strategien vise hvordan havvind basert på lønnsomhet kan bidra til elektrifisering av norsk sokkel og til krafteksport.
12. Stortinget samtykker til at regjeringen får fullmakt til å gi økonomisk tilsagn til videre planlegging av CCS-prosjektene utover gitte bevilgninger.
13. Stortinget ber regjeringen fase ut fossil oppvarming i alle statlige bygg, inklusive forsvarsbygg innen 2018.

14. Stortinget ber regjeringen beholde tilskuddet til miljøorganisasjonene hos Klima- og miljødepartementet, og ikke legge ordningen til Miljødirektoratet.
15. Stortinget ber regjeringen slutte Norge til EUs miljøprogram LIFE med virkning fra budsjettåret 2018.

Kultur

16. Stortinget ber regjeringen om å bevilge tilskudd til opprettelse av paraplyorganisasjon for egenorganisert idrett ved tildeling av tippemidler for 2017 (Alternativ til bevilging over statsbudsjettet slik Venstre foreslår.)
17. Stortinget ber regjeringen sikre at avsettingen til regionale kulturbygg over spilleoverskuddet ikke reduseres i 2017, og på sikt økes til ca. 1/6 av forventede spillemidler til idrettsanlegg.
18. Stortinget ber regjeringen prioritere 4,3 mill. kroner til prosjektering av ny sykkelvelodrom innenfor rammene av kulturdepartementets kap. 325, post 79 Til disposisjon.
19. Stortinget ber regjeringen legge til rette for rettighetsutøvere som ønsker å utvikle kommersielle produkter knyttet til sine egne åndsverk.
20. Stortinget ber regjeringen videreføre ordningen med tilskudd til språkorganisasjoner over kap. 326, post 73 og ikke gjennom Språkrådet slik regjeringen legger opp til.
21. Stortinget ber regjeringen sikre en større grad av likeverdig behandling i tildeling av midler til regionale filmfond.

Utenriks

22. Stortinget ber regjeringen øremerke 6 millioner kroner av bevilgningene til seksjon for Russland/Eurasia over kap. 164, post 73 til Riksantikvarens arbeid.

Arbeid og sosial

23. Stortinget ber regjeringen på egnet måte fremme en sak om å oppheve reglene som gjør at man må ha vært medlem av Statens pensjonskasse i tre år for å få rett til tilleggspensjon.
24. Stortinget ber regjeringen legge fram en plan for hvordan man kan utbygge ordningen med tverretattlig enheter hvor Skatteetaten, NAV, Arbeidstilsynet og politiet arbeider sammen mot arbeidslivskriminalitet.

Næring

25. Stortinget ber regjeringen utrede og eventuelt opprette en ordning med mulighet for registrering av firmaer og selskap i Norge uten fysisk tilstedeværelse etter modell fra Estland.
26. Stortinget ber regjeringen om å sikre deltakelse i ESAs frivillige romprogram på samme nivå som i 2017 også i 2018 og framover.
27. Stortinget ber regjeringen dele og endre Argentums investeringsportefølje slik at minimum halvparten av selskapets kapital kan investeres i gründere og bedrifters tidligfase.
28. Stortinget ber regjeringen foreta en helhetlig gjennomgang av tilgang på venture-kapital i Norge, både offentlig og privat, og på egnet måte fremme forslag til forbedringer.
29. Stortinget ber regjeringen undersøke muligheten for å etablere en felles nordisk teknologibørs etter modell fra NASDAQ og rapportere tilbake til Stortinget på egnet måte.

Landbruk

30. Stortinget ber regjeringen legge om erstatningsordningen for tap av sau i utmark, slik at den gir bedre økonomiske incentiver til å vokte om egne beitedyr.
31. Stortinget ber regjeringen om å videreføre tilskuddsordningen til ulike organisasjoner under kap. 1138, post 70 og ikke gjøre denne om til en prosjektstøtteordning fra 2018.

Samferdsel

32. Stortinget ber regjeringen sikre godstransportørene på jernbanen full kompensasjon for kjørevegsavgift, også i rushtid, og om nødvendig komme tilbake med bevilgningsendringer i forbindelse med RNB 2017.
33. Stortinget ber regjeringen sikre at det settes krav om nullutslippsteknologi ved alle nye fergeanbud og kjøp av riksvegfergetjenester fra 1.1.2017.
34. Stortinget ber regjeringen sikre oppstart i 2017 og ta nødvendig medfinansieringsansvar for strekningen E39 Betna-Stormyra fra 2018

Kunnskap

35. Stortinget ber regjeringen fremme en sak om kriteriene for innlemming av nye akkrediterte private høgskoletilbud i de statlige finansieringsordningene.
36. Stortinget ber regjeringen innenfor tilskuddsordningen knyttet til EUs utdannings- og ungdomsprogram øremerke 5 mill. kroner for å etablere et nasjonal Senter for Entreprenørskap i skolen.

Justis

37. Stortinget ber regjeringen inngå drøftinger med sikte på en ny avtale om årlige drøftinger mellom staten og Advokatforeningen om salærsatsen og øvrige størrelser i tilknytning til rettshjelpsordningen.

Helse

38. Stortinget ber regjeringen snarest etablere to protonsentre, hvor nødvendig utredningsarbeid blir fordelt mellom Helse Sør-Øst og Helse Vest, basert på størrelsene på utbyggingene anbefalt i utredningene fra de regionale helseforetakene.
39. Stortinget ber regjeringen innen juni 2017 om å legge frem en egen, helhetlig tverrsektoriell strategi for barn og unges psykiske helse, som et forarbeid til en økonomisk forpliktende opptrappingsplan for barn og unges psykiske helse, i tråd med enstemmig stortingsvedtak i forbindelse med Innst. 346 S, 2015-2016.
40. Stortinget ber regjeringen i forbindelse med RNB 2017 fremme forslag om å slå sammen egenandelstak I og egenandelstak II til et felles egenandelstak med en øvre ramme på 3000 kroner.

Forsvar

41. Stortinget ber regjeringen endre bestilling av 6+6 nye kampfly til 3+3 med leveranse i hhv 2021 og 2022.

VEDLEGG 4:

SAMMENLIGNINGSTABELLER ALLE RAMMEVEDTAK GUL BOK + TILLEGG 1-5 vs. VENSTRES 2017 (mill. kr.)

Komite	Nr		Prop. 1 S med Tillegg 1-5	Venstres alternative statsbudsjett 2017
Finanskomiteen	0	Lånetransaksjoner mv.	0	0 (0)
Kommunal- og forvaltningskomiteen	1	Statsforvaltning	9 296 065	9 057 972 (-238 093)
Familie- og kulturkomiteen	2	Familie og forbruker	47 121 072	48 478 972 (+1 357 900)
	3	Kultur	10 672 084	10 765 984 (+93 900)
Utenriks- og forsvarskomiteen	4	Utenriks	35 672 771	35 854 771 (+182 000)
Justiskomiteen	5	Justis	32 045 254	31 694 754 (-350 500)
Kommunal- og forvaltningskomiteen	6	Innvandring, regional utvikling og bolig	26 815 636	24 977 386 (-1 838 250)
Arbeids- og sosialkomiteen	7	Arbeid og sosial	436 638 056	431 574 556 (-5 063 500)
Utenriks- og forsvarskomiteen	8	Forsvar	45 897 949	45 819 449 (-78 500)
Næringskomiteen	9	Næring	5 363 442	4 778 542 (-584 900)
	10	Fiskeri	526 350	546 350 (+20 000)
	11	Landbruk	17 122 244	17 090 944 (-31 300)
Energi- og miljøkomiteen	12	Olje og energi	-65 832 989	-65 971 789 (-138 800)
	13	Miljø	9 720 268	10 858 893 (+1 138 625)
Kontroll- og konstitusjonskomiteen	14	Konstitusjonelle institusjoner	2 509 069	2 499 069 (-10 000)
Helse- og omsorgskomiteen	15	Helse	183 268 819	181 955 913 (-1 312 906)
Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen	16	Kirke, utdanning og forskning	73 312 643	74 763 766 (+1 451 123)
Transport- og kommunikasjonskomiteen	17	Transport og kommunikasjon	64 386 081	64 803 081 (+417 000)
Kommunal- og forvaltningskomiteen	18	Rammeoverføringer til kommunesektoren mv.	172 346 597	173 729 397 (+1 382 800)
Finanskomiteen	19	Tilfeldige utgifter og inntekter	4 746 786	2 504 286 (-2 242 500)
	20	Finansadministrasjon mv.	27 210 428	27 210 428 (0)

Komite	Nr		Prop. 1 S med Tillegg 1-5	Venstres alternative statsbudsjett 2017
	21	Skatter, avgifter og toll	-994 312 535	-995 267 035 (-954 500)
	22	Utbytte mv.	-23 290 962	-23 448 962 (-158 000)
	23	Statens pensjonsfond utland	-121 235 128	-114 276 727 (+6 958 401)